ΤΟΥ͂ ΚΥΔΩΝΙ΄ΟΥ ΠΕΡῚ τοῦ καταφρονεῖν τὸν θάνατον.

ἙΡΜΕΙ΄ΟΥ ΦΙΛΟΣΟ΄ΦΟΥ ΔΙΑ-συρμὸς τῶν ἔξω φιλοσόφων.

Cydonij de contemnenda morte Oratio.

HERMIAE PHILOSOPHI *irrisio gentilium philosophorum.*

Ex inclyti ac generosi D. D. IOANNIS IACOBI FVGGERI splendidiss. ac ornatiss. bibliotheca desumpta: & nunc primùm cùm Grǽcè, tum Latinè, Raphaelis Seileri Augustani, Geryonis C. V. filij, opera ac uersione in lucem prolata.

BASILEAE, PER IO-*annem Oporinum.*

NOBILIBVS AC GENEROSIS ADOLESCENTIBVS, SIGISMVNDO FRIDERICO, ET CAROLO Germanis fratribus, Magnifici ac generosi D. D. IOANNIS IACOBI FVGGERI, &c. Cæsarei Senatoris filijs, Dominis suis omni obsequiorum & reuerẽtię genere colendiss. RAPHAELIS SEILERI Augustani dedicatio.



VMANIORIBVS sciẽtiæ cognitionisq́ uirtutibus, generosi atque ornatissimi adolescentuli, teneros in primis animos, & puerorum ingenia, priusquam ad altiora contendant, perpoliri & excoli debere, sapiẽtissimi quiq; semper censuerunt. Itaq; me parens meus ab ineunte ætate in optimis disciplinis educauit, ac iam adolescentiæ limen mihi ingresso hoc efficiendum proposuit, ut quàm possem in philosophia, & politioribus his artibus maximè elaborarem. Quare etsi ob ætatis hactenus imbecillitatem multũ in ijs

proficere non potui, tamen non parua diligentia, in ijs mihi uerſandũ eſſe cenſui. At uerò quòd parũ fructus nõ tam in diſſerendi, quàm omni alio philologiæ ſtudio me facturum arbitrabar, niſi cum Latinis pariter Græcas etiam literas coniungerem: ideo ſummopere niſus ſum, ut ex utriuſq; linguæ peritia (quia hæ duæ ſolæ frugiferam philoſophiæ culturam continent) mentem meam ad rectam rationẽ præparare. Ad quam comparandam, nihil tam accommodatum, tam congruens, tam aptum reperi, quàm ſi quod in Græcis, neſcio quàm feliciter, didiciſsem, id Latinis uerbis complecti conarer: & ſic utriq; ſermoni, huiuſmodi exercitatione me aſſuefacerem. Fore enim confidebam, ut uel modicam eorum noticiam adeptus, aliquam philoſophiæ partem conſequerer. Minimè igitur ſegnis tum co-

lendiſsimi

lendiſſimi parentis mei in me authoritate, cui ſine ingenti ſcelere repugnare non poſſum, tum præceptorum hortationibus et iuſſu, quos ob ſummam ſanctitatem, eruditionem, ac uirtutes non niſi à doctiſſimis nominari fas eſt, hanc orationem conuertendam ſuſcepi: ſperans hac potiſſimũ ratione, ſi ſine alterius adiumento aliquid tentarem, me quælibet maiori ſolertia cõtemplaturum, & mirabiliter omnem intelligentiam confirmaturum. Quamobrem gaudeo me nonnihil fructus hinc reportaſſe: & lubens alijs eam eruditionem gratulor, qui græca potius ipſa quàm mea lecturi ſunt. Non enim mihi dubium eſt, græcis præceptis imbutos, eloquentiam potius diſertæ linguæ, quàm aut Latinam locutionem, aut uulgarem & incultam dictionẽ meã curaturos. Sin illis ſint infenſi, animumq́ ab ijs alienum habeant (quæ

contagio latius manauit, quàm ut corrigi aut emendari queat) me reprehensuros: qui tantũ hactenus operæ in ingenuis his literis consumpserim. Sin illarum duntaxat ignari, licet non pertinaciter ijs inimici sint, ne uersionem quidẽ meam magni facturos, quæ sine præclara Græcorũ cognitione percipi uix potest. Nam nullo pacto profiteor, sic omnia me interpretatum esse, ut aut apud nos nata esse, aut uerborũ pondera pari uocum electione, & simili orationis compositione, propriè ubiq; reddita uideri possint. Noui quidem conuersionum eum esse finem, ut in alia lingua, propriè & germanè intelligantur ea, quæ in alia scripta extant. Idcirco hoc interpreti fido maiorem in modum præstandum, ut à uerbis authoris quàm minimè recedat: sic tamen, ut ea negligatur, quæ Latinus sermo respuit, neq; quicquã senten-

ſententiæ ſcriptoris uel affingat, uel detrahat: poſtremò puræ & propriæ ſtructuræ rationem habeat. quæ res magnam curam poſtulat, & cautionẽ, ne Græciſmis ineptis Latinam orationem contaminemus, aut barbaras & exoletas phraſes admiſceamus, aut ambitione quadam ineptas ambages conſectemur. Nam illud omnino præſtantiſsimum in hoc genere uidetur, nec à ſentẽtijs, nec à uerbis authoris citra magnam neceſsitatẽ longè recedere. Verùm utriuſq; huius ſermonis ingẽs eſt uarietas, et diſsimilitudo: & quàm rara cõmunitate, quàm rara cõſociatiõe et ſimilitudine inter ſe conueniũt? Habet uterq; peculiares ſuas figuras, de quib. in cõpendio præcipi nõ poteſt: ſed de ijs rectè iudicare, artificis eſt lõgo uſu cõfirmati. Nõ magnæ induſtriæ eſt, diuerſum ordinẽ obſeruare, cũ nos aliquãdo prius periodi mẽ-

brum ibi auſpicemur, ubi illi terminant. Quo autem modo deinde componeda ſit orationis facies, id non cuiuis conceditur, & paucis iudicibus continetur. Habent Graeci multa, quae noſtra quaſi cõſultò fugiunt, ac ea quae minutiſſima uidentur ferè maxima: ut articuli, quibus Latini prorſus carent: & coniunctiones, quibus qui recte uti poteſt, is non exiguam huius linguae partem abſoluiſſe ſe ſciat. Participiorum etiam uſus illis longè & maior, & elegantior, & magis proprius eſt, quàm nobis. Haec igitur meditanda ſunt ei, qui par eſſe cupit utriuſq; linguae facultate, eamq; numeris omnibus exprimere uelit. Valet enim (ut Cicero ait) Graeci artibus, & certè reconditis: Hiſpani numero, Galli robore, Poeni calliditate. In quibus quamuis Romanos omnibus praeſtantiores fuiſſe, idem alibi contendat: tamen

hoc

hoc nobis concedet, Græcorum linguam multis modis esse ampliorem, quàm cui Latina ex æquo & exquisitè respõdeat. Quod cum ita sit, rudi adhuc mihi haudquaquam uitio dabitur, si mea ipso archetypo fuerint inferiora, partim ob sermonum distantiam: partim quia uix peritißimis quibusq; contingere solet, ut pariter in utraq; excellãt. Satis hoc est mihi, cogitationem intendiße, & ad has literas studiosè me exercuisse. Neq; tamen non hanc maleuolorum quoq; calumniã prouideo, qui in crimen me propterea uocaturi sint, quoniam humili styli genere in transferendo usus sim. Nihil enim literis mandari debere conuenit, nisi quod literatorũ hominum suffragijs approbetur. In quibus refellendis minus est negotij: sed ut & mei consilij ratio quædam mihi cõstitisse uideatur, attendant, omnium re-

rum initia è paruis exordijs ortum cape-re: pòſt ætatis deinde progreſſu, multiplici acceſſione augeri: deniq; cõſultò huius ſcriptoris humilitatem me uoluiſſe imitari. Ac tametſi ſalubrius ſit, ex pellucidis et conſpicuis potius fontibus, quàm conturbatis et muſcoſis interpretũ riuulis, res cognitu neceſſarias haurire: turbidiores tamen riuos penitus aſpernari, ſuperbiæ eſt. Aut profectò alioquin, ſi eos ſperni omnino uelis, ipſum etiã illũ Muſarũ fontẽ, quẽ Pegaſus ungula elicuit, & impurum ſatis in primis fuiſſe putandum eſt, contemnas oportet. Ego uerò temerarius meritò habear, quoniam rem adeò arduam, tot calumniatorum opprobrijs expoſitam ſuſcipere auſim? Reficit, ac uerè id me recreat, eos, ubi in rem accuratius inquirent, nullius alterius uehementius aut magis capitaliter me accuſare poſſe,

quàm

quàm ipsis ijs me gessisse morem, quibus omnis in me potestas est, quàm me in scribendi exercitatione lusisse, & in eloquendi usu, ac in meditando, naturam me excoluisse. Non fugit me, contemptum forsitan hæc mihi apud iniquos æmulos paritura: sed nego stulta quadam persuasione, seu confidentia me impulsum esse, ut de horum editione cogitare: quam eorum ius, à quibus uita, existimatio & salus mea pendet, mihi mandat, imponit, & maturare cogit. Præstat igitur me ipsum de traducendi tenuitate mea confiteri, quàm eam à durioribus cauillatoribus animaduerti: præsertim cũ audacior in eo quoq; uideri possim, quòd locis corruptis innumerabiles coniecturas tum ipse excogitaui, tum deprauatæ lectionis loco, & pro portentosis erratis, doctissimi præceptoris censuram ac castigationes, quas

singu-

ſingulari mihi beneuolentia in ijs ſalebris, in quibus defixus hæſitabam, ſuppeditauit, adieci. Uerùm ſi id peccare eſt, cum noſtris laboribus uiam cultam alijs præparamus, ſpinas auellimus, nodos ſoluimus, errores corrigimus: tum omnis opera, quam aut induſtriæ alendæ locamus, aut qua prodeſſe alijs cupimus, delictum appellabitur. Quas ſolent gratias uenatores agere, quando feras nimirum indagant, cum nulla dumeta, horridis & acutis ſpinis obtorta, perueſtiganda ſunt? Ita non multũ ſudabit ille, qui in nihil quod eum admodum remoretur inciderit. Unde planè inhumanum eſt, eum nihil de ſe promeritum putare, quin maledico etiam dente carpere, rodere, uellicare, inuidere non ut inimico, ſed ut bene cupienti, qui tantopere niſus eſt, ut reliquis hac cõmoditate frui liceat. Satius enim eſt ali-

quam

quam reddere sententiam, quàm lectorem oscitantem dimittere. Id uerò aliter fieri non potest, quàm si librariorum & negligentia & inscitia, proba animaduersione corrigatur, & codicum mendæ repurgentur. Quæ quo in hoc etiam magis monstrosæ fuerunt, eo maior in uera sententia inquirenda, eruenda, & declaranda labor extitit: atque adeò, ut sæpe plus in corrigendo quàm uertendo, temporis mihi insumeretur, & lacunæ quædam mutilæ relinquendæ, & mancis aliquibus locis σοφὰ pharmaca, quæ nec ipsa mihi satis arrident, sensum tamen meliorem & perfectionem constituunt, adhibenda fuerint. Cum autem hoc à natura etiam, quamprimùm in hanc lucem introiuimus, acceperimus, ut falsi loco ueritati studeamus: ab eorũ petulantia, qui inuidiæ causa maledicta in me figent, abundè uindicatum

dicatum me eſſe ſpero: dum ea in hoc etiam minimo conſectatus ſum, quæ uero conſentanea uidebantur. Sin apud hos ſit audacia, qui culmen eruditionis aſſecuti ſunt, facilè ab illis rectius me inſtitui, & ad potiorem rationem informari patiar: imò ad eos ultrò, ut par eſt, accurrã, ut non tam in paucis, quàm in omnibus ab ipſis edocear. Valde enim adhuc dubius ſum, quem totius etiam huius opuſculi authorem aſsignem. Eum quiſquis indicarit, ille ſumma beneficij memoria me ſibi obſtringet. Protulit quædã Raphael Volaterranus, quæ mea opinione (ſed nihil temerè affirmo) ad hunc noſtrum aliquo modo referri poterunt. Demetrius, inquit, Cydonius Theſſalonicenſis, uir doctus æquè ac ſanctus, Græca Latinaq; facundia præditus, patria decedens, Mediolanũ uenit, ubi literis Latinis pariter

&

& theologiæ operam dedit. Thomæ Aquinatis libros in græcum uertit sermonem, qui hodie in bibliotheca Vaticana cernũtur. Scripsit & contra Eunomiũ, de diuinitate filij. Postremò reuertens in Creta substitit: ubi erogatis in pauperes bonis, in quodam ibi cœnobio persanctè, citra tamen professionem uixit: pariterq́ defunctus est, annis ab hinc ferè ducentis. Hæc ille. quæ si huic nostro attribuenda sunt, nihil amplius requirere poterimus: sin illi minus conueniunt, & de eo tamẽ cognoscere quis uelit, huius ipsius temeritatis culpa suo exẽplo me liberabit, qui tã ueritatis sit cupidus, quàm ego, cum multa turpiter & fœdè deprauata reieci, & pro illis quæ ueritati finitima uisa sunt, resumpsi. Vel si planè urgeas, nihil à me commutari debuisse, tu in tuis sanè tricis tandiu uersator, donec tandem procacitatis

tis te tuæ pœniteat. Eſt oratio hæc, niſi mẽdas reſpicias, intellectu alioquin facilis: ac quod de ſe author teſtimonium perhibet, ſummiſſo dicendi genere conſcripta, eiuſmodi planè uena, qualem ueteres græci theologi promiſcuè & communiter uſurparunt: quippe qui ſoli ſimplicitati ſtudere uoluerit. Verùm nullas ferè philoſophorum argumentationes, quas obiter non attigerit, prætermiſit: & quàm potuit humilimè, ut à plebe & uulgo imperito deprehendi poſſent, propoſuit. In manibus omnium ſunt Tuſculanæ Ciceronis diſputationes, quib. quid ſapientius, quid (paucis demptis) magis pium & ſacroſanctum? Sunt eiuſdem de Senectute concertationes, mortis, illi potiſſimum ætati impendentis, ſolicitudines, non minus uerè quàm ornatè alleuantes. Eſt diuini Platonis Axiochus, ſunt Stoici omnes, ſunt

prolixi

prolixi & integri multorum aliorum aduersus mortis metũ libri. Sunt apud quosuis alios loca hinc inde sparsim innumera, quæ timorem illum inanem consolentur; luctum fletumq́ abstergant; ægritudinem illam animi & molestiã deleant. Plena sunt uolumina, oppletæ omnes chartæ cùm uersibus, tum uerbis solutis: quorum commemorationem si uelim instituere, commendatio quidem copiosior, paulo tamen odiosior, & ob continentem rerum memoriam minus iucunda futura esset. Quod si uerò nostram hanc orationem cum cæteris omnibus conferas, materiam tam uberem, multis eorum monumentis & cõmentarijs, quos modo retulimus, tractatam, breuiter in ea dilucide, & ita ne uulgi captum sublimi consideratione superet, nõ ineptè comprehensam esse intelliges, nisi quæ ob ora

tionis breuitatem inseri non debuerunt. Quis enim finis aut terminus futurus fuisset, si Trophonij & Agamedis, aut Cleobis & Bitonis, aut aliorum, quorum nullus numerus est, cùm exempla, tum dicta recensere uoluisset? aut apud Gades morti aram, ut communi quieti, & post exantlatos labores miseriarũ portui, extructã fuisse? aut quæ huius generis sunt infinita. Ea autem dico omnia, quæcunq; subtiliter ab alijs dicta, facta, aut scripta sunt, ita complexus est, ut paucis illis nihil addi posßit. nisi singulare forsitan aliquid, Gabienus fortißimus ille C. Cæsaris claßiũ dux, de mortis conditione, alijs ignotum pronunciarit: quippe qui cum tota die, incisa ceruice in littore iacuisset, reuixisse semel defunctus traditur. Quocirca cum hæc & exercitationis & parendi causa à me conuersa esset oratio, altera quapiã Her-

Hermiæ cuiuſdam, incitata & uibranti gentiliũ philoſophorũ exagitatione adiũcta: nefarium fore ratus ſum, alterius quàm ueſtro patrocinio, SIGISMVNDE FRIDERICE ET CAROLE, *generoſi Fratres, dedicare. Quanquam enim tenuitatis meæ non ſum ignarus, & nullam ferè amplitudinis ueſtræ rationem habuiſſe uideri poßim, qui non, quod uobis dignum ſit ſatis, ſi muneris leuitatem intueanimi, offeram: tamẽ partim id me reficit, quod hinc meum erga uos ſtudium aliquo modo, & addictiſſimam obſeruantiam meam animaduerſuri eſtis: partim illuſtriſsimi & magnanimi Herois* D. PARENTIS *ueſtri* D. IOANNIS IACOBI *liberalitate, clemẽtia, benignitateq́ recreor, qua cùm aliàs clementer me complexus eſt, tum nuper hæc conuertenda conceßit, quæ*

tranſlata iam ueſtro numine in publicũ prodire, & laudi mihi duco, & tutelam ex eo contra liuidos obtrectatores nactura ſpero. Quæ quũ in nobiliſsima D. P A R E N T I S *ueſtri bibliotheca (qua, ut poeta ait, quid clarius orbis habet?) conſeruata ab interitu fuerint, & tanta gratia uſui meo impertita, æquiſsimum eſt, ea ad inæſtimabilem, precioſiſsimum, & utiliſſimum theſaurum, ex quo prodierunt, reuerti:*

O nimium felix, nulla fruſtrata ſciendi
Poſteritas tanto uindice parte cares.
Quæ ferus immiti tibi flãma ſuſtulit ignis,
Occultata frequens iſta taberna dabit.

Hæc igitur in cauſa fuerũt, F V G G E R I A D O L E S C E N T V L I *primarij et generoſi, cur uos huius perexiguæ opellæ initio appellare uoluerim, uidelicet* M A G N I F I C I D. P A R E N T I S *ueſtri*

stri propensa ac mansuetissima in me lenitas, deinde mediocris utriusque uestri per Parentem meum comparata consuetudo. Nunc uos oro, quantulamcunque obseruantiæ meæ declarationem, præsertim cum ex instructissimo uestro librorũ penu proueniat, æqui boniq́ faciatis: uel quia uos unicè ueneror & colo, uel quia uos uicissim quoque fauere mihi etiam atque etiam uehementer cupio. cui quidem fauori, utinam cæteris rebus possem: promptis certè obsequijs & studijs respondebo. Augustæ Vindelicorũ, Cal. Decembris, Anno M.D.LII.

AD EOSDEM, EIUSDEM schediasma.

ADuena Castalidũ fuit olim turba sororum,
Tritonis, Phœbus, Mercuriusq́ comes,
Quæsitura sacras quisnam sibi panderet undas
Gorgonei fontis, Dædaleumq́ nemus.
Per sata Teutonicæ telluris, culta Lycea
Errat, & in Latio se putat una coli.

Nunc uidet hanc nostram gentem feruescere belli
Insidijs, audit classica sæpe cani.
Iam uidet in pectus præfixa cuspide, tela
Ferri, quæ limans hostis acuta ferit.
Terretur trepidus chorus, & uestigia linquit,
Inq́ fugam plantas uertere retro cupit.
Proh nimium timidæ prostrato corde puellæ,
Inquit Apollo: Quid hæc uos malè facta mouēt?
Infestis dudum uos asšueuistis in armis,
Auspice me, nostri spargere fontis aquas.
Vos medios inter didicistis nempe tumultus
Doctisonas artes non docuisse minus:
Quàm pacis, pariterq́ togæ cum tempora florent,
Vomeris aut maior quàm fuit ensis amor.
Pergite sollicitæ sollertis dicta magistri
Obseruare, breui Cynthius hospes erit.
Interea portis succedunt cominus urbis,
Nomen ab Augusto quæ sibi nacta gerit.
Vrbs opulenta uiris, præpollens diuite gaza,
Vinda pater fluit hac, hac Lycus arua secat.
Præteriere forum, sed in illo penè molestum
Est residere loco: plebs furibunda fugat.
Hinc paulùm subeunt, nec longè substitit Hermes,
Ante fores Clarij, laurigeriq́ uiri,
Magnanimi herois, studijs qui præbet asylum,
Afflictæ portus erigit atq́ rati.

Prouehit

Prouehit ardenti qui maxima dona labore
Vitæ, quiq́; fouet quæ ruitura forent.
Huc ait, huc omnes sociæ ex Helicone profectæ,
Cedent ex nostro quælibet arbitrio.
Subsequitur diuina cohors ad limina, posse
Se putat hospitio non meliore frui.
Ad musæa domus penetrat, sua munera plenè
Cernit honoranda cum pietate geri.
Romanis intenta fauis, quibus Attica mella
Iuncta uidet, uersat pectora mille modis.
Sic nos Cecropijs fuimus duntaxat Athenis,
Parnassiq́; iugis hactenus aerijs?
Et sibi uictrici doctrinas laude parauit
Paruus ager, modò quē Rhenus & Ister habet?
Immemor haudquaquā nostri gregis hospes, & ipsum
Nobis fata larem prospera cuncta tegāt.
Dixerunt, uarios uoluentes ordine libros,
Quos patulo condit Bibliotheca sinu.
Mox mihi præbebat, scrutata uolumina postquam
Multa fuit, doctum docta Thalia librum.
Heu qualis fuerat, formæ uultusq́; nitore,
Quanta fuit species? numinis instar erat.
Lactea uerborum de pectore copia fluxit,
Dulcius haud poterat lingua diserta loqui.
Heus ait, ad nostros huc cœtus pauca uenito,
Accipe quid fieri seria Musa uelim.

Hac nos longinquo reperimus itinere tandem
Templa, tot emensæ turba neglecta locos.
His demum uerè magnis curamus in oris,
Sumptibus & studijs, robore & ingenij.
Non necto fraudes tibi, sed pareto monenti:
Inuidiam contra proxima stabo tibi.
En Gracas fac posse legi quoq; gnauiter artes
Ausonijs, nostri parue colone chori.
Hospitem apud nostrum (qui nos excepit amanter
E' multis unus) quæ latuêre diu.
Hæc tu splendenti coneris reddere luci,
Ne tenebris iaceant fortè retenta nigris.
Fer tamen acceptas illi pro munere laudes:
Dic, uenit à Clario gratia tanta meo.
Hæc effata mihi, Graium dat diua uolumen,
Mox ad delicias & redit inde suas.
Ergóne perpetuis umbris pagella manebis?
Surrepta nobis luce carere uoles?
Iamdudum placitura uiris quos splēdor Achiuus
Delectat, Graius quos capit atq; lepos.
Donec erit uasti totius machina mundi,
Sidera donec erunt, luce fruêre liber.
Túne uerecundo subrustica charta pudori,
Succumbis? lumen pauca morata pete.
Non dulces inter crocitans malè coruus olores,
Cygnis collatis cygnus & alter eris.

At uos

At uos ô pueri, uos nobilitatis honores,
Inclytaq́, Herois uera propago patris:
Illustris proles, generosa stirpe creatæ,
Et uelut insertis, lilia pulchra, rosis:
Si mihi gustatu latices sat Phocidis essent,
Humor Dyrcæus, Castalius'ue liquor,
Scilicet hortarer, placidis pro moribus, aptè
Vos ego, pro uestra siue pudicitia,
Hæc mea quæ iussu diuæ de flumine Græco
In riuos teneri duximus Oenotrios,
Ne damnaretis, nec iniqua fronte minutum,
Sed cupidè uestrum susciperetis opus.
Munus id est partim nostrum, si uerba Latini
Authoris nullo numine scripta legas.
Si melos inspicias facundi postea Græci
Scriptoris, uestrum est huius id eloquium.
Hunc mihi de uestro dederat pia Musa penate,
Hunc tulit ex multis uestra taberna mihi.
Par fuit hunc pariter uobis inscribere solis,
Par erit hunc hilares uos retulisse domum.
Ne toruo uultu, ne tristi, ne'ue seuero
Accipite id, magna sedulitate precor.
Degite Sueuorum duo lucida sidera faustè,
Chara Deo, qui de uirgine natus homo est.

FINIS.

[illegible] ΕΙΣ
τὸν Κυδωνίου λόγον.

Ἀθάνατον ζωὴν ἐπὶ γῆς, οὐκ ἔστι βιῶναι,
ἀλλὰ θανεῖν, ἢ ἑκόντ', ἢ ἀέκοντα νόμος.
τοὺς μὲν ἀφαρπάξεν τάχιον, τοὺς δ' ὀψὲ μετῆλθεν,
οὐδένα δ' αὖσ' ἔλιπεν, πάντα γὰρ βαιὰ βίου.
ἡμεῖς δ' ὦ μέλεοι τί φοβούμεθα μοῖραν ἄφυκτον
ἀλλὰ μὴ ἀντιβίην ὅπλα ποριζόμεθα;
ὅπλα λέγεις τίνα; πολλὰ μὲν, ἓν δ' ἀντάξιον εἴη
πάντων, ἀφροσύνη νοῦς ἀμίαντος ἐών.
ἀφροσύνη κακίας πάσης μητρόπολίς ἐστιν,
ἀκρόπολιν δ' ἀρετῆς δῖα φρόνησις ἔχει.
ἀλλὰ τίσι κλιμάκεσσ' ἐπιτηλίκον ὕψος ἀνέλθω;
πῶς γὰρ τὸ ἀφροσύνης ἄχθος ἔνερθε λίπω;
ταῦτα βραχεῖ χάρτῃ σε Κυδώνιος ἐξεδίδαξεν,
ταῦτα μαθὼν ζώοις βέλτιον ἠδὲ θάνοις.

Idem Latinè.

Immortale negat fatis obnoxia tellus
Aeuum, sed gelido suscipit ossa sinu.
Seu moriare uolens, seu uana mente repugnes,
Siue morêre diu, seu rapiare citò:
Scilicet est calcanda semel lethi uia. Nemo
Effugit: heu spacium quàm breue uita tenet?
Ergo quid exhorrescis ineuitabile fatum?
Martia quin potius prouidus arma paras?

Arma

Arma parare iubes: quæ sunt ea? multa, sed unum
Instar cunctorũ, Mens sine stulticia.
Stulticia est omnis uitij sentina: sed arcem
Omnis uirtutis Mens sapientis habet.
At quibus ascendam per tanta cacumina scalis,
Protinus abiecto pondere stulticiæ?
Hæc docet eximia comprensa Cydonius arte:
Rectius ut uiuas, ut moriare libens.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΡ-
μείου διασυρμόν.

Φῶς μὲν ἀληθείας ἁπλῇ λαμπρύνεται αὐγῇ,
μήτε διχοστασίην ποικιλόμορφον ἔχει.
ἡμεῖς δ' ὀφθαλμῷ σκοτοδινιόωντι πεσόντες,
αἶψα πολυσχιδέος ψεύδεος εἰς τὸ σκότος.
πλαζόμεθ' ἀλλήλους ἔπεσι σκόπτοντες ἀθέσμοις,
βέλτιον οἰόμενος πᾶς γε φρονεῖν ἑτέρου.
ψεύδοντες δ' ἑτέρους αὐτοὶ, ψεύδονται ὁμοίως,
ἄκριτος ἐντεῦθεν πᾶσιν ὄρωρεν ἔρις.
πᾶσαν ἔρις γαῖαν συνετάραξεν, ἀλήθεια φεύγει
ὡς Δία, καὶ σύνεδρον πᾶσι θεοῖσι δίκην.
ταῦτα ἰδών τις ἂν ἀμφιγνοῇ, πότερον ἄξιόν ἐστιν
οἰκτείρειν μᾶλλον τὸν βίον, ἢ γελᾶν:

Idem Latinè.

Sponte sua verum prælustri lumine fulget
Simplex, nec varijs dissidijs agitur,

Sed

Sed nos obscura uincti caligine mentes,
Falsi multiplices labimur in tenebras.
Exagitant alios alij: sibi quisq; uidetur
Doctior, & reliquos nil didicisse putat.
Dumq; alios fallunt, unà falluntur & ipsi:
Sic uaga Lis, nullo iudice, ubiq; strepit.
Impia lis toto miserè graßatur in orbe.
Omnis amicitiæ iura soluta cadunt.
Subuolat in cœlum Ius, & dea candida Veri,
Vt Iouis in solio tuta manere queat.
Hæc animo uoluens, dubitabis, sit'ne dolore
Dignior, an risu, uita putanda tibi?

Aliud.

Ταῦτ᾽ ἀπὸ φυκκαρίης λάβε γράμματα βιβλιοθήκης,
σμικρὸν ἀπειρεσίου δεῖγμα πολυγραφίης.
ταῦτα δέ σοι Ῥαφαὴλ Σειλήριος εἰς φάος ἦγεν,
οὐχ᾽ ὅσιον κείνας δόγματα τοῖα λαθεῖν.

Idem Latinè.

Hoc de FVGGERI scriptum cape Bibliotheca,
Quod sit ut è medio gutta petita mari.
Prodidit hoc Latio Raphael Seilerus: inerti
Squallêre haud paßus dogmata tanta situ.

FINIS.

ΤΟΥ ΚΥΔΩΝΙΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑΦΡΟΝΕΙΝ τὸν θάνατον.



ΤΟΝ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος χωρισμόν, * ὃ δὴ θάνατον εἰώθαμεν ὀνομάζειν, πάντες μὲν φεύγουσι, πάντες δὲ μισοῦσι, πάντες δὲ πάντων κακῶν χείριστον οἴονται. ἂν δέ τις αὐτοὺς ἔρηται, τί τὸ πεῖθον οὕτως αὐτὸν δυσχεραίνειν. δοκοῦσι μὲν τι λέγειν καὶ * πείθουσί γε ῥαδίως τοὺς αὐτοῖς ὁμοίως διακειμένους, ὥσπερ καὶ οἱ δειλοὺς πολέμων ἀπέχεσθαι παραινοῦντες. ῥᾷστα γὰρ ἂν οὕτω πείθωσι, τῇ τοῦ πάθους ὁμοιότητος πιθανοὺς αὐτοὺς τοῖς ἀκούουσι ποιούσης συμβούλους. ἂν δὲ πρὸς ἄνδρας ἐπιχειρῶσι κατηγορεῖν, οὐδὲν ἄλλο γοῦν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν δόξης ἔχουσι λέγειν, ψυχῆς δὲ μόνον ἄγνοιαν καὶ μαλακίαν νοσοῦντες ἐλέγχονται, ὑφ᾽ ὧν τὰ ἄδεια δεδιέναι καὶ κατεπτηχέναι τὰ μὴ βλάπτοντα πείθονται. φέρε γὰρ ἴδωμεν, ἐκ ποίων λογισμῶν κακοῦ πάντως ἐπέκεινα τὸν θάνατον οἴονται. οὐκοῦν τοῦτο δὴ * ὃ λεγόμενον, τριχθὰ πάντα δέδασται. τριχῇ συμβαίνει καὶ τὸν θάνατον

Marginal notes: ὃν δὴ — πάθωσι — τὸ

νατον καὶ κίζοντας διῃρῆσθαι. οἱ μὲν γὰρ πρό-
χειρότεροι, μᾶλλον δὲ ἀληθέστεροι, καὶ τὰ ἑαυ-
τῶν οὐκ εὐθισάμενοι συγκαλύπτειν ὀνείδη, τὴν
τῶν παντοδαπῶν ἡδονῶν ὀδύρονται στέρησιν,
καὶ τὸ ταύτας ἀφανίζον πάντων εἰκότως ἀη-
τι δέστερον * τὸν καὶ φοβερώτατον ἥγηνται. οἱ δὲ
κομψότεροι, καὶ ὅσοις ἀλόγως τί ποιεῖν ἢ πάσχειν
αἰσχύνη, πᾶσι φασὶ τοῦ εἶναι καὶ τῆς οὐσίας ἔφε-
σιν κατὰ φύσιν ἐγκεῖσθαι. τὸ τοίνυν τὸ πᾶσιν ὀρε-
κτὸν ἀναιροῦν, καὶ τὸ μὲν εἶναι τῶν ὄντων ἐλαῦ-
νον, ἀπώλειαν δὲ ἐπάγον καὶ τὴν ἐκ τῆς φθο-
καταχέον ρᾶς ἀμορφίαν * καταχεῖται τῶν οὕτω κάλλιστα
παρὰ τῆς φύσεως εἰργασμένων, τίς οὐκ ἂν φρί-
ξειε; τίς δὲ οὐκ ἂν μισήσειε; τίς δὲ οὐκ ἂν καὶ μό-
νον λεγόμενον ὡς τῇ φύσει πολέμιον ἀποπέμ-
ψαιτο; οὐ τῇ φύσει δὲ μόνον, ἀλλὰ πολλῷ πρό-
τερον καὶ θεῷ, οὐ μόνον ὡς μόνῳ τὴν τελεωτά-
την ἀθανασίαν κεκληρωμένῳ, ἀλλ' ὅτι καὶ τῇ
τούτου προαιρέσει πάντων ἐναντιώτατον, εἴπερ
ἃ προάγειν ἐκεῖνος καὶ συντηρεῖν προθυμεῖ-
ται, ταῦτ' ἐκεῖνος φθείρει καὶ διαλύει. ταῦτα
γε οἱ σοβα- * καὶ οἱ σοφώτεροι, καὶ τῇ φύσει κεχρημένοι
ρώτεροι, ἢ πρὸς τὴν τοῦ δικαίου μίσους ἀπόδειξιν. οἱ δὲ λοι-
σωφρονέστε- ποὶ καὶ τρίτοι, σεμνότεροί τινες ὄντες, καὶ ἀβλα-
ροι βέστεροι, καὶ τι τῶν ἄλλων σοφώτερον ἀξιοῦντες
διανοεῖ-

διανοεῖσθαι, οὐχ ὧν ἔφημεν εἵνεκα τὸν θάνατον ἀξιοῦσι κακίζειν, ἀλλ᾽ ὅτι μετ᾽ ἐκεῖνον εὐθὺς ἀναγκαζόμεθα λόγον τῶν βεβιωμένων ὑπέχειν, καὶ τὰς ὀδυνηροτάτας καὶ ἀλγεινοτάτας δι᾽ αἰῶνος δίκας διδόναι, ὧν οὐκ ἂν ἐλαμβανόμεν πέρας, μὴ τοῦ θανάτου τῶν σωμάτων τὰς ψυχὰς διαιροῦντος, καὶ πρὸς τοὺς ἐκεῖ νόμους καὶ ἐξετασμοὺς παραπέμποντος. τούτοις μὲν οὖν τοῖς λόγοις τινὲς καὶ ἑαυτοὺς, καὶ τοὺς ἀκούοντας δεδιττόμενοι, αὐτοί τε καὶ πρὸς τοὔνομα τοῦ θανάτου ταράττονται, καὶ τοὺς ἄλλους πείθουσι τοῦ δέους αὐτοῖς κοινωνεῖν. σκεπτέον τοιγαροῦν, εἴ τι μετ᾽ ἀληθείας λέγεται παρ᾽ αὐτῶν, καὶ εἰ καλὸν, ἅπερ ✻ φάσκονται εἶναι τοιούτοις ἑαυτῶν λόγοις παραδιδόναι. τοὺς μὲν οὖν πρώτους ὡς λίαν ὄντας φιληδόνους καὶ μαλακοὺς, καὶ διὰ τοῦτο ἂν δεινῶν πολέμων ἀπείρους, οὐ χαλεπὸν παραστήσασθαι, καί τοι καὶ πολλοὺς ἔχοντας συμμάχους, καὶ μετὰ πολλῶν ἡμῖν ἀπιόντας. πάντες γὰρ οἱ μετ᾽ Ἐπικούρου στρατευόμενοι τὸν ἡδὺν καὶ ἀνάλγητον βίον ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας οἴονται ὅρους, καὶ χαλεπὸν φασὶν ἀνθρώποις εὑρεῖν τὸν ἄνευ ἡδονῆς αἱρούμενον ζῆν ἀτεχνῶς, εἰ μή τις δι᾽ ἀναισθησίαν ἀη-

φάσκοντα

δῶς ἔχει πρὸς τὸ κοινότατον ἀγαθὸν, ὅμως
εἰκότως ἂν αὐτοῖς λέγοιμεν, ὦ ἄνδρες, εἴγε
τοῦτο χρὴ καλεῖν ὑμᾶς οὕτως ἐκλελυμένους
βλακεύον- καὶ ἐκνενευρισμένους, καὶ * βρακεύοντας
τας ἀτεχνῶς, ὡς λίαν ὑμῶν παιδικὸν δ' ταῖς
ἡδοναῖς μόνον τὴν κρίσιν ἐπιτρέπειν τοῦ ἀ-
γαθοῦ. εἰ δέ τι καὶ μετὰ ἀηδίας ὠφελεῖν
δύναιτο, τοῦτο κακίζειν, καὶ πάντα τρό-
πον φεύγειν πειρᾶσθαι. ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐγκα-
λεῖν ἔχοντας, ὅτι δὲ μόνον οὐ σαίνει τὴν αἴσθησιν.
τί γὰρ κωλύει καὶ τοὺς ἰατροὺς τοῖς λόγοις τού-
τοις κακίζειν, οἳ τοῖς σώμασιν οὐκ ἄλλως ἐπικου-
ροῦσιν, ἢ τῶν ἀηδῶν καὶ ἐσθίειν, καὶ πίνειν, καὶ
ἅπτεσθαι, καὶ παντὶ τρόπῳ χρῆσθαι τοὺς κά-
μνοντας ἀναγκάζοντες, οἷς τοῦ τοῦτον τὸν τρό-
πον ἡμᾶς λυπεῖν, καὶ μισθοὺς μεγάλους τελοῦ-
μεν, καὶ εὐεργεσίας αὐτοί τε, καὶ οἷς τῶν ἡμε-
ὀφείλο- τέρων μέλει * τελοῦμεν. ὧν εἰ πρὸς μόνην τὴν
μεν ἡδονὴν ἔδει πάντα ἀνάγειν, τίνας ἂν ἐχθίους
ὑπῆρξε καλεῖν; ἀλλ' οἶμαι τἀγαθὸν καὶ κα-
κὸν, οὐ λύπῃ καὶ ἡδονῇ, τῷ δὲ ὠφελίμῳ καὶ
βλαβερῷ κρίνεσθαι δοκεῖ εἰ δὲ πρὸς τὴν ἡδο-
νὴν πάντα ἀνοίσομεν, κακὸν ὅπερ ἔφην ἐν σώ-
ματι μὲν ἰατρὸς, χείριστον δὲ ἐν ψυχῇ νόμοι καὶ
παιδευταὶ καὶ γονεῖς, καὶ ὅλως τὰ τιμιώ-

τατα

τατα καὶ ὠφελιμώτατα. * οὕτω γὰρ πάν- οὗτοι
των ἂν μὴ πείθωσι, τὰ προσήκοντα παραινοῦν-
των, * ἀκδέστατον γίνονται μὴ πειθομένοις, ἅτε ἀκηδέστα-
μισοῦντες καὶ εἴργοντες, καὶ μακρᾷ κολάσει τοι
παραδιδόντες, ὧν οὐδὲν ἂν ἡμῖν ὄφελος ἐκ παν-
τὸς τρόπου τὴν αἵρεσιν προτιμῶσι. πόρνας δὲ
καὶ προαγωγέας, καὶ κόλακας, καὶ ὅσοι τὰ
αἴσχιστα αὐτοί τε ἐπιτηδεύουσιν, καὶ τοῖς ἄλλοις
τὰς ἀπὸ τούτων ἡδονὰς προξενοῦσιν, ἐπιτηδεί-
ους ἡμῖν αὐτοῖς ὡς ἔοικε νομιοῦμεν ἂν τὰ τῶν ἡδο-
νῶν κρατῇ πανταχοῦ. πρῶτον μὲν οὖν ὥσπερ καὶ
κουφότητος νομιστέον κλάειν τῶν ἡδονῶν στερου-
μένους, ὥσπερ τὰ παιδία, ὅταν αὐτῶν οἱ παι-
δαγωγοὶ τοὺς ἀστραγάλους, ἤ τι τῶν τῆς παι-
διᾶς ἀφαιρῶνται. ἔπειτ' ἐξεταστέον, καὶ τί-
νας τῶν ἡδονῶν ὁ θάνατος ἀφανίζων, οὕτως
ἐστὶ λυπηρός. οὐκοῦν καὶ τούτων εἰς τρεῖς μοίρας
διαιρουμένων, τὴν μὲν μίαν καὶ πρώτην, καὶ
θειοτάτην, καὶ ἣ μόνη καθαρῶς ἐστιν ἀνθρώπου
καὶ καθ' ἑαυτὴν αἱρετή (λέγω δὴ τὴν περὶ
τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὸν νοῦν, καὶ ὅση τούτου γέ-
νους) * τοσούτου ἀπέχει φθείρειν ὁ θάνατος, τοσοῦτον
ἤγουν τὸ τυχὸν ἐλαττοῦν, ὥστε καὶ τὴν παντε-
λῶς ἀδυνάτην, εἰ μὴ μετὰ θάνατον καθαρῶς
τε καὶ ἀσφαλῶς ἐκείνας καθλῶσαι τὰς ἡδονάς.

καὶ τοῦτ' ἄπιστον μὲν ἴσως δόξει τοῖς ὡς ἔτυχε
ζῶσι. παντὸς δὲ μᾶλλον ἐστὶν ἀληθὲς, τοῖς οὐκ
ἀβασανίστως περὶ τὴν πραγματείαν ψηφιζο-
μένοις. καὶ παρ' ἡμῶν δέ τις οὐδὲν ἧττον ἔσται τῇ
δόξῃ ταύτῃ συνηγορία, ὅταν αὐτὴν ἐξετάζω-
μεν. λείπεται δὲ τὴν ζημίαν εἰπεῖν τοῖς ἀποθνή-
σκουσιν εἰς τὰς τοῦ σώματος ἡδονάς, ἀλλὰ καὶ
τὸ ταύτας πολὺ * δὲ διάφορον. αἱ μὲν γὰρ φύ-
σεως τε εἰσὶν ἔργον, καὶ παρὰ θεοῦ συγκεχώ-
ρηνται, ἢ τὰ καθ' ἕκαστον μέρος δι' αὐτὴν συντηροῦν-
τος, ἢ τοῖς κοινοῖς εἴδεσιν μηχανωμένου τὸ δι-
αρκές τε καὶ μόνιμον, καὶ τῇ διαδοχῇ τοῖς
ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ, ἐπειδὴ συνεχῆ τὴν ἀθανα-
σίαν ἐπινοοῦντος, ὡς μέχρι τοῦ πολλοῦ τοῦ συν-
θέτου μένειν οὐ δυναμένου. αὗται δὲ εἰσὶν, ὅσαι
τῇ γενέσει λυσιτελοῦσιν ἐπὶ τὴν διαδοχὴν τὰ
ζῶα ταῖς ἡδοναῖς προσκαλούμεναι, καὶ ὅσαι τὴν
ὄρεξιν θήγουσαι πρὸς τὴν τροφὴν, κινεῖ τὰ δυ-
νάμενα τρέφεσθαι, καὶ ταύτῃ τὸ καθημέραν
ἀπορρέον τῆς οὐσίας ἀναπληροῦσι, καὶ βοηθοῦσι
πρὸς τὸ ζῆν ἕως ἔξεστιν. οὐδεὶς γὰρ οὔτ' ἂν ἐπὶ
τράπεζαν ἦλθεν, οὔτε γενέσεως ἥψατο, μέλλων
ἀηδῶς ἐπ' αὐτὰ βαδιεῖσθαι, ἀλλὰ τὸ τῆς φύ-
σεως κέντρον ἔνδοθεν ὠθοῦν, οὐ συγχωρεῖ παρα-
μελεῖσθαι τὸν τῆς γενέσεως δρόμον, αὗται μὲν οὖν

ἀπὸ

ὅπερ ἔφην αἱ ἡδοναί, θεὸν καὶ φύσιν ἔχουσαι νομοθέτην, οὐδεμίαν ἂν εἰκότως ἐπιψέγοιντο μέμψιν, εἰ μόνον ὑπὸ τοῦ λόγου ῥυθμίζοιντο, καὶ μὴ δι' ἀταξίαν τὸν παρ' ἐκείνου χαλινὸν ἀποπτύουσαι, κρημνίζοιεν τὸν ἡνίοχον εἰς τὰ τῶν ἀλόγων ἤθη, καὶ τὸν βίον αὐτῶν κατασύρουσαι. ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἐν ἡμῖν ἡδονῶν γένος αἰνίσσει, οὗ μήτε θεόν, μήτε φύσιν ἔστιν αἰτιᾶσθαι. αὐτόματον γὰρ φυόμενον ἐν ἡμῖν ὥσπερ τὴν παρὰ τὴν * μῦθον, καὶ ὑπὸ τῆς ἡμετέρας γεωργούμενον, γένος ἀμαθίας ἢ ῥαθυμίας, οὐχ ὡς ἐχρῆν χρωμένων τῇ φύσει καὶ τοῖς λόγοις ἐνδυναστεῦσαι, καὶ ὅσον θεῖον ἐν ἡμῖν καὶ φιλόσοφον τῆς διανοίας ἐξοστρακίζειν, καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἀκρόπολιν, ὥσπερ τις τύραννος ἄγριος, κατασχὸν τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν ἐν αὐτῷ πολιτείαν φυγῆς, καὶ στάσεως, καὶ ἀταξίας ἐμπίπλησιν, οὐκ ἔτι συγχωροῦν ἄνθρωπον εἶναι τὸν τυραννούμενον, ἀλλά τι θηρίον πολύμορφον καὶ ἀλλόκοτον, μέχρις ἂν καὶ θεῶν, καὶ ἑαυτοῦ, καὶ τοῖς χρωμένοις ἄχρηστον ἀποδείξῃ, τὸν ἅπαξ ἁλόντα τῆς τῶν ἡδονῶν φιλίας, ἀποδόμενον μὲν τὴν ἐλευθερίαν, διὰ βίου δ' αὐταῖς δουλεύειν ὁμολογήσαντα. τὰς μὲν οὖν προτέρας τῶν ἡδονῶν τούτων, ἀναγκαίας ἡδονὰς οἱ σωφρονοῦντες φασί, μάλιστα μὲν

γένος

τὰς τῶν σιτίων, καὶ ποτῶν, καὶ ὅσαις τὸ σῶμα
τρεφόμενον, τούτων ἄνευ ἀδυνατεῖ συνεστάναι,
ταῖς ἀλλὰ καὶ * τὰς περὶ τὴν μίξιν ὡς † λυσιτελοῦ-
λυσιτελού- σας τῷ γένει, καὶ δι' ἐκείνων μόνων τοῦ ἀεὶ καὶ
σαις ὡσαύτως τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τυγχάνουσαν,
τῆς ἀνάγκης ταύτης μετέδοσαν, ὅπερ ἡ τροφὴ
τῷ καθέκαστον, τοιγαροῦν καὶ ταύτας οἰόμενοι γί-
νεσθαι τῷ παντί. τὰς δὲ λοιπὰς αἰσχράς τε
ἀκαθάρτους καὶ θηριώδεις. καὶ τί γὰρ οὐ τῶν
αἰσχίστων ὑπ' αὐτὰς καλοῦσιν, ἐφ' αἷς καὶ τοὺς ἁ-
λόντας οἱ νόμοι κολάζουσι, καὶ τοῖς αὐτῶν ἡττω-
μένοις αἰσχύνη καὶ ὀνείδη παρὰ πάντων ἀκολου-
θεῖ; ποτέρας τοίνυν τῶν ἡδονῶν ἀναιροῦντα
τὸν θάνατον, πάντων αὐτὸν πάντων τῶν ἐν ἀν-
θρώποις δυσχερῶν χαλεπώτατον οἴονται; ἆρ'
οὖν τῶν ὕστερον ἕνεκα τῷ θανάτῳ δίκαιον ἐγ-
καλεῖν; καὶ πῶς, τόν γε τοσαύτης φθορᾶς ἀ-
παλλάττοντα τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ τῇ λογι-
κῇ συναγωνιζόμενον φύσει, καὶ ταύτην οὐκ ἐῶν-
τα τῇ τῶν ἀλόγων ὁμοιότητι καταβυθίζεσθαι.
τί γοῦν αἴσχιον ἢ ἀλλοτριώτερον ἀνθρώπου πρὸς μό-
νην τὴν ἡδονὴν νενευκότος; τοῦ δὲ καλῶν καὶ
τιμίων παντελῶς ἐπιλανθανομένου; ὅν γε οὐδ'
ἄνθρωπον χρὴ καλεῖν τοῦ λοιποῦ, ἀλλὰ θηρίον τι
ἀλλόκοτον, οἷα τὰ ἐκ τῶν μύθων, μέχρις ὄψεως
μόνον

μόνον ἀνθρωπείαν φύσιν ὑποκρινόμενον. * ἢ πῶς
γ᾽ ἄνθρωπον δίκαιον ὀνομάζειν τὸν * ὅτι μὴ φά- ὅ,τι
γεται καὶ πίεται μόνον φροντίζοντα, * ὅτι δὲ ὅ,τι
λογιεῖται καὶ ἔσεται παντελῶς ἀμελοῦν-
τα; ἀτὰρ γὰρ τοῖς χοίροις δικαιότερον παρει-
κάζειν, οὓς τῇ τῆς τροφῆς ἀφθονίᾳ πιαίνοντες
θύομεν· μᾶλλον δὲ καὶ τῶν χοίρων ἀχρηστοτέρους
τούτους ὑποληπτέον. τῶν μὲν γὰρ ἔστι πολλάκις τῆς
πολυσαρκίας ἀπόνασθαι. αἰδοῦς δὲ ἑαυτὸν κα-
τασαρκοῦντος οὐδὲν ὄφελος, πλὴν εἴ τις τοὺς
ἄλλους σωφρονίζεσθαι βουλόμενος, λέγοι ἐν
* ἑαυτῷ, τὴν τῆς τρυφῆς αἰσχύνην διδασκο- αὐτῷ
μένους· ὥσπερ φασὶ καὶ λακεδαιμονίους τῇ τῶν
εἱλώτων μέθῃ τοῖς παισὶν ὑποδεικνῦναι τὸ
τῆς νήψεως ἀγαθόν. τί δ᾽ ἂν εἴποι τις ὑπὲρ τῆς μα-
ταιοπονίας ταύτης ἀπέραντον, καὶ τὸ καθη-
μέραν εἰς τὸν τετρημμένον ἀναγκάζεσθαι πί-
θον ἀντλεῖν ὅ, τι * τινάς φησιν ὁ μῦθος κατα- τὰς δαναΐ-
κριθῆναι, οὐκ οἶδ᾽ ὅτι περὶ τοὺς ἑαυτῶν † θεοὺς δας
ἁμαρτόντας. ἔτι τοίνυν τῷ θανάτῳ μεμπτέον † νυμφίους
φάγον ἄνθρωπον ἀναιροῦντι, καὶ τοιαύτης ἀ- ἢ ἄνδρας
χρηστίας τὸν βίον ἐλευθεροῦντι. ὅν γε καὶ δο-
κοῦντα ζῆν, εὐλογώτερον ἄν τις εἴποι πάλαι
τεθνάναι, οὕτω πρὸς τὸν λογικὸν βίον ἀκίνητον
ὄντα, καὶ τῇ συνεχεῖ μέθῃ πρὸς πάντα ἀναι-

δι' ἄλλο ἀφῃροῦνται δι' ἣν εἰ * μηδὲν ἄλλο, τούτου γε ἕνε-
κα τὸν θάνατον ἐχρῆν εὐεργέτην καλεῖν, ἐκ
πολλῶν * πολλῶν κρινόμενον οὓς τὴν ἀρχὴν ἔδει μηδὲ
γενέσθαι. οἶμαι δὲ μηδ' ἂν αὐτοὺς ἐκείνους εἴ γε
ἐκνήψαιεν * ἐκνήψαιεν ὑπὲρ ἑαυτῶν καινίζειν τὸν θάνα-
τον, μηδὲ ὡς ἀδικουμένους φαίνεσθαι μὴ συγχωρού-
μενοι τοιαύτην ἀκαθαρσίαν ἀσκεῖν. τί δ' ἂν
εἴποις τὰς ἄλλας, τὰς ὥσπερ ἀπὸ μητρός τινος
τῆς τρυφῆς τικτομένας κακίας; (πᾶσι γὰρ σχε-
δὸν τοῖς αἰσχροῖς παρὰ ταύτης αἱ ἀφορμαὶ)
καὶ τὸ τοὺς παγέντας ἡμῖν ὑπὸ τῆς φύσεως ὅ-
ρους, ὑπερβαίνοντας τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν τῆς
ἀκαθάρτου ἡδονῶν ἐμπίπτειν κρημνόν, ὧν τοῖς
κατηγοροῦσιν οἶμαι καὶ μόνην τὴν μνήμην αἰ-
σχύνην ἂν ἐνεγκεῖν. δυσχεραίνοιμεν οὖν εἰ μὴ καὶ
ἀθάνατος ὁ μοιχός, καὶ ὁ παιδεραστὴς συνε-
ξόμεθα τὴν νόσον εἰς ἄπειρον παρατείνεσθαι,
ἢ καὶ τὰς ὑπὲρ τῶν χρημάτων ἐπιβουλάς, καὶ
φιλονεικίας, καὶ φθόνους, καὶ τοὺς ὑπὲρ τῆς
παντοδα- * παντοδαποῦς πλεονεξίας πολέμους, οὓς φα-
πῆς νερὸν τῶν ἡδονῶν εἵνεκα τοὺς ἀνθρώπους αἱρεῖ-
μηδενὸς σθαι, ἀϊδίους εἶναι θελήσομεν, ὥσπερ τοῦ βίου * μη-
δενὸς ὄφελος ὄν, ἂν μὴ συνεχῶς μεγάλα κα-
κὰ τὰ μὲν ποιῶμεν, τὰ δὲ πάσχωμεν, καὶ τῇ
πολυμόρφῳ κακίᾳ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐπιτρέ-
ψωμεν,

ψωμεν. ἀλλὰ τοῦτο τί ποτ' ἐστὶν ἕτερον, ἢ τὸ μὲν κακὸν συμβουλεύειν, τὸ δὲ ἀγαθὸν φυγῆς καὶ ἀτιμίας τιμήσασθαι; ἢ τοίνυν ἀναίδην οὑτωσὶ τὴν ἡδονὴν εἶναι φατέον τ' ἀνθρώπινον ἀγαθόν, ἀρετὴν δὲ καὶ σοφίαν καὶ ἐπιστήμην λόγου χάριν καὶ εὐπρεπείας μόνον εἰρῆσθαι, καὶ τότε καὶ τῷ θανάτῳ μεμπτέον, τὰ κάλλιστα καὶ τιμιώτατα ἡμῶν ἀφαιροῦντι, ἢ νομίζοντας τῶν ἡδονῶν τὰς μὲν τῇ ψυχῇ λώβην αἰτίους εἶναι, καὶ τῇ κοινῇ τῶν ἀνθρώπων πολιτείᾳ παντελῶς ἐναντιωτάτας, τὰς δὲ καὶ αὐτὰς οὐδὲν ἧττον βλάπτειν δυναμένας, ἂν τὸ παρὰ τοῦ λόγου μέτρον μὴ καταδέχωνται, οὐδὲ τὸν θάνατον παντελῶς ἀτιμαστέον, οὐδ' ὥς τι τῶν βλαβερῶν φευκτέον, ἀλλ' ἡγητέον εἶναί τινα καὶ τοῦτο τοῖς ἀνθρώποις ὠφέλειαν, τοῦ μὲν ἀρίστου ὄντος, εἴτις τὸν βίον ἀναμάρτητον καὶ μετ' ἀρετῆς διεξίοι, τοῦ μὲν οὐδὲ* τοῦτον ἀνίατα νοσοῦντα ταῖς προσηκού- τὸ τὸν
σαις ὑπάγεσθαι δίκαις, ἀχρήστου παντάπασι γινομένου, πρὸς ὅπερ* ἀθάνατος ὢν τοῦ παντὸς ἡγε- ὁ θάνατος
μόνι καὶ δημιουργῷ πλεῖστον συμβάλλεται, τῇ ἑαυτοῦ δικαιοσύνῃ τὴν τῶν ἀνθρώπων κακίαν κολάζοντι, καὶ οὐκ ἐῶντι πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως φέρεσθαι τὸν ὑπ' αὐτοῦ* γινόμενον κόσμον, ἀλλὰ τῇ περιουσίᾳ γενόμενον
τῆς ἀγαθότητος, καὶ τὴν ἡμετέραν κακίαν εἰς τάξιν

καθιστῶντι τῇ τιμωρίᾳ, ὥσπερ ἰατρὸς τομαῖς
καὶ καυτῆρσιν οὐκ ἐῶν ἤδη πᾶν τὸ σῶμα τὸ πο-
νηρὸν ῥεῦμα χυθῆναι. τοῦ αὐτοῦ τοίνυν ἀνδρὸς
τότε δίκαιον καὶ τὴν δίκην κακίζειν, καὶ τοῦ
τοῦ θανάτου κατηγορεῖν, * ὁρίζοντος δὲ κακόν. εἰ
δὲ οἱ ταῖς ἡδοναῖς δουλεύοντες, καὶ ταύτης οὐκ
ἄνευ τῆς δουλείας ἑλόμενοι ζῆν, τοὺς λόγους μὴ
ἀλλὰ φαῦ- προσδέχοιντο, * ἀλλ' ὕθλον ἡγοῖντο πᾶν ὃ μὴ ταύ-
λον τας αὐτοῖς προξενεῖ, οὐδὲν ἡ τούτων κρίσις τότε
ἀληθὲς παραβλάψει (οὐ γὰρ τὴν ἐκείνων γνώ-
μην κυροῦν, νῦν ἡμῖν πρόκειται, ἀλλὰ τὴν ἀ-
οὐδ' ἄν τις λήθειαν ὅπως ἐφ' ἑαυτῆς ἔχει) * τῆς δὲ τῶν κρινομέ-
ὑπὲρ νων γνώμης τὴν ψῆφον ἕλοιτ' ἂν ἐλέγχειν, οὐδὲ
κατ' * μετ' αὐτῶν ὑπὲρ τῆς δίκης, ἥν τινα δεῖ † τού-
† τούτους τοις δοῦναι σκοπεῖν· ἀλλ' ἀρκεῖ τούτῳ τὴν ἀπό-
φασιν νόμιμον εἶναι. μὴ τοίνυν, μηδ' ἡμεῖς ὥσ-
περ ἐν ταῖς δίκαις τοῖς τῶν φιληδόνων προσέ-
χωμεν ὀδυρμοῖς, ὥσπερ γυναῖκας ἢ παιδία
τὰ ἑαυτῶν ὀρέξεις ἀναβιβαζομένων, καὶ ταύτῃ
διάφορον * διάφορον τὴν δίκην ἐξαιτουμένων περὶ αὐτῶν
ἐνεχθῆναι, ἀλλ' ἕως ἂν ἢ τὰς εἰρημένας ἡδονὰς
ἀγαθόν, ἢ τὸ τὰ φαῦλα κωλῦον κακὸν εἶναι δεῖ-
ξαι μὴ δυνῶνται, οὐδὲν ἧττον ἡμῖν ταῖς προτέ-
εἰρημένοις ραις ψήφοις ἐμμενετέον, αἳ τοῖς οὕτω ζῆν * εἰρη-
μένοις ἀγαθὸν τὸν θάνατον ἀπεδείκνυσαν. διὰ

δὲ

δὲ τὰς περὶ τὴν γένεσιν ἡδονὰς, οὐκ ἐξονειδίσους
ὅσας, εἴ τις κακῶς τὸν θάνατον λέγοι, ὡς ἄρδην
καὶ αὐτὰς ἀναιροῦντα. τὸ μὲν ὡς * οὐ χρὴ κα- Redundat
τηγορεῖν ἐκείνων φημὶ καὶ αὐτός. φύσει τε γὰρ
ἡμῖν ἔγκεινται παρὰ τοῦ δημιουργοῦ, καὶ περὶ τῶν
ἀνθρώπων γένει, τῆς ἀϊδιότητος αἴτιαι γίνον-
ται, ὥστε καὶ τοὺς σωφρόνως καὶ μετρίως αὐταῖς
κεχρημένους οὐδεὶς πώποτ' ἐπιτιμήσεως ἀξίους
ἡγήσατο, οὐδ' ἀπεφήνατο δεῖν αὐτοὺς περὶ θανά
τῳ διὰ τὴν ὕβριν, ὥσπερ τινὶ κολαστῇ παραδί
δοσθαι· πλὴν ὥσπερ οὐκ ἀγαθὸν αὐτοῖς εἴποιμ'
ἂν εἶναι τὸν θάνατον, * οὐδὲ ὄντος ὃ παραβαίνον οὐδενὸς
τες εἰκότως ἂν ὑπ' αὐτοῦ βελτίους γένοιντο
κολαζόμενοι, οὕτως οὐδὲ ζημίας αὐτοῖς αἰτίους
τοσοῦτον εἶναι φημὶ τῇ τελευτῇ τὰς ἐφιεμένας ἐκεί
νας ἡδονὰς ἀναιροῦντα. αὗται γοῦν τοῖς ἀνθρώ
ποις οὐχ ὡς ἴδιον αὐτῶν ἀγαθὸν, οὐδ' αὐτῶν εἵνεκα
παρὰ τῆς φύσεως τούτοις ἐγκατῳκίσθησαν, ἵνα
* ἐν τούτῳ ὥσπερ τέλους ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαύοιεν· Redundat
ἀλλὰ τῶν γεννησομένων προνοουμένη, ταύτας ἐν
τοῖς γονεῦσιν ἐμηχανήσατο· ἵνα ῥᾷον τοῖς ἀνθρώ
ποις τὰ περὶ τὴν διαδοχὴν τῶν τέκνων ἀνίηται,
τῆς ἡδονῆς λήθην ἐμποιούσης τῶν παρεπομένων δυ-
σχερῶν τῇ γενέσει, ὥσπερ καὶ τοὺς ἰατροὺς ὁρῶ-
μεν ἐνίοτε σπαζομένους τοὺς κάμνοντας, καὶ

γλυκέα τινὰ τοῖς ἀηδεστάτοις παραμιγνύν-
τας, ἵνα τῇ περὶ τὰ ἡδέα λιχνίᾳ, ῥᾷον καὶ τὰ θερα-
δέξωνται πεύοντα * δέξονται. ὁρῶμεν δὲ καὶ τοὺς ὑποζυγίους τὰ
ἄχθη, ᾄδοντας ὅταν πιέζωνται, καὶ ταῖς ᾠδαῖς
κουφότερον ἑαυτοῖς οἰομένους τὸ φορτίον ποιεῖν. εἰ
τοίνυν ἑτέρων εἵνεκα ἔστι μέχρι τινὸς τοῖς ἀνθρώ-
ποις τὸ γένος τοῦτο τῶν ἡδονῶν συγκεχώρηται, δῆ-
λον ὡς τῆς λειτουργίας παυσαμένης, οὐδ' ἐν οὐδ'
αὐτοὶ ζημιώσονται, ἐν τοῖς οἰκείοις ἀγαθοῖς κατα-
λιμπανόμενοι. ὥσπερ οὐδὲ τοὺς ἀχθοφοροῦντας
ἐκείνους, εἴποι τις ἂν ζημιοῦσθαι, τῶν τε ἄχθους ἅμα
καὶ τῆς ᾠδῆς ἀπαλλαττομένους. μᾶλλον μὲν οὖν τοὺς
χαίρειν ἂν εἶεν δίκαιοι τούτου γε ἕνεκα ὁμολο-
γεῖν τῷ θανάτῳ, οὐκ ἐῶντι τούτους ὑπὲρ ἄλλων
κόπτεσθαι, εἴδωλον ἡδονῆς αὐτὸν καρπουμένους,
ἀλλ' ἴσα αὐτὸ τῇ ἀπάτῃ, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἐπιστρέ-
φουσι τὸν ἄνθρωπον. ὃ καὶ Σοφοκλέα τὸν ποιητὴν
λέγεται πρὸς τὸν κέφαλον ἀποκρίνασθαι, ἐρόμενον
οἷός τε ὡς δή τι καλὸν, εἰ * οἷόν τέ ἐστιν ἐν γήρᾳ μίγνυσθαι
εὐφήμει γυναικὶ, * εὐφήμι, εἶπεν ἐκεῖνος, νῦν ἔχων, ὦ ἄν-
θρωπε. πάλαι δὲ ταύτην ὥσπερ ἀγρίων ἀπήλ-
λαγμαι δεσποτῶν· τὰς ἡδονὰς τοῦτο λέγων,
κυλυόμενον ὑφ' ὧν δὴ τὸ τῶν ἀνθρώπων * καλούμενον γένος ὥσ-
περ κακῷ δεσπότῃ χαίρει παραμένων αὐταῖς.
τὸν γοῦν διὰ τὰς τοῦ σώματος ἡδονὰς, εἴ τι-
νὸς

νοῦ ἂν εἶεν αὐτοί, τὸν θάνατον φεύγοντας, καὶ κακὸν ἔσχατον οἰομένους αὐτὸν τοῖς ἀνθρώποις, τῆς παιγνίας ταύτης, μᾶλλον δὲ τῆς περὶ ταῦτα μανίας καὶ ἀσχημοσύνης αὐτοὺς ἀπαλλάττοντα, οἶμαι τοῖς λόγοις τούτοις σωφρονισθέντας, καὶ τὴν παιδικὴν ἀπορρίψαντας ἄνοιαν, τὴν σώφρονα καὶ ἀνδρικὴν ἀναλήψεσθαι, καὶ μὴ πρὸς τὸ χρεὼν ἀηδῶς, τῆς γε ἡδονῆς ἕνεκα διακεῖσθαι. τοῖς δὲ διὰ τὴν τοῦ ζῆν κοινοτάτην ἐπιθυμίαν, καὶ τῇ φύσει πᾶσιν ἐγκεῖσθαι τῆς ζωῆς ταύτης ἔφεσιν, τὴν τελευτὴν δυσχεραίνουσιν, ὡς ἂν τὴν ἐν ἡμῖν τὸ ἄριστον καὶ θειότατον ἀναιροῦσαν, ὃ πᾶσι τοῖς ὁπωσοῦν οὖσι κατὰ φύσιν ὁρῶμεν φιλονεικοῦσαν τηρεῖν· ἐκεῖνο ἄν τις εἴποι, καὶ ἴσως κατὰ καιρόν, * τοῦ μὲν μὴ πρὸς τὰς ἡδονάς, καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἀπάτην * ὁρῶσι περὶ τῶν πραγμάτων ψηφίζεσθαι, ἀλλὰ τὸ θεῖον καὶ κατὰ φύσιν ἀγαθόν, τῶν ἐν ἡμῖν ἀγαθῶν ποιεῖσθαι τεκμήριον, καὶ τὰ μὲν ἐκείνῳ συμβαίνοντα, καὶ ἡμῖν λυσιτελεῖν νομίζειν. ὅσα δὲ ἐκείνῳ μάχεται, ταῦτα τῆς τοῦ κακοῦ μοίρας οἴεσθαι, καὶ πρὸς ἔτι ἡμῖν βλαβερά. ταύτης τοίνυν τῆς γνώμης πολλὴ χάρις ἡμῖν. ἀτεχνῶς γὰρ ἡ δόξα σωφρονούντων ἀνδρῶν, καὶ πρὸς ὃ δεῖ ταῦτα ἀναφερόντων· ἀλλ᾽ εἰ μὲν ἡ ψυχὴ

δεῖν μὲν
ὁρῶντας

αὐτὴ

καὶ αὖθις ἐζῶμεν, * τὸ σῶμα μόνον ἦν τοῦθ' ὅπερ ἐσμέν, τοῦ φθειρομένου οὐδαμῆ οὐδαμῶς ἂν ἦν ὃ πρότερον ἦμεν, οὐδέ τις * ἡμῶν μετέπειτ' ἐλπὶς, ἢ λόγος ἐλείπετο, ἢ καὶ ψυχῇ χρώμενοι πρὸς τὸ ζῆν οὐκ ἀφθάρτῳ παρὰ τοῦ δημιουργοῦ ταύτην εἴχομεν, καὶ δυναμένην καθ' αὑτὴν περιμένειν, ἀλλ' οἵαν μόνον συνεῖναι τῷ σώματι, καὶ οἰχομένου συνδιαλύεσθαι, οὐκ ἂν παντάπασιν ἄλογον ἦν δεδιέναι ἐν τῷ παντὶ μέλλοντας κινδυνεύειν, καὶ τοῦ ὄντος ὡς χεδίας τινὸς ἀποπίπτοντας ἐπὶ τὸ τοῦ μὴ ὄντος πέλαγος, καὶ τὸ χάος ἐξολισθαίνειν. νῦν δὲ τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι καὶ ψυχὴν ἔχομεν, καὶ τῶν τῶν ἀλόγων κρείττω πολλῷ, ἅτε λόγῳ κυβερνωμένην, δι' ὃν καὶ κρατεῖν τοῦ σώματος δύναται, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν τὰ τούτου διατιθέναι, καὶ * πρὸς σὲ τ' ἀθάνατον, καὶ ἀνώλεθρον, καὶ εἶναι καὶ μένειν ἐφ' ἑαυτῆς μέχρι παντὸς δυναμένην, οὐδεμίαν οἰχομένου τοῦ σώματος αὐτὴν ὑπομένουσαν βλάβην; τοιαύτης τοίνυν αὐτῇ τῆς φύσεως οὔσης, πῶς οὐκ εὔηθες ὑπὲρ αὐτῆς δεδιέναι, μὴ λάθῃ * διαφθαρεῖσα τῷ σώματι, καὶ θάνατον τὸ ἀθάνατον ὑπομείνῃ καὶ μὴ δαμοῦ τὸ ἄφθαρτον ᾖ; ὅτι δὲ * τὰ περὶ αὐτῆς λεγόμενα, καὶ τῆς αἰωνίου καὶ μενούσης φύσεως

ἡμῖν

προσέτι

συνδιαφθαρεῖσα

ἀληθῶς

ἐστὶν

ἐστὶν ἡ ψυχὴ, καὶ διὰ ταύτην τῶν ἐν κόσμῳ ζώων ἄνθρωπος θειότατόν τε καὶ μονιμώτατος, γνοίη τις ἂν ὧδὶ ὀλίγοις τεκμηρίοις πρὸς τὸν λόγον χρησάμενος. φαμὲν τὸν ἄνθρωπον ζῶον εἶναι, καὶ ζῆν. τοῦ μὲν οὖν ζῆν σημεῖον, τὸ μὴ πρὸς ἄλλων ἔξωθεν ὠθούμενον, ἢ ἐπειγόμενον μεταβαίνειν· ἀλλ' ἔνδοθεν εἶναι τούτῳ τὴν κίνησιν, ἐφ' ὅ,τι ὁρμήσειε. πάντες γὰρ τὰ ζῶα τὸν τρόπον κινούμενα ζῆν ἀποφαίνονται. τοῦτο δ' οὐκ ἄλλό τι, πλὴν τῆς ψυχῆς αἴτιον τῷ σώματι γίνεται. ψυχῆς γὰρ παρουσίᾳ πάντα τὰ κινούμενα καὶ ζῶντα κινεῖται, καὶ ζῇ. καὶ μὴν τὸ ἅπτεσθαι, καὶ ὁρᾶν, καὶ ἀκούειν, τοῦ καὶ ζῶον εἶναι φανερὸς ἔλεγχος γίνεται. αἰσθήσει γὰρ τὰ ζῶα πάντες ὁρίζονται, καὶ ὅσον μᾶλλον τὸ κατ' αὐτὴν πλεονάζει, ἢ βέλτιον καὶ ἀκριβέστατος πρὸς αὐτὴν παρασκευάσαι· τοσοῦτον ἐν τῇ τῶν ζώων τάξει καὶ τελειοτέρας χώρας τυγχάνει. ἄνθρωπος δὲ πάσαις μὲν αἰσθήσεσι χρῆται, ὧν δὲ ἕνεκα αἴσθησις μεμηχάνηται πάντων ἀντιλαμβάνεται, ὥστε τούτων γε ἕνεκα τῶν λοιπῶν ζώων μηδενὸς ἐλαττοῦσθαι. ἡ δ' ὑπεροχὴ, ὅτι καὶ λόγον ἡ φύσις αὐτῷ μόνῳ δέδωκε τῶν αἰσθήσεων ἡγεμόνα. οὐ ταύτας δὲ μόνον ἐνδοῦσα τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὡς ἂν αὐτὰ τὰ ζῶα ἄγοιεν ἄγεσθαι συγχωρήσασα,

ρήσασα, ἀλλὰ καὶ τῷ τοῦ λόγου κάλλει κοσμή-
σασα, καὶ τοῦτον αὐτοῦ τῷ βίῳ ὥσπερ τινὰ νο-
μέα καὶ διδάσκαλον ἐπιστήσασα, καὶ τούτῳ
τινὰ σύμβολον τὴν συννόμον αὐτοῦ διαστήσασα, καὶ ὥσπερ * τι
σύμβολον τοῦ γένους αὐτοῦ ἀφορίσασα, δι' ὃν
μόνον τῶν ζώων ἄνθρωπος θεόν τε οἶδε καὶ σέ-
βει, ἱερά τε τούτῳ ἱδρύεται, καὶ θύει, καὶ εὔ-
χεται, καὶ παρ' αὐτοῦ τἀγαθὰ ἑαυτῷ καὶ τοῖς
ἄλλοις αἰτεῖ, καὶ ἀλήθειαν δὲ μόνος τῶν ἐπὶ τῆς
γῆς οὗτος ἐπίσταται, καὶ περὶ αὐτὴν πραγμα-
τεύεται, καὶ ἀρετὴν ἀσκεῖ, καὶ νόμους τέθει-
κε, καὶ πολιτείας κατεστήσατο, ἀγαθοῖς τε ἔρ-
γοις ἀμοιβάς, καὶ πονηροῖς μέτρα κολάσεως
ἐξεῦρεν ὥρισε, τέχνας τε * ἐξεῦρεν οὐ πρὸς χρείαν μᾶλ-
λον, ἢ φιλοτιμίαν ἐξησκημένας, καὶ ταύτας
φέρων εἰς τὸ κοινὸν κατέθετο· διὰ πάντων πρὸς
τὸ θεῖον ἀποβλέπων παράδειγμα, πρὸς ὃ καὶ δε-
δημιούργηται, καὶ πρὸς ἐκεῖνο τὰ ἑαυτοῦ πάν-
τα ἁρμόζων· ὧν οὐδὲν τὰ λοιπὰ ζῷα μετέχει,
ὅτι μηδὲ λόγου μετέχει, ᾧ ταῦτα καὶ εὑρίσκε-
ται, καὶ τελειοῦται, καὶ λυσιτελεῖ τοῖς χρωμέ-
νοις. ταῦτα γὰρ πρὸς τὴν χρείαν μόνον ὁρᾷ, καὶ
ὅσον πρός τε τροφὴν αὐτοῖς καὶ γένεσιν συντε-
ταῦτα, ἢ λεῖ. οὐδὲν δὲ περαιτέρω περιεργάζεται, καὶ
ταύτης * τούτοις δὲ τῆς ἀνάγκης γινόμενα μόνης, φιλο-

τιμίαν

ζημίαν οὐδεμίαν εἰσφέρεται, ὥσπερ τὰ κατὰ τι-
νὰς τῆς φύσεως ὅρους οὐχ ὑπερβαίνειν τολμῶν-
τα. ὥστ' ἐφ' ἑκάστῳ τῶν ὁμογενῶν τὰ αὐτὰ ἂν ἴ-
δοις, καὶ οἰκιῶν σχήματα, καὶ τροφῶν νόμιμα,
καὶ ὕπνων ἐπιτηδεύματα, καὶ θεραπείας ἐκ-
γόνων, καὶ πρὸς ἀποφυγὰς ἢ καὶ μάχας πανουρ-
γίας. τούτων γὰρ ἁπάντων εἷς πᾶσι παρὰ τῆς φύ-
σεως ἐπίκειται νόμος, ὃν οὐκ ἔστιν αὐτοῖς παρελ-
θεῖν, ὡς ἂν φύσει μόνῃ καὶ τῇ κατ' αἴσθησιν ζωῇ
περικεκλεισμένοις. ἄνθρωπον δὲ ὁ λόγος τοῖς
ἀραχνίοις τούτοις ἐνδεδεμένον * οὐκ ἠνέχεται οὐκ ἠνέσχετο
ζῆν. τούτων δὲ λύσας ἐλεύθερον αὐτῷ δέδω-
κε βίον, οὐ μόνον δεσπότου παντὸς ἀπαλλάξας,
ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις πάντων ἀφελόμενος τὴν
ἀνάγκην, καὶ τῇ τῆς φύσεως οὐ περιγράψας στε-
νοχωρίᾳ, οὐ πρὸς τὸ εἶναι μόνον τὰ αὐτοῦ τάττειν ἐά-
σας, ἀλλὰ πολλῷ πλέον καὶ τοῦ εὖ εἶναι διδάξας
λόγον ποιεῖσθαι. ὅθεν οὐχ ὑετῶν μόνον, καὶ πνίγους
ἀλεξιτήριον τὴν οἰκίαν ἀνίστησιν, οὐδ' ἐφ' ἑνὸς σχή-
ματος ταύτην ἱδρύεται, οὐδ' ἀπὸ τῶν αὐτῶν ταύτην
συμπήγνυσιν, ὅπερ ἡ τῶν ζώων πάσχει πενία· ἀλ-
λὰ πάσας μὲν οἰκιῶν ἰδέας ἐπινοεῖ. πάσαις δὲ ἀ-
ναλογίαις συνδεῖ καὶ τὴν ὕλην οὐκ αὐτόθεν μόνον
πορίζεται, ἀλλὰ τὴν ὑπερορίαν λιθοτομεῖ, μέταλ-
λα ἢ περιφυεῖ τινι λίθῳ τοὺς τοίχους ἀμφιέννυσι,

καὶ τοῖς

ζωγράφων καὶ τοῖς τῶν λειμώνων ἄνθεσιν *τοὺς γραφῶν,
Redundat καὶ τοῦ ἐδάφους ποικίλων † καὶ τοῦ ἐδάφους χρυ-
σὸν πολυτίμητον, καὶ ὅλως τὴν μὲν χρείαν κατα-
φρονῶν, πρὸς πολυτέλειαν δὲ μόνον ὁρῶν. τὸ δ'
ἀμπεχόνην αὐτὸ μηχανᾶται καὶ περὶ τὴν *ἀμπελόνην,
οὐ πρὸς τὰς τῶν ὁρῶν μόνον ὑπερβολὰς τοῖς ἱμα-
τίοις φραττόμενος (ὀλίγης γὰρ ἂν ἔδει πρὸς
τοῦτο φροντίδος) νῦν δ' ἐκεῖνο μὲν τῇ φύσει καὶ
τοῖς ζώοις ἀπέῤῥιψεν. ὁ δὲ λόγος πολλὴν κἂν
τοῖς ἱματίοις ἐξεῦρεν αὐτῷ τὴν ἁβρότητα. καὶ
γὰρ καὶ ὕλης διαφορὰν ἐζήτησε, καὶ ἄνθος
ἐξεῦρε, καὶ χρυσὸν συνέφηνε, καὶ παντοδαπῶν
ζώων τε καὶ φυτῶν ἰδέας ἐν τούτοις διέγρα-
ψε, καὶ ἱματίων ἰδέας ἄλλας ἄλλοις ἀπένειμεν,
ὡς ἂν ἕκαστος γένους, ἢ ἀξίας, ἢ ἡλικίας ἔχων
τυγχάνῃ. τὴν δ' αὐτὴν ἂν ἴδοις πολυτέλειαν ἐπί
τε στρώσεων, καὶ ὑποδέσεων, καὶ ὀχημάτων, καὶ σκευῶν,
καὶ τῆς ἄλλης τῶν ἀνθρώπων ἐν τῷ βίῳ κατασκευῆς,
πραγμάτ. ὡς ἐν οὐδενὶ τῶν αὐτοῦ *γραμμάτων ἄνθρωπος τοῖς
αὐτοῖς οἷς καὶ οἱ ἕτεροι χαίρει, ἀλλὰ πᾶσι περὶ τ
τὴν τινα ἐξαλλαγὴν καὶ φιλοτιμίαν ἐπινοεῖ,
ἀπεναντίας τῇ τῶν λοιπῶν ζώων φύσει, ἃ μι-
κρὰ μὲν ἐργάζεται, μικροῖς δὲ ἀρκεῖται, οἷα δὲ
βίου πόρον παρὰ τῆς φύσεως ἐδιδάχθη. ἀλλὰ
ταῦτα μὲν εἴποι τις ἂν καὶ ἀναγκαίως ἔχειν τι

παρα-

παραμεμιγμένον. δεῖ γὰρ τοῖς μέλλουσι βιώσεσθαι καὶ τροφῆς, καὶ οἰκίας, καὶ ἱματίων, ὧν ἡ φύσις φροντίδα καὶ τῶν ζώων ἐνίοις ἐνέθηκεν· εἰ καὶ τὴν τούτων κτῆσιν ἀνθρώποις πολυτελεστέραν, καὶ διαρκεστέραν ἐμηχανήσατο. ἀλλ' ὑπὸ ποίας τοῦ κατὰ τὸ ζῆν ἀνάγκης, ἀνθρώπῳ φιλοσοφίας ἐμέλησε; τί δὲ πρὸς τὰ ἄλφιτα ἀριθμητική, καὶ λογιστική, ἐπὶ γεωμετρία; ἢ τί χεῖρον ἂν ἔχοι ἐν τοῖς ἀναγκαίοις ὁ βίος, εἰ μηδεμία ῥητορικῆς ἢ διαλεκτικῆς ἄσκησις ἦν; ἤ τι πρὸς ψύχους ἢ καύματος ἀπαλλαγήν, τὸ πρὸς κάλλος λέγειν συμβάλλεται; ἃ μετὰ τὸν ἀναγκαῖον πορισμὸν τοῖς ἀνθρώποις ἐξευρεθέντα, δείκνυσι φανερῶς ὡς οὐ τῆς σωματικῆς μόνον ἀνάγκης ἢ ἡδονῆς, ἀλλά τινος περαιτέρω καὶ μείζονος ἄνθρωπος στοχάζεσθαι πέφυκεν. ὃ δὲ μάλιστα διὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως πρὸς τἄλλα κράτος ἐνδείκνυται, ἡ τῶν ὑποδεεστέρων ἐστὶ πρόνοια, καὶ τὸ τῶν *ὁμογε- τῶν
νῶν ὠφελείας λόγον ποιεῖσθαι. τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις ἀρκεῖ, ἂν αὐτὰ μὴ πεινᾷ, μηδὲ ῥιγοῖ, μηδὲ πρὸς τὴν γονὴν *ἀσθενῆς· τῶν δὲ ὁμοίων οὐδε- ἀσθενοίη
μία τούτοις φροντίς. οὔκουν ἂν εὕροις †λεόντων †πολιτείας
ἢ ἐλεφάντων, ἤ τινος ἄλλου τῶν ζώων. *μόνα *μόνων
δὲ ἀνθρώπων αἱ πόλεις ἔργα, ἐν αἷς τὰ τῆς σο-

φίας εὑρήματα, καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους εὐερ-
γεσίας φροντίδες, κατατίθενται, κἂν ταύταις
οἱ μὲν ἐπιτάττουσιν, οἱ δὲ ὑπακούουσι. καὶ παρὰ μὲν
τῶν ἀρχομένων τιμαὶ καὶ φόροι τοῖς ἄρχουσιν, *
ἀρετῆς ἆθλα ταῦτα καὶ τῆς εἰς αὐτοὺς ἐλάττους προ
νοίας. παρὰ δὲ τῶν ἀρχόντων διηνεκὴς τῶν
ὑπὸ χεῖρα φροντὶς, καὶ πρόνοια συνεχὴς, ἣν
τοσαύτην δείκνυνται, ὥσθ' ὅγε καλὸς καὶ δί-
καιος ἄρχων ἰδίοις κινδύνοις σωτηρίαν τοῖς ἄλ
λοις πορίζει, καὶ πολλοὶ πατρίσιν ἀμύνοντες
ἔπεσον, ὃ τῆς τῶν ἀλόγων φύσεως περιώρισται. ὑ-
πὲρ γὰρ αὐτῶν μόνον, ἢ τῶν τέκνων μόλις ἴδοι τις ἂν
ἀμυνόμενα. ἀνθρώπων δὲ μόνων ἡ τῶν ἐλαττόνων
καὶ νοῦ πρόνοια, περιώνυμός τις οὖσα λόγου * καὶ νοῦ. καί
τίς τοι τί ἂν * εἴποι τούτου καθαρώτερον δεῖγμα, τῆς
τε ἀνθρωπίνης τελειότητος, καὶ τῆς τῶν ἀλό
γων ἐνδείας; τὰ μὲν γὰρ σφίσιν αὐτοῖς μόνον ἐν-
τὸς πεφεισμένως ἀρκεῖ, ἐν δὲ τοῖς ἀνθρώποις
ἀντιλαμβάνεται τὸ παρὰ τοῦ λόγου τέλειον, καὶ τῶν ἄλλων * ἐπι-
λαμβάνεται, καὶ τοὺς δεομένους πληροῖ. καὶ
ἴδοις ἂν ἕνα ἄνθρωπον, οὐ τῶν ἄλλων ζώων μόνον
ἀγέλας περιποιήμενον ὑφ' ἑαυτῷ, ἀλλὰ καὶ πολ
πολλῆς δὲ λῶν μὲν πόλεων, πολλῶν δὲ ἐθνῶν, * πολλοῖς
δὲ γῆς ἄρχοντα. τινὲς δὲ καὶ τῆς οἰκουμένης πά
ἀμυδρὸν σης ἡγήσαντο, οὐκ * ἀμυδρῶν σύμβολα δεί-
ξαντες

ξαντες * ἑαυτοῖς τῆς θείας ἀξίας. ὃ δ' ἄν τις θαυμάσειεν, ὅτι καὶ ἀλόγων ζώων καὶ ἀνθρώπων εἷς ἄνθρωπος ἄρχειν ἐπιχειρῶν, αὐτὸς τὸν ζυγὸν τοῦτον ἀποδιδράσκει, καὶ πάντα μᾶλλον αἱρεῖται πάσχειν, ἢ δουλεύειν ἑτέρῳ, ὡς ἂν ἄνωθεν αὐτῷ, * ἡ μὲν ἐλευθερία τῆς φύσεως συγκεκληρωμένης. τὸ δὲ δουλεύειν † ἀπηχθημένη. οὕτω * δὲ παντοδαπὸν † ἄνθρωπον ψυχὴ καὶ ἐλεύθερον, καὶ νῦν μὲν τοῦτο, νῦν δὲ ἐκεῖνο ποιεῖν αἱρουμένη. καὶ ποτὲ * μὲν οὕτω, ποτὲ δὲ ἐναντίως, καὶ ἀεὶ πρὸς τὸ δοκοῦν τὰς πράξεις ἁρμοζομένη. τοῦτο δ' αὐτῇ παρὰ τῆς * ἀπορείας τοῦ λόγου, ὃ μόνον ἐλεύθερον, καὶ τῶν ἐναντίων καὶ ποιητικὸν καὶ εὑρετικόν. ἡ δὲ φύσις πτωχή τις οὖσα, καὶ ἄπορος, πρὸς ἓν μόνον αὐτῇ τε ὥρισται, καὶ τὰ ταύτῃ δουλεύοντα ζῶα ἐνδεᾶ καὶ δοῦλα καθίστησιν μικροῖς * ἐγκείουσα νόμοις. ἄνθρωπος δὲ οὕτω πρὸς τὸ ἄρχειν ἄνωθεν παρὰ τοῦ θεοῦ παρεσκεύασται, ὥστε οὐ μόνον τῶν ἄλλων ἡγεῖσθαι * βούλεται, ἀλλὰ πρὸς ἑαυτὸν τὴν ἀρχὴν * ἐπιδείκνυται ταύτην, καὶ τοῦθ' ὅταν τὴν ἑαυτοῦ φύσιν τηρεῖ. ὥστε τούς γε σώφρονας καὶ φρονίμους ἐγκρατεῖς ἑαυτῶν καὶ ἄρχοντας * καὶ ἑαυτῶν ἀξιοῦμεν καλεῖν, καὶ οὗτοι μάλιστα αὐτοί τε εὐδαίμονες, καὶ τοῖς

ἐν αὐτοῖς
τῇ μὲν ἐλευθερίᾳ
† ἀπηχθημένης
* δὴ
† ἀνθρώπου
* μὲν εὐπορίας
ἐγκλείουσα ἢ οἰκειοῦσα
βούλεσθαι
ἐπιδείκνυσθαι
frustra

ἀρχομένοις εὐδαιμονίας εἰσὶν αἴτιοι, οἳ ἂν μά-
λιστα ὥσπερ ὄχλου τῆς ἐν ἀνθρώποις ἀλογίας
ἄρχειν ἐπίστωνται. καὶ πρὸ ταύτης τῆς ἀρχῆς
οὔ φασιν εἶναι νοῦν ἔχοντας, θεμιτὸν εἶναι τοῖς ἀνθρώ-
ποις, ἐπὶ τὸ δημόσιον παριέναι, ὡς οὐδὲν πράξου-
λόγου σιν ἄξιον * λόγον, ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις καὶ ἑαυτοὺς
τούτῳ παν- προσδιαφθείρουσι. * ὅσον δὲ πάντη τῶν
τὸς τούτων ζώων † γένος κεχώρισται, καὶ οὐδὲν ἂν εὕροι τις
† γένους ἐκείνων ταῖς ἰδίαις ἐπιθυμίαις μαχόμενον,
κεχώρισται ἀλλὰ ταῖς παρὰ τῆς φύσεως ὁρμαῖς ἀκωλύτως
οὐκοῦν ἑπόμενον. * οὐκοῦν ἡ μὲν φύσις τροφῆς ὑπομι-
μνήσκει, τὰ δὲ προκείνει λιμόν, οὐδ' ἐπὶ ποτὸν
ἄγει, τὰ δ' αἱρεῖται δίψαν, τοῖς δὲ τῆς μίξεως
καιροῖς, καὶ νομεῦσι, καὶ ἀλλήλοις ἀφόρητα γί-
νεται, καὶ τὸν πρὸς τὴν γένεσιν οἶστρον οὐδ' ἐν
κωλῦσαι οὕτως ἰσχυρὸν ὥστε * κολάζειν. αἴτιον δὲ τό, τὴν
φύσιν ἐν αὐτοῖς χωριζομένην τοῦ λόγου, μὴ ἔχειν
τὸν οἷς ὁρμᾷ πράττειν ἐπιτιμήσοντα, καὶ διὰ
τοῦτο ἐκ παντὸς τὰ ἑαυτῆς ἔθη θέλειν ἀποπιμ-
πλάναι. ἀλλ' ἐν ἀνθρώποις πολὺς πρὸς τοὺς τῆς
superuaca- φύσεως νόμους ὁ πόλεμος, καὶ * τοῦ τούτου
neum πᾶς τις ἑαυτῷ προσέχων, ἐν ἑαυτῷ καθημέραν
πειρᾶται, πόσοι πλησμονῆς ἐπιθυμίᾳ λιμὸν
ἢ ἀντεξάγουσιν, * οἱ ἰατροῖς πειθόμενοι, ἢ σαρκὶ
νομοθετοῦντες, ἢ ἄλλων εἵνεκα τὴν τοῦ σώματος
θεραπεύ-

πραττόμενοι θεράπειαν; τὴν δὲ τῆς μίξεως ὄρεξιν, τὸν δὴ τυραννικώτατον νόμον πᾶσι τοῖς ζώοις ἡ φύσις ἐπήνεγκεν, οὕτω τινὲς ἐβδελύξαντο, ὡς καὶ γυναικείας ὄψεως διὰ * τοῦ παντελῶς τοῦτο ἀπέχεσθαι. τοῦτο δ' αὐτοῦ τις αἰσθάνεται ποιοῦντος καὶ πρὸς θυμόν. οὗτος γὰρ τὸν ἀδικημένον κατὰ τὴν ἡλικιώτην ὁπλίζει, καὶ χεῖρα καὶ ξίφος ἐπενεγκεῖν αὐτῷ παραινεῖ, ἐνδὲν δέ τινος ἐπιτιμῶντος ὁ * καὶ κινήμενος αἰσθάνεται, καὶ διδάσκοντος, ὡς ἐφεκτέον μὲν τὴν ὀργὴν, ἀμύνης δὲ ἀφεκτέον, καὶ φυλακτέον μὲν τὰς τῶν λεόντων καὶ ἄρκτων καὶ συῶν ὁμοιώσεις, ἀναχωρητέον δὲ ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον * κατὰ τοῦ λόγου μέτρον, καὶ τὴν εὐσχημοσύνην. καὶ τοῦτον αὕτη πολλάκις * ἐπιτίμησις ἴσχυσεν, ὥστε τὸν θυμὸν σβέσασα, * ἤπειαγε τὸν ἐλαττωθέντα τὰ τῶν φιλοψώτων πρὸς τὸν πλεονεκτεῖν βουλόμενον ἐπιδείξασθαι, ὅ ἐστιν ὥσπερ εἰκάσαι τὰ κατὰ τὸν ἄνθρωπον πόλει παρόμοια, ἐν ᾧ λόγος καὶ φύσις, ὥσπερ ἐκεῖ ἄρχων καὶ ἰδιῶται. καὶ βασιλεύει μὲν ὁ λόγος, ἄγεται δὲ ἡ φύσις. καὶ νόμος οὗτος παρὰ θεοῦ τοῖς μέλλουσιν εὐδαιμόνως βιώσεσθαι, μηδὲν παρὰ * τὸ λογοδικοῦν ἐν πᾶσιν ἐπιχειρεῖν. οὐδεὶς οὖν ὅς τις οὐκ ἐν ἑαυτῷ τῆς διαφορᾶς ταύτης πειρᾶται, ὡς ἄλλο μὲν

[margin notes: τοῦτο — κεκινημένος — καὶ τὸ — ἡ — ἔπεισε, ἢ ἤπειγε — τῷ λόγῳ]

ἐν ἡμῖν ὁ λόγος, ἄλλο δὲ ἡ τοῦ σώματος φύσις. τὸ μὲν δὴ ἐν ἡμῖν νομοθετεῖν τε καὶ ἄγειν, τὸ δὲ δεῖν ὑπείκειν καὶ ἄγεσθαι, ὅπερ ἑπόμενον μὲν πρὸς ἅπερ ἐκεῖνο σκοπεῖ, τῆς παρ' αὐτοῦ τυγχάνει προνοίας, ὥσπερ τῶν ἡμιόνων αἱ πρὸς τὰς

λυσιτελοῦσαι

ὁδοιπορείας ἡμῖν καὶ τὰ ἄχθη * λυσιτελοῦσα, ἂν δ' ἀντιλέγῃ καὶ τοῖς παρ' * ἑαυτοῦ τὰ

ἑαυτῆς

παρ' ἐκείνου συγχέῃ. ἐν τούτῳ δείκνυται καθαρῶς ἡ τοῦ λόγου πρὸς τὸ σῶμα καὶ τὰ σωματικὰ δεσποτεία. λαβόμενος γὰρ ὥσπερ τινὸς ὅρα πέτου δούλου τοῦ σώματος, πρῶτον μὲν εἶσιξε λιμῷ καὶ δίψει καὶ ταῖς ἄλλαις κακοπα-

ἔπειτ' ἂν μὴ

θείαις * ἐπεὶ τὴν με σωφρονισθὲν, τῆς αὐθαδίας ἀπόσχηται, τότε δὴ τὸν θυμὸν ὥσπερ τινα τῶν πολεμίων σύμμαχον ὁ λογισμὸς προσπαραλαβὼν, πικρὸς τῆς τοῦ σώματος ἀγνωμοσύνης γίνεται κολαστὴς, οὐκ ἔτι ἀξιῶν φείδε-

ὥστ' ἢ

σθαι τοῦ τολμῶντος ἐναντιοῦσθαι. * ὡς τῇ τῶν κρημνῶν ὦσαι, ἢ βρόχον ἅψαι, ἢ ξίφος ἐπινεγκεῖν, αὐτόχειρα τὸν ἄνθρωπον ἀναγκάσας γενέσθαι. ὃ φανερώτατον ἂν εἴη δεῖγμα, τοῦ τὴν λογικὴν ψυχὴν οὐ μόνον ἕτερον τοῦ σώματος

ἐπὶ

εἶναι, ἀλλὰ καὶ δέσποιναν, καὶ * τοσοῦτον ὥστε καὶ ἀπολλύναι. οὐ γὰρ ἂν, εἴ γε μὴ ἕτερον ἦν ἡμῶν τοῦτο, οὐδ' ἂν ἀπέκτεινε χωρισθεῖσα. καὶ

ἔτι

εἴ τι τῶν σωματικῶν ἐν ἡμῖν κύριον ἦν, οὐκ ἂν
θάνατον τοῦ σώματος, * ὅτι ἐδόκει κατεψη- ὅτι
φίζετο· οὐδὲ γὰρ ἂν ἑαυτὸ ἀπολλύοι, ἐπεὶ μηδ'
ἔστιν ἰσχὺς αὐτῷ παρά τινι καθ' αὑτό. πᾶν γὰρ αὐ-
τὸ κατὰ τὸν δυνατὸν τρόπον σώζειν ἐπείγεται, καὶ
τοῖς τὴν σωτηρίαν κωλύουσιν ἀδιάλλακτα πο-
λεμεῖ. ὥστ' εἰ μηδὲν παρὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν αἴ-
σθησιν ἄνθρωπος ἦν, πάσαις ἂν ταῖς τοῦ σώμα-
τος ὀρέξεσιν * εἵπετο, καὶ ὅπως ἂν τοῦτ' εὐπα- εἵπετο
θοῖ μόνον ἐφρόντιζε. πόλεμος δὲ πρὸς τὰς
ἡδονὰς οὐδεὶς ἂν ἦν, οὐδὲ τῶν μὲν * ὑπὲρ τὴν ὑπὸ
αἴσθησιν ἐπιθυμία, αὐτοῦ δ' ὑπεροψία καὶ
καταφρόνησις. ἀλλ' ἴσως δόξω τισὶν οὐ μετ' ἀ-
νάγκης ἐπὶ τὴν πολυλογίαν ταύτην ἐλθεῖν.
εἶναι γὰρ δῆλον, ὡς ἔχει, τί πλέον σώματος καὶ
τῶν σωματικῶν, ἄνθρωπος. τοῦτο δὲ εἶναι τὸν
λόγον, ᾧ πάντα λογίζεται, καὶ κρίνει, καὶ
ποιεῖ, καὶ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἕκαστα τέλος ἁρμό-
ζει. τούτου γε μὴν οὐδὲ τὴν τῶν ἄλλων ζώων φύ-
σιν ἄμοιρον εἶναι. κἀκεῖνα γοῦν τὰ προσήκονθ' ἑαυ-
τοῖς κατὰ λόγον ὁρᾶται ποιοῦντα, καὶ τέλος αὐ-
τοῖς ἔστιν * ἑκάστη τῶν πράξεων. οὐκ ἂν δ' οὕτως ἑκάστης
ἐποίει μὴ λόγῳ πρὸς τὸ τέλος ἀγόμενα. ἄλλως δὲ
τύχῃ ἀναγκαῖον ἂν ἦν ὧν πράττουσιν αἰτιᾶσθαι.
καὶ οὕτως οὐδὲν ἂν ἦν ἐν οἷς πράττουσιν ὡρισμένον,

ἀλλ' ὅπερ ἂν ἔτυχε τούτοις συνέβαινεν, οὐ δὴ ἐναντίον τὰ περὶ αὐτὰ φαινόμενα μαρτυρεῖ ἀεὶ ἢ τὸ πλεῖστον παντὸς τῶν ἐπιτηδεύουσιν ὁμοίων ἀποβαινόντων. ἐγὼ δὲ καὶ κατὰ λόγον μὲν γίνεσθαι τὰ ὑπὸ τῶν ζώων γινόμενα τίθημαι. οὐκ ἐπὶ τούτων γὰρ μόνων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων τὸ κατὰ λόγον ἴδοι τις ἂν, τάξει τινὶ καὶ τούτων γινομένων καὶ ἐνεργούντων, οὐ μὴν αὐτὰ τὸν τῶν γινομένων λόγον ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντα, ἑαυτὰ κατ' ἐκεῖνον καὶ τὸ δοκοῦν ἄγειν φημί. τὸν δὲ δημιουργὸν κατὰ τὸν ἐν ἑαυτῷ λόγον, ἕκαστον πρὸς τὸ προσῆκον αὐτοῦ τέλος ἐπάγειν, αὐτὰ δ' ἀσυνέτα πάντα τοῦ τῶν γινομένων αἰτίας ὑπάρχειν· ἐπεὶ καὶ τὸ βέλος οὐκ οἶδε μὲν τὸν σκοπὸν, παρὰ δὲ τοῦ τοξότου ἐφ' ὅπερ + ἀνεχθῆναι προσῆκον ἰθύνεται, καὶ οὐκ ἂν εἴποι τις πνὸς τὸ βέλος στοχάζεσθαι, οὐδὲ γνῶσιν ἢ βούλησιν ἔχειν τοῦ τέλους. οὕτω κατὰ λόγον μὲν ποιεῖ καὶ τὰ ζῶα, ὧν μέντοι ποιεῖ αὐτὰ μὲν τὴν αἰτίαν οὐκ οἶδε. κινεῖται δὲ καὶ δὴ τυγχάνει παρὰ τοῦ τὰ πάντα εἰδότος ἀγόμενα. καὶ τούτου τεκμήριον, τὸ μόνοις ἐκείνοις ἐπιχειρεῖν, ἃ πρὸς τὴν + αγ τοῦ εἶναι συμβάλλεται, περαιτέρω δέ τινος μηδ' ἅπτεσθαι τὴν ἀρχήν. εἰ γὰρ τινὰ λόγον καὶ θέλησιν αὐτοῖς εἶχεν ἡ ὄρεξις, ἔπειτα ἂν τι καὶ τῶν ἀναγ-

ἐνεχθῆναι

τῆς ἀνάγκης ἐκτὸς, τῇ * περὶ πάντα δυνά- πρὸς
μει τοῦ λόγου προχρωμένα, † ὅσε * καὶ τὴν † ὥστε. ἐλλεί
ἐναντίως † καὶ γνωστικός ἐστι καὶ ἀνυστικός. πειν οὐκ ὀλί
οὐ τοίνυν ἄλλο τι τῶν παρὰ τὸν ἄνθρωπον γα δοκεῖ
ζώων ψυχὴν λογικὴν ἔχειν ὑποληπτέον, ἀλλ᾽ * frustra
ἐστι τοῦτο μόνης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἴδιον. † μόνος ὁ
ἄνθρωπος τοίνυν οὐχ ἁπλῶς τῇ αἰσθήσει ἄνθρωπος
μόνῃ ζώων τῶν ἐστὶ πρὸς οὐδὲν τῶν ὑπὲρ αὐτὴν
πεφυκὸς διαβαίνειν, ἀλλ᾽ ἔχει μὲν αἴσθησιν, καὶ
ταύτῃ πολλ᾽ ἔχει πρὸς τἄλλα ζῶα κοινά. ὁ δὲ
αὐτὸν καθαρῶς ἄνθρωπον * καὶ τῶν λοιπῶν δια ποιεῖ
ρεῖ, ὁ λόγος ἐστὶ, καὶ ὁ νοῦς, ὥσπερ τις ἡγεμὼν
ἐν μετεώρῳ καθήμενος, καὶ πρὸς ἑαυτὸν, καὶ
τὰ ἑαυτοῦ, πᾶσι τοῖς περὶ τὸν ἄνθρωπον χρώμε
νος, ὡς ἂν ἐν οἰκίᾳ δεσπότης, πρὸς ὃν πάντα
τέτακται, καὶ τὰ τῶν υἱέων, καὶ τὰ τῶν δού-
λων. λογικὴν τοίνυν καὶ νοερὰν φύσιν παρὰ
τοῦ δημιουργοῦ λαβοῦσα ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ, σῶ-
μα μὲν οὐκ ἂν εἴη. οὔτε γὰρ ἂν αὐτὴ τὸ σῶμα πρώ
πως * ἐκείνη, οὔτ᾽ ἂν ἐχώρει δι᾽ ὅλου τούτου· ἀλλ᾽ ἐκείνη
ἦν ἂν κατὰ τῶν εἰς ἀλλήλων ἐμβαλλομένων κά
δων, ἐν οὖσα τῷ σώματι, καὶ τῷ μὴ διὰ παν
τὸς διϊκνεῖσθαι, πολλὰ τῶν * σώματος, καὶ τοῦ
μάλιστα τὸ ἔξω πᾶν, ἐξ ἀνάγκης ἄψυχον κατα
λείπουσα, ἦν δ᾽ ἂν καὶ μέγεθος τῇ ψυχῇ κατὰ

τὰ σώματα τῶν μεγέθη. ὥστε ἐξῆν λέγειν καὶ τὴν Αἰάν-
τοιν τὸν μὲν Τελαμώνιον μείζονα, τὸν δὲ Λοκρὸν
ἐλάττονα ψυχὴν περιφέρειν. καὶ μὴν καὶ τε-
μνομένου τοῦ σώματος μετέχειν ἂν κἀκείνην τοῦ
πάθους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν αὐτῇ γινομένων εἰδῶν τὴν
γρ. ἂν ἕκαστον ἐπὶ μορίου. τοιαῦτα * τὰ ἐν ὕλῃ καὶ
ὕδει σώμασιν, ὥστ' οὐδὲν ἂν * ἤδη καθόλου, ἀλλ' εἶ-
χεν ἂν μόνον αἴσθησιν ὧν νοῦ ἐπιστήμην. οὕτως
σωματο- ὁ τὴν ψυχὴν * σωματωθεὶς λόγος πολλοῖς ἀ-
ποιῶν τόποις ἐνέχεται. ἀλλὰ μὴν ἀσώματον οὖσαν, καὶ
κρατοῦσαν τοῦ σώματος, καὶ τοῦτο κατὰ τὸ δοκοῦν
κυβερνῶσαν, τίς μηχανὴ μὴ καὶ θανάτου κρείτ-
τω, καὶ φθορᾶς αὐτὴν ὑποτίθεσθαι; ἥτε γὰρ
λύσασαν κατὰ τοῦ σώματος ἀρχή, καὶ τὸ μὴ * λῦσαν εἰς αὐ-
τό, παντελῶς βεβαπτίσθαι, ἀλλ' ἀνέχειν, καὶ
τὸ μὲν σῶμα χωρισθὲν ἐκείνης, μηδὲν δύνα-
αὐτὴν δὲ σθαι πράττειν, * αὐτοῦ καὶ τὰς μεγίστας καὶ σε-
κατὰ μνοτάτας ἐνεργείας καὶ ἑαυτῇ συμφύτους,
τοῦ σώματος καὶ τῆς ἐκεῖθεν φλυαρίας παν-
τελῶς ἀπηλλάχθαι, τεκμήριον ἐναργές, ἐστὶν
αὐτὴν ἐνδεᾶ τινὰ καθ' ἑαυτὴν τῆς ψυχῆς οὐσίαν * ἐνδεᾶ τοῦ
σώματος, δυναμένην δὲ ἐφ' ἑαυτῆς καὶ εἶναι καὶ
μένειν· καὶ προσέτι πράττειν τὰ ἑαυτῆς τοσοῦ-
τον τελεωτέρον τε καὶ καθαρωτέρως, ὅσον
καὶ μᾶλλον ἀποδιδράσκει τὸ σῶμα, καὶ ἑαυτῇ

πειρᾶται

πειρᾶται * συνεῖται. ὅταν γὰρ τῶν σώματος συνεῖναι
τῶν περὶ τούτων φροντίδων ἑαυτὴν ἀπολύσασα, ἡ
καὶ τὴν περὶ τὸν ὁρατὸν κόσμον πλάνην ἀφεῖ-
σα, τοὺς ἀφανεῖς τῶν ὄντων λόγους * σκοπῇ, καὶ σκοπεῖ
τὴν ἀλήθειαν ἐφ' ἑαυτῆς δοκιμάζει· τότε καθα-
ρῶς * ἡ αὐτῆς γινομένη, καὶ τῶν † αὔλαν παρα- ἑαυτῆς
δειγμάτων ἀσώματος ἀγαλμάτων ἐφαπτομένη, καὶ †ἀΰλων
ὥσπερ οἷον ἱδρώων γινομένη, καταλιμπάνει μὲν
ἔξω τὸ σῶμα, * ὃς οὐ θεμιτὸν ἐκείνου περιεχομένου ὡς
καὶ τὴν ἰδίαν ἀφροσύνην ὥσπερ τι σκότος αὐτῆς
καταχέοντος, τῆς ἀληθείας λαβέσθαι· ἀλλ' ὥσ-
περ τινὸς ἄχθους ἀπαλλαγεῖσα, κούφη πρός τε
τὴν οὐσίαν καὶ τὸ ἀληθὲς διαβαίνει· καὶ τότε τὸν ἄν-
θρωπον τελεώτατον, καὶ σοφώτατον, καὶ ἀνδρῶν
ἄριστον, καὶ πάντα τὰ τῆς ἀρετῆς ὀνόματα προσει-
πεῖν ἔξεστιν. ἀναμιγνύμενον δὲ τῷ σώματι, καὶ
τὰ μαθήματα αἰσθήσει καὶ φαντασίᾳ θηρεύον-
τα, εἰκάσαις ἂν ἀνδρὶ βασιλεῖ, τὴν μὲν ἁλουρ-
γῆ χλαμύδα καὶ τὸ διάδημα ἑκόντα ἀποτιθέ-
μενον, * ἀναμιγνυμένῳ δὲ τοῖς δούλοις αὐτοῦ, καὶ ἀναμιγνύμε-
πρὸς τὰς δουλικὰς κατιόντα διακονίας. εἰ δὲ καὶ τα
ταῖς ἡδοναῖς δουλεύοι, καὶ τῶν τοῦ σώματος * ἀνα- ἀναπιμ-
πιμπλῶτο κηλίδων, τότε εἰς πηλὸν ἢ βόρβορον πλαῖτο
ἑαυτὸν ἐμβαδοῦντι παρεικαστέον, καὶ τὴν μὲν καλὴν
ὄψιν * καὶ ἀπέρατον ἀφανίζοντι, εἰδεχθὲς δέ τι ἀξιέραστον
καὶ βδε-

καὶ βδελυρὸν ἀναλαμβάνοντι πρόσωπους. εἰ τοίνυν ἡ τελείωσις ἐκ τοῦ τὸ σῶμα καταλιμπάνειν, τῇ ψυχῇ περιγίνεται, τίς νοῦν ἔχων συγχωρήσειεν ἂν αὐτὴν θνητὴν εἶναι, καὶ τῷ σώματι συναπόλλυσθαι; τὴν καὶ πρὸ τοῦ θανάτῳ λυθῆναι, εἰς ἑαυτὴν ἀπ' ἐκείνου συναγομένην, καὶ ἑαυτὴν πειρωμένην τούτου χωρίζειν, ὡς οὕτω μάλιστ' ἐνὸν ἑαυτῆς ἀπολαύειν, καὶ μὴν ἐν μὲν τοῦ σώματος ταύτῃ τὸ εἶναι, καὶ τούτου χωρὶς φθορὰν καὶ σκεδασμὸν ὑπομένει· πῶς ὑπερβαίνουσα πᾶν σῶμα, τῶν ἀσωμάτων ἐφίεται, καὶ τῇ τούτων ἐμπαθεῖ θεωρίᾳ, κἄν τις ἐκεῖθεν ἀφέλκῃ, ἄχθεται καὶ ἀλγεῖ, ὥσπερ προσηκόντων καὶ οἰκειοτάτων ἀποσπωμένη; τὸ γοῦν ἥδεσθαι τοῖς ἀφθάρτοις συναπτομένην, καὶ πάλιν λυπεῖσθαι διϊσταμένην, συγγένειαν αὐτῇ καὶ ὁμοιότητα πρὸς τὸ ἀθάνατον μαρτυρεῖ. εἰ δ' ἐκεῖνο κρεῖττον μεταβολῆς, οὐδὲ ταύτην εἰκὸς ἐνέχεσθαι τῇ φθορᾷ. πῶς δ' ἂν ἀσώματος οὖσα, καὶ διὰ τοῦτο ἀκίνητος (τῶν γὰρ σωμάτων ἡ κίνησις) ὑπομεῖναι φθοράν; ἣν ἂν ἐκ κινήσεως συμβῆναι ὃ τῶν παντελῶς ἀμηχάνων, οὐ μὴν οὐδὲ ἐναντίου τινὸς πλεονεκτοῦντος πείσεται· οὔτε γὰρ ἔστι τι ταύτῃ μαχόμενον. καὶ εἴ τις τὴν αὐτῆς κοινωνίαν ὁρᾷ, δυναμένην

ὥσπερ

ὥσπερ ἰὸς σίδηρον τὴν ψυχὴν ἀναλίσκειν. ἀλλ' οἱ πονηρότατοι τῶν σπουδαίων οὐδὲν ἧττον ζῶντες, διόπερ τὸν λογισμὸν ἐξελέγχουσιν, ὡς οὐκ ἐνὸν αὐτῇ οὐδ' ὑπὸ τῆς οἰκείας κακίας φθαρῆναι, ὑφ' ἧς μόνης εἰκὸς ἦν αὐτὴν ἀπόλλυσθαι. εἰ δὲ καὶ τὴν ἀρχὴν εὔλογον ἐοικέναι τῷ τέλει, ᾧ παρὰ θεοῦ μόνου γενομένου χωρὶς ὕλης, ἡ γένεσις.
* διόπερ καὶ παρὰ θεοῦ μόνου θέλοντος τὴν φθο- τούτῳ
ρὰν εἰκὸς ἐπακολουθῆσαι. ἀλλὰ μὴν τὸ καλῶς συσταν λύειν ἐθέλειν, οὐ καλοῦ, σοφός τις ἔφη, περὶ τοῦ κόσμου διαλεγόμενος. χωρὶς δὲ τούτων καὶ τὴν φύσει καὶ κοινοτάτην ἐπιθυμίαν οὐκ ἔνεστι μάτην εἶναι. καὶ τεκμήριον, ὅτι τῶν ἀδυνάτων οὐδεὶς πώποτ' ἠράσθη. τίς γὰρ πώποτε
* φρονῶν πτερῶν ἐπεθύμησεν; ἢ ὑπὲρ τὰς νε- ὢν
φέλας ἀρθῆναι, ἢ διὰ κυμάτων ὡς δι' ἐδάφους περιπατεῖν; ἃ κἄν τις ὄναρ ἰδὼν διηγῆται, γελῶμεν· ἀλλὰ τῶν δυνατῶν * μόνων ὄρε- μόνον
ξιν ἡ φύσις ἐνέθηκεν. εἰ γὰρ οὗ τῇ φύσει πάντες ἐφίενται, διόπερ καὶ παρὰ τῆς φύσεως καὶ μάτην εἶναι, ἀδύνατον. ἀλλὰ μὴν ἐν τῇ τοῦ ἀεὶ εἶναι ἐπιθυμίᾳ πάντες συμβαίνουσιν, οὐκοῦν ἀνάγκη
διόπερ καὶ ἔσεσθαι, καὶ τὴν * τοῦτ' αὐτῇ συνεζευγ- τῷ ἀεὶ
μένην ψυχήν, ἀδύνατον τῆς εὐχῆς ἁμαρτεῖν. οὐκ ἄρα νοῦν ἐχόντων ὁ περὶ τῇ ψυχῇ τινὸς

δέος,

ἀπολλύηται δεός, μὴ μετὰ τοῦ σώματος * ἀπόλλυται, καὶ οὐκέ-
τι οὐδαμοῦ ᾖ. οὐ μόνον γὰρ σώζεται φθειρομένου, ἀλ-
λὰ τὰ ἑαυτῆς πράττειν καθαρῶς οὐχ οἷά τε, ἂν
μὴ τῆς παρὰ τοῦ σώματος κωλύματος ἀπαλλαγῇ. τὸ
γὰρ φρονεῖν, καὶ νοεῖν, καὶ τοῖς θείοις καὶ ἀσωμά-
τοις συνάπτεσθαι (ὃ δὴ κατὰ φύσιν πάσῃ ψυχῇ,
καὶ πρὸς ὃ πάνθ' ἃ λέγομεν καὶ διανοούμεθα
τείνει, ὡς ἂν τὸ ἐν ἡμῖν ἄριστον ὂν καὶ θειότατον)
τοῦτο παντελῶς φεύγει τὴν τοῦ σώματος κοι-
νωνίαν, καὶ μόνης ψυχῆς ἔργον ἐστὶ, καθαρῶς αὐ-
τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος πρὸς ἑαυτὴν καὶ τὰ νοητὰ
συναγούσης. εἰ γὰρ περὶ τὸ ταῖς αἰσθήσεσι χρῆται,
κἀκεῖθεν αὐτῇ πρὸς τὸ νοεῖν γίνονται τινὲς ἀφορ-
μαὶ, ἀλλ' ἀρχομένη τοῦ πράγματος, καὶ δ' οὖν ἀμα-
θαίνουσα, καὶ τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο τὴν πρώτην
ἔτι φέρουσα τρίχα, τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς μα-
θήσεως χρῆται. ὥσπερ οἱ τῷ ψηλαφᾶν τῶν πρα-
γμάτων τυγχάνειν πειρώμενοι, ὅταν ὄψις αὐ-
τοῖς οὐ παρῇ· οὕτω καὶ ψυχὴ ἄρτι διὰ γενέσεως εἰς
παρειοῦσα τὴν ζωὴν * παριοῦσα καὶ τὸν ὀφθαλμὸν αὐτῆς πολ-
λῇ τῇ παρὰ τοῦ σώματος ἀχλύϊ καλυπτόμενον
καρῷ ἔχουσα, καὶ οἷον βαθεῖ * κάρα κεκρατημένον, δεῖται
superfluum τῶν αἰσθήσεων, αἳ ταύτην ὥσπερ * καὶ καθεύδου-
σαν ἀφυπνίζουσιν, ὑφ' ὧν τὸ πρώτην κινηθεῖσα
καὶ ἑαυτὴν ἀνεγείρασα, οὐκέτι ταῖς αἰσθήσεσιν

ἐν ταῖς

ἐν ταῖς τῆς ἀληθείας ζητήσεσι χρῆται. μᾶλλον μὲν
οὖν ἐν ταύταις ἐνίοτε τῆς ἀμαθίας ἐπιτιμᾷ, ὅ-
ταν τὸ ταύταις φαινόμενον καὶ αὐτῇ συνδοκεῖν
ἀναγκάζουσιν, ὥσπερ οἱ τὰ γράμματα ὅταν
ἄρχωνται μανθάνειν δεόμενοι, μηδὲ τὴν ἐπιστή-
μην εἰς αὐτὰ πάλιν ἀποστρέφειν ἀπαξιοῦντες.
οὕτω δὴ καὶ ψυχὴ ἐν σώματι μὲν ἔτ' οὖσα, οὐδὲν ἀπει-
κὸς καὶ τὰς αἰσθήσεις περὶ τῶν μαθημάτων ἐπερω-
τᾶν· λυθεῖσα δὲ, αὐτὰ τὰ νοητὰ δι' ἑαυτῆς πρόν-
τα, τῆς τῶν αἰσθήσεων χρείαν οὐκ ἀναγκαίαν ποιεῖ.
ἅτε * φανότατα τῇ ἑαυτῆς ὄντα φύσει, καὶ τὸν φανερώτα-
τῆς ψυχῆς ὀφθαλμὸν δι' * ἑαυτὸν περιλάμπον- ἑαυτῶν
τα, οἷς συνοῦσα τρέφεταί τε καὶ εὐπαθεῖ. τῆς * αὐ αὐτῇ
τὴν προσήκουσαν τροφὴν καὶ εὐπάθειαν, * ἢ τὰς ἢ
σωματικὰς ἡδονὰς εἴ τις παραβάλλειν ἐθέλοι,
εἴδωλα μᾶλλον ἡδονῶν ἢ ταῦθ' ὃ καλοῦνται μετ'
ἀληθείας εὕροι. αἱ μὲν γοῦν οὐσίαι μὲν οὐδαμῆ, γένε-
σις δὲ μόνον οὐχ ὅλον εἰσίν· τό, τε δεχόμενον αὐ-
τὰς ὁ τετρημμένος ἐστὶ τοῦ σώματος πίθος, παύ-
τοθεν ἐκρέων, καὶ μηδὲν δυνάμενος στέγειν. τί δεῖ-
νυν τῷ μὴ ὄντι, τὸ μὴ ὂν ἂν ἐνθείη; ἢ τί ποτε ἂν τῶν μὴ
μενόντων ἐν τῷ φεύγοντι * μένοι. τῷ δὲ τῆς ψυχῆς μενοῖ ἢ μέ-νοι
† κατὰ τῆς ἡδονῆς αἴτια, καθαρῶς ὄντα, καὶ τὸ † καὶ τὰ
ὅλον * οὐσίαν, καὶ τὸ δεχόμενον ὑγιές, καὶ στεγανόν, * οὐσία
† καμένοις * ἐοικῶς, καὶ ἀθάνατον. ὡς εἰκὸς καὶ τῶν † κεμ.
ἡδομένων * ἐοικὸς

ἡδομένων τοὺς μὲν τὰς σωματικὰς διώκοντας ἡδονὰς, παίζεσθαι μᾶλλον ὑπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἀεὶ κενοὺς ἐκείνων εὑρίσκεσθαι, μηδέποτε δυναμένους καταχεῖν, ὅπερ διώκουσιν, ὡς αὖ αὐτοὺς τε κατὰ τὴν σκιὰν ἐπειγομένους, καὶ τοῦ σώματος ᾧ ταῦτα ποιίζουσιν ἄπιστου τὴν φύσιν ὄντος, καὶ τὸ δοθὲν οὐ κατέχοντος· τοὺς δὲ τὰς τῆς ψυχῆς ἡδονὰς προτιμῶντας, ἀεί τινος ὄντος

τῷ αὐτῷ, τῷ ὄντι — ἐν * τῷ ἐαυτῷ ὄντι † κερανομένους ἀεὶ καὶ πληρουμένους εἶναι, καὶ ὡς ἥδιστα ζῆν. οὕτω ψυ-

† κιρνυμένους — χὴ τὰ μὲν τὸ σῶμα, καὶ λυσιτελέστερα, καὶ

τῆς — ἡδίω, καὶ τὸ ὅλον εἰπεῖν, θεῖα καὶ * τοῖς κρείττονος μοίρας, ὥστε καὶ κατὰ τοὺς πρώτους, οἱ πόθῳ τῶν ἡδονῶν τὸν θάνατον δυσχεραίνουσι, καὶ κατὰ τοὺς δευτέρους, οἷς μὲν τὸν θάνατον οὐδὲν ἔτι δοκεῖ λείπεσθαι, οὐχ ὅπως φύσει προσιόντα τὸν θάνατον φεύγειν οὐκ ἔδει, ἀλλὰ καὶ μέλλοντος

οὐκ ἐνὸν — δυσχεραίνειν, καὶ ἀπόντα καλεῖν, ὥστε * οὐ κενὸν ἑτέρως ἢ τῶν ἀληθῶν ἡδονῶν ἀπολαύειν, ἢ εἶναι καὶ ζῆν ἀσφαλέστερον, ἢ τοῦ θνητοῦ, καὶ ἀλόγου, καὶ μηδέποτε ὄντος ἀπαλλαγεῦτας. παυσάσθων τοίνυν καὶ οἱ τὰς τοῦ σώματος ἡδονὰς ὀδυρόμενοι, καὶ οἱ * μὴ κέτου ἔσεσθαι μὲν τὸ σῶμα νο-

μηκέτι που — μίζοντες. μένει γὰρ αὐτοῖς τὸ βέλτιστον. μᾶλ-

* Redūdat

† μόνῳ — λον δὲ τὸ ὅλον, καὶ * ὃ ᾧ † μόνον αὖ σωφρονοῦσιν,

ἐὰν

εἰσὶν ἐν ᾧ τῆς θείας εἰκόνος τεθησαύρισται κάλ-
λος ἄφθαρτον, ἀπαθὲς, ἀρετῆς καὶ φρονήσεως
μετέχειν δυνάμενον· ᾧ μία βλάβη σαρκὶ δου-
λεῦσαι, καὶ ταύτῃ συμπλέκεσθαι. τὸ δ' ἀπαλ-
λάχθαι ταύτης, ἐπάνοδος πρὸς ζωὴν, καὶ τὸ
ὂν, καὶ τῆς ἱερᾶς ἀληθείας ἀπόλαυσις, ὥστε πῶς
οὐκ ἐν βελτίοσιν ἐσόμεθα, ὑποχωροῦντος τοῦ
σώματος, ὃ τὴν ψυχὴν βέλτιον συνεπισπᾶ-
ται, καὶ οὐκ ἐᾷ πρὸς τὸν ὑπερουράνιον τόπον κου-
φίζεσθαι; ἐπεὶ καὶ χρυσίῳ ταῖς τυχούσαις
ὕλαις συμπεφυρμένῳ, τί ποτ' ἂν ἦν βέλτιον
ἢ ἥδιον (εἴ γε φρόνησις τούτῳ παρῆν) ἢ χωρισθῆ-
ναι τῶν αὐτοῦ χειρόνων, καὶ τῇ μίξει μὴ συγχω-
ροῦντι, ὅσον αὐτῷ κάλλους πρόσεστι φαίνε-
σθαι. ὥστ' ἀνόητον ἂν ἦν διὰ τὸν καθαρμὸν ἐκεῖ-
νον * ἀλγοῦν, δι' ὃν σαφῶς τελειοῦται, καὶ πρὸς ἀλγεῖν
τὴν αὐτοῦ φύσιν ἐπάνεισιν, οὕτω καὶ ἡμῖν οὐχ
ὅτι τῶν ἡμετέρων, καὶ ὧν νῦν ἔχομεν, ἡμῶν ἀ-
φαιρεῖται· διὰ τοῦτ' * ἀγανακτέον, οὐδὲ ζημίαν ἀγανακτη-
ἐκεῖνο φέρειν εὐθὺς ἡμῖν νομιστέον, ἂν μὴ πρὸς τέον
κακοῦ ταύτην ἡμῖν τὴν ἀφαίρεσιν δείξωμεν
* ὄσα. ἕως δ' ἂν τοῦ χείρονος, καὶ τοῦ πρὸς τὴν οὖσαν
εἰλικρινῆ ζωὴν ἡμᾶς δυναμένου κωλύειν ἀπαλ-
λαττώμεθα, οὐδεμίαν ἂν ἡμῖν ὁ θάνατος ζη-
μίαν ἐνέγκαι, οὐδὲ γὰρ ἡμῖν φοβερὸν, ὃ μὴ πρό-

τερον τῇ ψυχῇ χαλεπὸν, καὶ τὸ εὐδαιμονεῖν
ἡμῖν οὐδὲν ἕτερον ἢ τὴν ψυχὴν εὖ ἔχειν ἐστίν. ἡμεῖς
γὰρ ἐκείνη καὶ τὰ ἐκείνης ἐσμὲν, κἂν ἐκείνη μὴ
δέχηται πεῖραν θανάτου, οὐδὲν τὸ κωλύον, καὶ
ἡμᾶς ἀθανάτους καὶ εἶναι καὶ λέγεσθαι. τὸ μὲν
γὰρ ἐν ἡμῖν θνῆσκον, μικρόν τέ ἐστι, καὶ οὐχ ὅπερ
ἡμεῖς, ἀλλ' ἡμέτερον, καὶ οὐκ ἂν δύναιτο τῇ αὐ-
τοῦ μεταβολῇ καὶ ἡμῖν θανάτου ψῆφον ἐπενεγ-
κεῖν. ὥσπερ οὐδ' ἄν τις τῷ σώματι τὰς τῶν
ἱματίων τρυχείας λογίζοιτο· οὐδ' ἂν ἐκείνων
ῥηγνυμένων ἢ κατατριβομένων, καὶ τὸ σῶμα
τοῦτο εἶναι ταῦτα πάσχειν νομίσειεν. ὅμως εἰ τούτου
τοῦ μικροῦ φθειρομένου θνητὸν ἀξιοῖ τις δι' ἐκεῖ-
νο καλεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον, πόσῳ δικαιότερον
ἴσω τοῦ μείζονος, καὶ τούτου ὑπερέχοντος, *τὴν
φθορὰν νικῶντος, καὶ μένοντος, ἄφθαρτον
αὐτὸν καὶ ἀπαθῆ διὰ τοῦτο καλεῖσθαι, ὃ μό-
νον καθαρὸς ἄνθρωπος, καὶ ἐν ᾧ μόνῳ τὸ φρο-
νεῖν καὶ λογίζεσθαι οἷς τῶν λοιπῶν ζώων ἄν-
θρωπος διακρίνεται; ἡ τοίνυν θνητὴν τὴν ψυ-
χὴν ἀποδείξαντες, καὶ μετὰ τοῦ σώματος ἀ-
πιοῦσαν, οἱ τὴν τελευτὴν ὅλου ἡμῶν ἀπώλειαν
λέγοντες, ἔχειν τινὰ λόγον αὐτοῖς καὶ τὸ τοῦ θα-
νάτου δέος οἰέσθωσαν, ἕως ἂν θεὸς καὶ οἱ ὀρ-
θοὶ λογισμοὶ, καὶ φιλοσοφία, καὶ τὰ καθ' ἡμέ-

ραν

ἔραι περὶ αὐτὴν * φαινόμεναι κρείττω φθο- φαινόμενα
ρᾶς εἶναι ἐκείνης οὐσίαν ἀποδεικνύωσιν, ἀναθαρ-
ροῦντα, καὶ μὴ πρὸς τὸ χρεὼν ὥσπερ εἴς τι βάρα-
θρον, ὅθεν οὐκ ἔστιν ἀνάδυσις * ἐμποιούμενοι, δια- ἐμπεσούμε-
κείσθων· καί τοι εἰκὸς παντελῶς ἀφανίζεσθαι νοι
τὸν ἄνθρωπον συνέβαινεν ἀποθνήσκοντα· οὐδὲ οὕ-
τως ἐχρῆν τῇ τοῦ θανάτου μνήμῃ * τρίβεσθαι, ἀ- τρύχεσθαι,
θυμουμένους ὅσων τὰ παρὰ τοῦ σώματος ἀηδῶν ὁ ἢ ταράττε-
βίος ἐμπέπλησται, καὶ ὡς κουφότερον ἀναισθή- σθαι
τως ἔχειν πρὸς πάντα, ἢ τοσοῦτον καθ' ἡμέραν
ἡμῖν παρὰ τοῦ σώματος ἐγειρομένου χειμῶνος
ἀνέχεσθαι· ὃν μήτε * πραΰνειν δυνατὸν τῇ ψυχῇ πραΰνειν, ἢ
μήτε φέρειν, τῆς συμπήξεως ἡμῶν ἐπ' ἐκείνην ὑπερβαίνειν
τὰ τούτου παθήματα διαβιβαζούσης. τούτῳ γὰρ ἢ θραύειν
τῇ ψυχῇ, μέχρις ἂν τῇ γενέσει δουλεύῃ, παρ-
έχειν ἀνάγκη, καὶ πολλὰ τῶν τοῦ σώματος
* ἄκουσα εἰς ἑαυτὴν παραδέχεσθαι, ὡς ἂν μὴ ἑκοῦσα
παντελῶς κρατοῦσιν αὐτοῦ. ὥστ' ἀναγκαῖον
ἀπέραντα πονεῖν ἡμᾶς, ἀμύνοντας τῷ μηδέ-
ποτ' ἐκτὸς ἑστῶτι πολέμῳ· νῦν μὲν τὸν λιμὸν αὐ-
τῷ παραμυθουμένους, ἄλλοτε καὶ τὴν δίψαν
σβεννύντας, καὶ ποτὲ μὲν αὐτῷ προβλήμα-
τα πρὸς ψῦχος κατασκευάζοντας, ποτὲ πρὸς
καῦμα μηχανωμένους αὐτῷ καταδύσεις. καὶ σιω-
πῶ τὰς ὑπὲρ τοῦ κοσμοῦ τούτων, καίτοι γε λῶ

καὶ θάλατταν ἀποδημίας, καὶ τὰς ὑπὲρ ὀβο-
λοῦ πολλάκις καταράτοις ἀνθρώποις προσα-
γομένας θωπείας τε καὶ δουλοπρεπείας, ὅ
τίνος ὂν βαρύτερον βρόχου ἀνθρώπῳ, καὶ κα-
ταμικρὸν ἑαυτοῦ ᾐσθημένῳ, καὶ θεωροῦντι ἀφ'
οἵου ἀληθείας καὶ ἀρετῆς ὕψους εἰς οἵαν κατα-
πίπτειν βωμολοχίαν καὶ εὐτέλειαν ἀναγκά-
ζεται; τί δ' ἂν εἴποι τις τὰς ἐν ταῖς παντοδα-
παῖς νόσοις ὀδύνας, καὶ τὸ πολλάκις μὲν οὕτω
τὸ σῶμα διαβιβρώσκεσθαι, ὡς μόλις τοῦ πάλαι
ποτ' ἀνθρώπου ἄθλιον λείπεσθαι λείψανον;
ὥστε μηδ' ἔχειν τῶν ταλαιπώρων οὐ μόνον ὅτι
οὐδ' οἷς τῶν λοιπῶν χρήσονται, ἀλλ' * οὐδ' εἰς ἀντὶ τῶν
ἀπολωλότων αὐτοῖς μερῶν τοῦ σώματος χρή-
σονται· μηδ' ἀφ' ὧν γοῦν παραμυθίας ἀκούσον-
ται παρὰ τὴν τῶν ἰχῶρας, καὶ τὴν σῆψιν, καὶ
τὴν ἐκεῖθεν ἀηδίαν φευγόντων, ὃ καὶ τῶν ὀδυ-
ὥστ' νῶν τούτοις ὀδυνηρότερον, * ὡς ἂν πολλάκις αὐ-
κρημνῶν τῶν τῇ τῆς ἀηδονῆς δριμύτητι εἰς βρόχων, ἢ * κρη-
ἀναγκάσαι μνῶν, ἢ ξίφους ἐπιθυμίαν ἐλθεῖν * ἀναγκάζειν.
nihili εἰ δὲ * μὴ καὶ δοίημεν μηδεμίαν ἀπὸ τοῦ σώμα-
τος ταραχὴν συμβαίνειν τῇ ψυχῇ, ὃ γενόμενον
τῶν παραδόξων ἂν νομισθείη· τίς ἂν ἀρνήσειε διη-
τὸν γούμενος * τῶν ἐν νεότητι καὶ ὑγιείᾳ παρὰ τῶν
σωμάτων ταῖς ψυχαῖς ἐγειρόμενον σάλους;

ἀτέχνως

ἀτεχνῶς γὰρ οὐδ' ἄνθρωποι τότε συγχωροῦν-
ται εἶναι οἱ ἄνθρωποι, ὥσπερ ὑπό τινων κυμά-
των τοῦ τῆς διανοίας κλύδωνος, εἰς τὴν τῶν ἀ-
λόγων ἐξωθούμενοι φύσιν. τὸ γὰρ ἀνδραποδῶ-
δες τῆς ψυχῆς καὶ δουλεύειν ὀφεῖλον τῷ λόγῳ
καιροῦ λαβόμενον διὰ κόρον ὑβρίζον, στασιά-
ζει μὲν πρὸς τὸν νοῦν, καὶ ὑπακούειν οὐκ ἔτ' ἀνέ-
χεται. ἁρπάζει δὲ τὴν ψυχὴν τῶν μὲν σώφρο-
νας τῶν λογισμῶν καὶ κοσμίους φυγαῖς καὶ
ἀτιμίαις κολάζει, δι' ἑαυτοῦ δὲ * ποιησάμενοι ποιησάμε-
τὴν ἡγεμονίαν, ἐφ' ὅ,τι ἂν τύχοι φέρεται, ἀρε- νον
τῆς μὲν πάσης ὡς ἀδυναμίας καταφρονοῦν.
μόνην δὲ ἀνδρίαν τὴν κακίαν οἰόμενον, καὶ λοι-
πὸν συνεχεῖ μέθῃ καὶ ἀκολασίᾳ καὶ πάσῃ πα-
ρανομίᾳ τὸν ἄνθρωπον παραδίδωσι, πλὴν ὀνό-
ματος μηδὲν ἄλλο συγχωροῦν αὐτῷ τοῦ πρό-
τερον φέρεσθαι σχήματος, οὕτως οὐχ ἧττον ἐν
ταῖς ἡδοναῖς ἢ ταῖς ἀηδίαις τὴν ψυχὴν ἀλγύ-
νει τὸ σῶμα, μᾶλλον δ' αὐτῇ παρὰ τῆς ἀνέσεως
μείζων ἡ βλάβη· ἐπεὶ καὶ ἡνίοχος χείρους ἂν
πάθοι, ἀλλὰ * κακὴν τροφὴν καὶ κόρον σφε-
γώντων αὐτῷ καὶ πηδώντων ἀτάκτως τῶν ἵπ-
πων, ἢ δι' ἀτροφίαν καὶ ἀσθένειαν ἡσυχῇ προϊόν-
των. πρὸς μὲν οὖν τοὺς οἰομένους μηδὲν τοῖς ἀν-
θρώποις μετὰ τὸν θάνατον λείπεσθαι, ἀλλὰ παν-

τάπασιν ἀπόλλυσθαι, καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὸ χεί-
ριστον τῶν ἀνθρώπων συμβαινόντων νομίζοντας,
ἢ δοκεῖ καὶ τοσαῦτα ἡμῖν εἰρήσθω. ἱκανὰ * δοκῶ μοι τοὺς μὴ
τοὺς παντάπασι βραδεῖς καταπεῖσαι, ὡς δεῖ καὶ
μετὰ τοῦτον τὸν βίον ἀλλαχόθι ζῆν τῷ μεγίστῳ τῶν
ἐν ἡμῖν καὶ θειοτάτῳ, καὶ σωζομένους καὶ ὄν-
τας, καίτοι τὰς μεγίστας τῶν ἀποδείξεων καὶ
ἰσχυροτά- * ἰσχυρότατα παρῆκα, δι' ὧν ἦν καὶ τοὺς θείους
τας χρησμοὺς τοῖς λεγομένοις δεῖξαι † συμφθεγγο-
† φθεγγομ. μένους. οἱ τὰ μετὰ τὸν παρόντα βίον ὅσον οὐδ' ἔστιν
ἢ συμφερ. εἰπεῖν ἡλίῳ καὶ προσυνέδρα τοῖς ἀγαθοῖς τῶν
μὴ ἀνδρῶν προλέγουσιν ἔσεσθαι, εἰ * μὲ τοῖς ἁπλου-
στέροις μᾶλλον καὶ ταῖς αἰσθήσεσιν προχειροτέ-
ροις ἐβουλήθην πρὸς τὴν διάλεξιν χρήσασθαι. λοι-
πὸν τοίνυν ἐστὶ πρὸς τοὺς τρίτους εἰπεῖν τι, καὶ δεῖ-
παραλόγους ξαι, μηδὲ τοὺς ἐκείνων λογισμοὺς * παραλόγους
δειλίας ἀπηλλαγμένους. εἰ γὰρ οὖν ἐν ᾅδου τι-
σὶν τῶν ἐνταῦθα ἁμαρτανομένων, ἐστὶ τὸ νῦν τῶν
ἀμετρίας ἡδονῶν * μετρίας, ἀηδῶν ἐκεῖ πολλῶν ἀντιδί-
δοσθαι πεῖραν· οὐχ ἡ τῶν σοφῶν πάντων ὁμο-
λογία, μόνον ἐῤῥῶσθαι τὴν δόξαν ταύτην παρί-
στησιν· ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς θείας δικαιοσύνης ἰσότης,
ἣ πάντες καὶ οἱ ἀναισχυντότατοι συγχωροῦ-
καὶ σιν, * ἀκίνητον ἐν ταῖς ψυχαῖς τὸ δόγμα τοῦτο
τηρεῖν ἀναγκάζει. τοῦ γὰρ ἀγαθῷ καὶ τελειο-
τάτῳ

πάντῳ θεῷ ἐνδεῖν τι τῶν ἀγαθῶν, οὐχ ὅσιον οἴε-
σθαι. ἀγαθὸν δὲ ἡ δικαιοσύνη πᾶσι μὲν, μάλ-
λιστα δὲ τοῖς ἄρχειν λαχοῦσιν, ἧς ἄνευ πολ-
λῆς ἂν τὴν ἀρχὴν ἐμπλήσειαν πλημμελείας.
μάλιστα δὲ ἄρχει θεὸς, καὶ τὴν μεγίστην καὶ
τελεωτάτην ἀρχήν· ὅτι μηδὲ ἔχει τὸν πρὸ
αὐτοῦ· οὐδ᾿ ἔστιν οὗ δεῖται, ἵν᾿ ἡ χρεία καὶ πρὸς
δουλείαν αὐτὸν ἑλκύσειεν ἐν τῷ μέρει. πάν-
των τοίνυν αὐτὸς προκαθήμενος, καὶ τῶν ἀν-
θρωπίνων ἔργων ἐπίσκοπος ὤν, πάρεδρον
ἐξ ἀνάγκης αὐτοῦ τὴν δικαιοσύνην ποιήσε-
ται, ἣ τῶν μὲν ἀγαθῶν ἀμοιβὰς, τιμω-
ρίας δὲ τῶν κακῶν ὁρίζει· ὃ μόνης ἔργον δικαιο-
σύνης. εἰ τοίνυν ἀγαθὸς ὁ θεὸς * ἀνάγκης μὲν ἀνάγκη τοῖς
ἀγαθοῖς τῶν ἀνδρῶν στεφάνους, τιμωρί-
ας δὲ τοῖς πονηροῖς ἑτοιμάζεσθαι· κἂν εἰ μὴ ταύ-
τας ἐνταῦθα τίσωσιν, * ἀνάγκην τούτοις με- ἀνάγκη
τὰ τὴν τελευτὴν ἐκείνας τηρεῖσθαι. τὴν γὰρ
δικαιοσύνην τὸ κατ᾿ ἀξίαν παρελθεῖν οὐχ οἷόν
τε, οὐ μὴν εἰ τοῦτ᾿ ἀληθὲς, ἤδη καὶ τὸν θάνατον
ἐν τοῖς κακίστοις * θετέον. εἰ μὲν γὰρ τῶν μετὰ τακτέον
τοῦτον ἀηδῶν οὗτος αἴτιος ἦν, εἰκότως ἄν τις αὐτὸν
ἐδυσχέραινεν, ὡς δι᾿ αὐτὸν ἄθλιος ὁ κακοδαί-
μων ἐσόμενος. εἰ δὲ μετὰ τὴν τελευτὴν οἱ μὲν
ἐπὶ στεφάνους τρέχουσιν, οἱ δὲ ἐπὶ βασάνους ὠθοῦνται,

τί τό γε συμβαῖνον λογιζόμεθα τῷ θανάτῳ;
μὲν μᾶλλον * δὲ οὖν τὴν † προσδοκώμενον ἕνεκα,
† προσδοκω τὸν βίον ἔδει κακίζειν. οὐ γὰρ τῶν ἀποθνησκόντων,
μένων ἀλλὰ τῶν κακῶς βεβιωμένων, αἱ τιμωρίαι. ὥστε
εἰ ταύτας ἀποστρέφεσθαι δεῖ, δικαιότερον ἂν
οὐδὲ τὴν ζωὴν ἀπὸ τοῦ θανάτου τὸν μισθὸν μετά-
γοιμεν, ἀφ' ἧς τὰ κακὰ προσγίνεται ταῖς ψυ-
χαῖς, ὧν ἀπαιτούμεθα δίκας· ὁ δὲ θάνατος
ἀνεύθυνος παντελῶς, ὅτι μηδ' αἴτιος τῶν
μετέπειτα φοβερῶν. εἰ δὲ τούτῳ τὰ μετ' αὐτὸν
δυσχερῆ λογιζόμεθα, δὴ τιμὴν καὶ τὰς τῶν δι-
καίων ἀμοιβὰς, οὐ τοῦτον αἰνέσομεν; αἱ γὰρ ἀπο-
λαύσεις μετὰ τοῦτον τοῖς ἀγαθοῖς, ὡς ἀπὸ τῶν
ἑπομένων, οὐ μᾶλλον κακὸν ἢ ἀγαθὸν ἔξεστιν αὐ-
τὸν προσειπεῖν. μᾶλλον μὲν οὖν αὐτὸν ἀληθῆ σκο-
πῶμεν, τῆς τοῦ ἀγαθοῦ μοίρας εὑρήσομεν ὄντα.
οὐ γὰρ τὰ τῆς ἀρετῆς ἆθλα παραπέμπων τοὺς δι-
καίως βεβιωκότας, τοῖς πονηροῖς τῆς κακίας γί-
νεται τέλος, ἢ τοῖς νοῦν ἔχουσιν πάσης ἀλγει-
νότερον τιμωρίας. οὐ τοίνυν τὸν θάνατον τῶν ἀπει-
λουμένων αἰτιατέον, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτοὺς, καὶ τὴν
τῶν ἡδονῶν δουλείαν, ὑφ' ὧν τὰς ψυχὰς λωβη-
θέντες, φοβερὸν ἡμῖν αὐτοῖς τὸ δικαστήριον ἐ-
ὥστ' κεῖνο ποιοῦμεν. * ὡς εἰ ταύτας ἐφυλαττόμεθα,
οὐδεὶς ἂν ἦν τὸ κωλῦον καὶ εὐεργέτην τὸν θάνατον
οἴεσθαι,

οἴεσθαι, θᾶττον ἡμᾶς ἐπὶ τὰς τῶν ἀγαθῶν ἀ-
μοιβὰς παραπέμποντα. οὐ τοίνυν παρὰ τοῦ θανά-
του τὸ δέος, παρὰ δὲ τοῦ συνειδότος ὁ τρόμος,
ὅπερ συμβαίνει τοῖς τὰ δεινότατα ἁλοῦσι.
κἀκεῖνοι γὰρ τὴν παρὰ * τὸν νόμον φρίττουσι προ- [τῶν νόμων]
θεσμίαν, καὶ προσιούσης αἰσθανόμενοι ἀγρυπνί-
ζονται, δέον αὐτοὺς ὧν ἐτόλμησαν * ἄρχειν. πέμ-
πτη φασί, τετράς, τρίτη, εἶθ' ἣν ἐγὼ μάλιστα
πασῶν ἡμερῶν δέδοικα καὶ πέφρικα ὡς βδε-
λύττομαι. σχέτλιε, ὡς τίς ἡ τῆς ἡμέρας κακία,
δι' ἣν οὕτω ταύτην βδελύττῃ, ἐν ᾗ πολλοὶ θύου-
σι, καὶ σπένδουσιν ἐπινίκια, καὶ στεφανοῦνται,
καὶ λαμβάνουσιν ἀριστεῖα; σὺ δ' ἀκολασίαν
ἀσκήσας, ὥσπερ οἱ ῥητὴν παρὰ τῶν νόμων προσ-
δεχόμενοι δέδοικας. καίτοι ἐκείνοις μὲν οὐκ ἔ-
στιν ἀποφυγεῖν ἅπαξ κατεγνωσμένοις· ἡμῖν δὲ
ἡ μετάνοια, καὶ τῶν πεπραγμένων ἡμῖν αὐ-
τοῖς ἐπιτιμήσεται, πρὸς τὸ σωφρονέστερον
διαβεῖναι τὸν βίον, τὴν σκυθρωπὴν λύει ψῆφον,
καὶ δίδωσι * περὶ τῶν χρηστοτέρων ἐλπίζειν.
εἰ τοίνυν τούτοις τὰ μὲν θάνατον, αἴτιον πρὸς
ἀλήθειαν τοῦ δεδιέναι τὸν θάνατον, ἡ τοῦ βίου
διόρθωσις τὸ δέος παραμυθείσθω. ἐκείνη ἐφ' ἡ-
μῖν, καὶ βουληθῆναι δεῖ μόνον, καὶ οὕτως ὁ μὲν φό-
βος οἰχήσεται, θαυμαστὴ δέ τις γαλήνη ταῖς

ψυχαῖς ἀντὶ τοῦ πρὶν χειμῶνος ἀντεισαχθή-
κωκύειν, ἢ σεται. ὥστε τί δεῖ * κελεύειν, μόνον οὐκ ἐν χερσὶν
καὶ λέγειν τὴν τῶν δεινῶν λύσιν ἔχοντας. εἰ δέ τις δυσχερῆ
μετ' ἀφελῆς οὖν * μετὰ ῥέπης βίον ἡγεῖται, καὶ τὴν εἰς τού-
των ἀπὸ τῶν ἡδονῶν ἀναχώρησιν οὐ παντὸς ἀν-
δρὸς ἔργον εἶναι νομίζει, ἔκλυσιν τινὰ καὶ μαλα-
δῆλος κίαν ψυχῆς τοῦ δέους τούτου * δεῖλος ἐστὶν αἰτιώ-
μενος. τοῖς γὰρ βουλομένοις σπουδάζειν, ἀδεᾶ
πάντα ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸς δήπουθεν συνομο-
λογήσει. οὐ παρὰ τοῦ πράγματος τοίνυν ὁ φό-
βος, ἀλλὰ παρὰ τὴν τῶν μὴ βουλομένων ἑαυτοὺς
παιδεύειν ἀβελτηρίαν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἀπὸ στου-
ρητῆς ἑλκόμενος εἰς δικαστήριον, ἀφεὶς τὴν
ὀφειλὴν διαλύσασθαι, ἢ καὶ παρὰ τὸν δικα-
στὴν δραμὼν ἱκετεύειν, ὁ δὲ τὴν μὲν εἰς ἐκεῖνον
κακῶς ὁδὸν ὡς μακρὰν αἰτιῷτο, τῶν δὲ * κακῶν ἀφαι-
ρεθέντων βούλοιτο καθήμενος ἀπολαύειν. ἔπει-
τα τῶν κατεγνωκότων, ἢ καί τινων ἄλλων μὴ
προσηκόν- * προσηκόντων κατηγοροίη· ἀνόητε, ἀπόδος ὃ
τως παρὰ τῶν νόμων κατέχεις, καὶ τῶν δικαστῶν
φίλων ἀντὶ κολαστῶν πειραθήσῃ· ἕως δ' ἂν
φιλονεικῇς, σαυτοῦ τὴν αἰτίαν, ὧν πείσῃ λο-
γίζου. οὕτως ἡμῖν ἀντὶ τῶν τρίτων οἱ πρῶτοι
καὶ νῦν ἐπαινέσιν ἄνδρες, οἱ τῶν ἡδονῶν εἵνε-
κα, καὶ τὸ τούτων ἀπολαύσεως τὸν θάνατον
φεύγον-

φείδονται. οὐδὲν γὰρ ἕτερον ἢ τὰς ἡδονὰς, καὶ
τούτων αἰτιωμένων εὑρίσκομεν. ὑπὸ γὰρ τοῦ
σφόδρα ταύταις συμπεφυκέναι, οὐκ αἰε-
κὸν ἡγοῦνται πᾶν ὃ τὴν ἡδυπάθειαν ἵστησι.
τοσοῦτον δὲ τῶν προτέρων ἔχουσι πλέον ὅσον
* εὐλαβίης τινὸς σχήματι περιστέλλουσι τὴν εὐλαβείας
ἀκολασίαν, οὓς οὐ χαλεπὸν ἐξελέγχειν, οἷς
λέγουσι ῥαδίως ἁλισκομένων. εἰ γὰρ ὥταν
ἡ τῶν κολακευόντων ὑποψία φοβερὸν ἐργά-
ζεταί σοι τὸν θάνατον, τί μὴ πρὸς ὀλί-
γον τὰς ἡδονὰς ἔξω ῥίψας, οὕτω πιέζοντος
ἄχθους τὴν ψυχὴν ἀπαλλάττεις, καὶ ἡδο-
νῶν ἡδονὰς * ἀπαλλάττῃ, τῶν ἐπικινδύνων αὐτικαταλ
τὰς ἀσφαλεῖς, καὶ τῶν μικρῶν τὰς μεγί- λάττῃ
στας, καὶ τῶν * προκαίρων τὰς αἰωνίους; ἐκεί- προσκαίρε.
νους μὲν γὰρ δουλεύων, καὶ τὸν παρόντα βίον
μεστὸν ἀηδίας ἀνύσεις, τρέμων ἀεὶ τὴν δί-
κην, καὶ δεδιὼς, καὶ ταύτῃ μηδεμίαν αἴσθη-
σιν λαμβάνων τῶν λεγομένων ἡδονῶν·
κἂν τῷ μέλλοντι τῶν νῦν προσδοκωμένων ἡ
πεῖρα σε καταλήψεται. ἂν δὲ μικρὸν ἀνανή-
ψῃς, καὶ τοῦ σώφρονος ἅψῃ * βίον, κἂν τῷ πα- βίου
ρόντι ταῖς ἀγαθαῖς τῶν ἐλπίδων ἡσθήσῃ, κἂν τῷ
μέλλοντι μετ' εὐφροσύνης * διόξεις οὐ τῶν δυσχερῶν διάξεις
μόνον * ἐμπροδῶν γενομένων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀγαθῶν ἐκποδῶν

πάντῃ

ἀφθονίας παρ' αὐτὴν μετ' * εὐφθονίας σοι πραγματευομένων.
ἀλλ' ὥς ἔοικε τοῦ παραυτίκα ἡδέος γινόμενος,
τῆς ἐλευθερίας ἐπιλανθάνῃ, καὶ συνεχεῖ τρό-
μῳ σὺ ζωὴν ἀνέχῃ· βουλόμενος δὲ τῶν ὀνειδῶν
ἀπαλλάττειν σαυτὸν, τῷ θανάτῳ λογίζῃ τὸ
ἀκκίζειν δέος, δέον σαυτὸν ἐπὶ τῇ τῶν αἰσχίστων ἥττῃ * κρη-
μνίζειν. συμπεραίνονται τοίνυν δύο ταυτὶ φαί-
νεται αἴτια τοῦ τὸν θάνατον δεδιέναι. ἢ γὰρ ἀμα-
θίᾳ τινὶ τοῦτο συμβαίνει, μηδὲν εἶναι παρὰ τὸ σῶ-
ἐ μα τῶν ἀνθρώπων ἑαυτοὺς οἰομένων, * ὃ ἔτι καὶ
παρὰ τοῦτ' ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, τῷ σώματι τοῦτο καὶ
συνεῖναι καὶ συναπόλλυσθαι, καὶ διὰ τοῦτο τῆς
τελευτῆς προσιούσης ταράττονται, ὡς ἂν οὐδε-
νὸς αὐτοῖς μετὰ τὸν θάνατον ὄντος λοιποῦ, οἱ
καὶ ταῖς ἡδοναῖς ἑαυτοὺς παραδόντες, * ἀλγοῦσι τού-
των χωρίζεσθαι μέλλοντες, οὐδεμίαν ἄλλην ἀλ-
λόθι τῶν τῆς σαρκὸς ἡδονῶν ἡδίω καὶ καθαροτέ-
εὑρήσειν ραν * εὑρίσκειν ἐλπίζοντες. ὥστ' εἰκότως δα-
κρύοντες χωροῦσι πρὸς τὸ χρεών, ὡς ἂν αὐτοῖς
παντάπασι τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ τέλους ἀπολ-
λυμένου. τούτοιν δὲ τοῖν δυοῖν ὑπ' ἀλλήλων ἡ γέ-
νεσις. ἡ μὲν γὰρ τῶν ἡδονῶν δουλεία τὴν ψυχὴν
τῷ σώματι παντελῶς ἀναμίξασα, οὐ συγχω-
ἑαυτὴν ρεῖ ταύτην εἰλικρινῶς * ἑαυτὸν κατιδεῖν, ἀλλ'
ἀεὶ τῷ μίγματι συντυγχάνων ὁ ἄνθρωπος,

καὶ ὅλως

καὶ ὅλης δι' ὅλου τοῦ σώματος συμπεφυρμένης τῆς ψυχῆς αἰσθανόμενος, ὥσπερ πολλῷ τῷ τῶν ἀτιμοτέρων μετάλλων γένει χρυσίον * ὀλίγου, καὶ δι' ἐπιστήμης ἔνδειαν, μεταλλευτοῦ φαύλου δίκην, ἀλλήλων οὐ δυνάμενος ταῦτα χωρίζειν, ὑπὸ φαινομένῳ προστίθεται, καὶ φησὶν ἄνθρωπον εἶναι τὸν δυνάμενον ὅτι * πλεῖστον ἡδονῶν ἐμφορεῖσθαι, ὥσπερ μόνον ὅ,τι φάγοι, καὶ πίοι, καὶ λαγνεύσειε κέρδος ἡγούμενος, ὁ σαρδανάπαλον ἐπιγέγραπται ὑπὸ μνήματι λέγεται, τοῦτ' αὐτὸς ἀνεξάλειπτον ἐγγεγράφων ἐν τῇ ψυχῇ, ὅπερ οὐκ ἂν ἔπαθεν, ἐγκρατείᾳ κολάζων τὰς ἡδονάς, καὶ κέρδος, ἀλλὰ μηδεμίαν * ἡγούμενος, εἴ τι τούτων * ἀφέλοι. οὕτω γοῦν αὐτὸ κατὰ μικρὸν λύων τοῦ σώματος, καὶ ἑαυτὸν συνεθιζόμενος, βλέπειν οὐκ ἂν ἠγνόησεν ἑαυτόν, ἀλλὰ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀσωμάτου γινόμενος θεωρός, καὶ κατανοῶν ὡς οὐδὲν αὐτῷ τὸ σῶμα πρὸς τὴν θεωρίαν ἐκείνην λυσιτελεῖ, εὕρισκεν ἂν ἐνταῦθα τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀπηλλαγμένην τοῦ σώματος, καὶ καθ' ἑαυτὴν εἶναι δυναμένην, καὶ πρὸ θανάτου, καὶ * τοσούτου μᾶλλον καλλίω καὶ ἐρρωμενεστέραν, ὅσον ἧττον μετέχει τοῦ σώματος. καὶ οὕτω τῇ τοιαύτῃ καταστάσει συνεθιζόμενος, οὐκ ἂν ἤλγει διισταμένων αὐτῷ τῶν μερῶν,

ὀλίγον

πλείστων

βλάβην

ἀφέλοιτο ἢ ἀποβάλοι

τοσούτῳ

μόρφων, οὐδ' αὖ ἐδέδει πολὺ ἑαυτοῦ, πεπεισμένος μὲν ἂν αὐτῷ τῇ ψυχῇ, ἧς ὢν ἐπεπείρατο. οὕτως καὶ αἱ ἡδοναὶ τὴν ψυχὴν ἀναμιγνῦσαι τῷ σώματι, τὴν αὐτοῦ αἴσθησιν ἀφαιροῦνται, καὶ δειλίας *ἐμπιπλῶσι, καὶ ἀμαθίας. ἀλλὰ ταύτην δ' αὖθις τὴν ἄγνοιαν μᾶλλον ταῖς ἡδοναῖς καὶ τῷ παρ' ἐκείνων ῥύπῳ συμφύρεται, καὶ πέρας οὐδὲν αὐτῇ τοῦ κακοδαιμονίας γίνεται ταύτης, διὰ μὲν τὰς ἡδονὰς *ἀμαθαίνουσα· ὑπὸ δὲ τῆς ἀμαθίας, τῷ τῶν ἡδονῶν βαράθρῳ κρυμνιζομένη. καὶ εἰκότως· ὁρᾷ μὲν γοῦν τοῦ ἀγαθοῦ πᾶς ἄνθρωπος, ἐκείνου τε ἕνεκα πάντα καὶ λέγει, καὶ διανοεῖται, καὶ πράττει. οὐδεὶς γὰρ οὕτω γένοιτ' ἂν κακοδαίμων, ὥσθ' ἑαυτοῦ καὶ ὧν ἐπιτηδεύει τὸ κακὸν τέλος ποιεῖσθαι. ἂν μὲν οὖν ἐπιστήμῃ καὶ μελέτῃ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ φύσιν λάβοι, ὥσπερ ἡγεμόνι χρώμενος τῷ παρ' ἐκείνου φωτὶ, ὁρᾷ μὲν ἀκριβῶς οἷ δεῖ πορεύεσθαι. αὖθις δὲ πλάνης τὸν δρόμον συντείνων, τυγχάνει τοῦ ποθουμένου, ὠφελεῖταί τε λέγει, καὶ θαῤῥεῖ περὶ ἑαυτοῦ, ὡς οὐδὲν ἔτι οὐσίας καὶ ζωῆς *στερισκόμενος, τῇ τῆς οὐσίας καὶ ζωῆς αἰτίᾳ συμφύς. ἂν δὲ διά τινα *κακὴν ἄγνοιαν τὴν ἑαυτοῦ πόθον, ὥσπερ γονέα οἱ πολὺν χρόνον τῶν οἰκείων διοικισθέντες, καὶ βαρβάροις δουλεύοντες· τὸ μὲν

ἐμπιπλᾶσι

ἀμαθαινούσῃ

στερηθησόμενος

κάκην

τὸ μὲν τἀγαθὸν ποθεῖν οὐδ' οὕτως αὐτοῦ ἀπολείπει, ἅτε συγγεγενημένον αὐτῷ, ζητῶν δ' ὧν λαβόμενος ἀναπαύσει τὸν ἔρωτα, ἀγνοίᾳ τοῦ ἀγαθοῦ ἐπὶ τὰ εἴδωλα τούτου, καὶ τὰς ὁμοιότητας ἵεται· ἀληθείας τε καὶ ἐπιστήμης ἀποπεσὼν, ἐπὶ τὰς δόξας φέρεται, καὶ τὸ ψεῦδος ἀκράτως τε τοῖς σώμασι, καὶ τοῖς δι' αὐτῶν γινομένοις ἐπιπηδᾷ, τῆς σκιᾶς ἀντὶ τοῦ ἀληθοῦς λαμβανόμενος. ὥστ' ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ μὲν τιμᾷ τὸ ἡδὺ, καὶ τούτῳ προσπλέκεται· ἀντὶ δὲ τῆς ἐκείνου ἀληθείας χαίρει τῷ ψεύδει, καὶ οὕτω δὴ ἀγνοίαν ταῖς ἀκαθάρτοις ἡδοναῖς συνδέεται, καὶ ταύταις ὁμολογεῖ δὲ βίου δουλεύειν, αὐτὰς εἶναι τὸ ἀγαθὸν παντελῶς πεπεισμένος. Ἡ τοῦτ' ἐστὶν ἡ ἐσχάτη κακοδαιμονία, καὶ ὁ βόρβορος, καὶ τὸ σκότος, ᾗ κεῖσθαι τοὺς ἀμυήτους ἡ ἀληθὴς ἔχει φήμη· ὅθεν δεῖ γνώμη
πάντα ἄνδρα φυλαττόμενον τόν γε ὡς ἀληθῶς εὐδαιμόνως ζησόμενον, φίλον μὲν ἀεὶ πρὸς δύναμιν γίνεσθαι ἀληθείᾳ καὶ ἐπιστήμῃ· ἐχθρὸν δὲ ταῖς τοῦ σώματος ἡδοναῖς, ἵνα μήτε δι' ἀμαθίαν ἄλλοθι πλανώμενος ζητῇ τἀγαθόν, καὶ οἰόμενος εὑρηκέναι, πρὸς ἐκεῖνο τὸ ἡδὺ θηρα- πρὸ
πεύῃ· μήτε διὰ τὰς ἡδονὰς ἐπικλύζεσθαι τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα, καὶ διὰ ἀφοσίωσιν τυφλοῦσθαι, ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἀληθῶν ἡδονῶν διαγάγῃ τὸν βίον.

εἰ δ'

εἰ δ' οὕτως ἑαυτὸν ῥυθμίσειε, καὶ τῇ καλλίστῃ τῶν
ἁρμονιῶν * ἁρμλωιῶν τὰ αὑτοῦ διὰ παντὸς ἁρμόσειεν,
εὑρήσει ἀθάνατον τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν * εὑείσκει καὶ εἴσε-
ται. καὶ τὸ λοιπὸν, οὐ μόνον ἀδεῶς πρὸς τὸν θά-
ἥξει νατον * ἴξει, ἀλλὰ καὶ † μέλλοντα αἰτιάσεται,
† μέλλοντες καὶ παρὰ τοῦ θεοῦ τάχιον εὔξεται, ἵν' οὕ-
τως ἡδίονος αὐτῷ γένοιτο
βίου λαβέσθαι.

ΤΕΛΟΣ.

ΕΡΜΕΙΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΔΙΑΣΥΡΜΟΣ ΤΩΝ ἔξω φιλοσόφων.



Παῦλος ὁ μακάριος ἀπόστολος, τοῖς τὴν Ἑλλάδα τῆς Λακωνικὴν προσοικοῦσι Κορινθίοις γράφων, ὦ ἀγαπητοί, ἀπεφήνατο λέγων· ἡ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ θεῷ, οὐκ ἀσκόπως εἰπών. δοκεῖ γάρ μοι τὴν ἀρχὴν εἰληφέναι ἀπὸ τῆς τῶν ἀγγέλων ἀποστασίας, δι' ἣν αἰτίαν οὐδὲ σύμφωνα, οὐδὲ * ὁμόλογα οἱ φιλόσοφοι πρὸς ἀλλήλους λέγοντες, ἐκτίθενται τὰ δόγματα. οἱ μὲν γὰρ φασὶν αὐτῶν ψυχὴν εἶναι τὸ πῦρ, οἷον Δημόκριτος, * τὸν ἀέρα, † οἱ στωικοί. οἱ δὲ τὸν νοῦν, οἱ δὲ τὴν κίνησιν * Ἡράκλειτος, οἱ δὲ τὴν ἀναθυμίασιν, οἱ δὲ δύναμιν ἀπὸ τῶν ἄστρων ῥέουσαν, οἱ δὲ ἀριθμὸν κινητικόν, * Πυθαγόρας. οἱ δὲ ὕδωρ γονοποιὸν * Ἵππων, οἱ δὲ στοιχεῖον ἀπὸ στοιχείων, οἱ δὲ ἁρμονίαν * Δείναρχος, οἱ δὲ τὸ αἷμα * Κριτίας, οἱ δὲ τὸ πνεῦμα, οἱ δὲ τὴν μονάδα * Πυθαγόρας, καὶ οἱ παλαιοὶ τὰ ἐναντία. πόσοι λόγοι περὶ τούτων; πόσαι ἐπιχειρήσεις; * πόσοι δὲ καὶ σοφιστῶν ἐριζόντων μᾶλλον, ἢ

Marginal notes: * ὁμολογούμενα — * οἱ δὲ τὸν — † οἷον — * οἷον — * οἷον — * οἷον — * οἷον — * οἷον — * οἷον — * οἷον — * φιλοσόφων — καὶ redundat

f τἀληθοῦς

τὰ ληθῶν δὲ εἰσιόντων; ἀλλά γε ἔσω, στασιάζου-
σι μὲν περὶ τῆς ψυχῆς, τὰ δὲ λοιπὰ περὶ αὐτοῦ ὁμο
μὴν νοοῦντες ἀπεφήναντο; καὶ * ἄλλοι τὴν ἡδονὴν
αὐτοῦ, ὁ μέν τις ἀγαθὸν καλεῖ, ὁ δέ τις κακόν, ὁ
δ' αὖ μέσον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ. τὴν δὲ φύσιν αὐτῆς,
οἱ μὲν ἀθάνατόν φασιν, οἱ δὲ θνητήν, οἱ δὲ πρὸς ὀλί-
γον ἐπιδιαμένουσαν, οἱ δὲ ἀποθηριοῦσιν αὐτήν,
τρὶς σύσω- οἱ δὲ εἰς ἀτόμους διαλύουσιν, οἱ δὲ * τρεῖς σωμα
ματοῦσιν τοῦσιν. οἱ δὲ χιλίων ἐτῶν περιόδους αὐτῇ † ὁρί
† ὁρίζουσιν ζουσιν. καὶ γὰρ * εἰ μηδὲ ἑκατὸν ἔτη ζῶντες τῶν τρι
* οἱ χιλίων ἐτῶν μελλόντων ἀπαγγέλλονται. ταῦτα
οὖν τί χρὴ καλεῖν; ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ, τερατείαν, ἢ
ἄνοιαν, ἢ μανίαν, ἢ στάσιν, ἢ ὁμοῦ πάντα. εἰ μέν τι
εὑρήκασιν ἀληθὲς * εὑρήκασιν, ὁμονοησάτωσαν, ἢ συγκα-
τιθέσθωσαν, κἀγὼ τότε ἄσμενος αὐτοῖς πείσο-
οἱ μαι. * εἰ δὲ ἀνθέλκουσι τὴν ψυχήν, καὶ ἀνθέλ-
ἄλλος κουσιν, * ἄλλως εἰς ἄλλην φύσιν, ἕτερος δὲ εἰς ἑτέ-
ραν οὐσίαν, ὕλην δὲ ἐξ ὕλης μεταβάλλουσιν. ὁμο-
παλιῤῥοίᾳ λογῶ σοι ἄχθομαι τῇ * παλιρροίᾳ τῶν πραγμάτων.
νῦν μὲν ἀθάνατός εἰμι, καὶ γέγηθα· νῦν δ' αὖ θνη-
τὸς γίνομαι, καὶ δακρύω. ἄρτι δὲ εἰς ἀτόμους
διαλύομαι, ὕδωρ γίνομαι, καὶ ἀὴρ γίνομαι,
πῦρ γίνομαι· εἶτα μετ' ὀλίγον, οὔτε ἀήρ, οὔτε
με πῦρ, θηρίον * μὲν ποιεῖ, ἰχθύν με ποιεῖ. πάλιν οὖν
ἴδω ἀδελφοὺς ἔχω δελφῖνας, ὅταν δὲ ἐμαυτὸν * ἰδὼν
φοβοῦμαι

φοβοῦμαι τὸ σῶμα, καὶ οὐκ οἶδα ὅπως αὐτὸ καλέσω, ἄνθρωπον, ἢ κύνα, ἢ λύκον, ἢ ταῦρον, ἢ ὄρνιν, ἢ ὄφιν, ἢ δράκοντα, ἢ χίμαιραν. εἰς πάντα γὰρ τὰ θηρία ὑπὸ τῶν φιλοσοφούντων μεταβάλλομαι, χερσαῖα, ἔνυδρα, πτηνά, πολύμορφα, ἄγρια, τιθασσά, ἄφωνα, εὔφωνα, ἄλογα, λογικά· νήχομαι, ἵπταμαι, πέτομαι, ἕρπω, θέω, καθίζω. ἔστι δὲ ὁ * ἐμπεδοκλῆς, καὶ θάμνον ὅτε
με ποιεῖ. ὅπου τοίνυν τὴν ἀνθρώπου ψυχὴν ὁμογνώμονας εὑρεῖν οὐχ οἷόν τε τοῖς φιλοσοφοῦσι, σχολῇ γ᾽ ἂν περὶ τῶν θεῶν, ἢ περὶ κόσμου δύναιντο τὰ ληθὲς ἀποφήνασθαι. καὶ γὰρ ταύτην αἰδεῖσθαι ἔχουσιν, ἵνα μὴ τὴν ἐμπληξίαν εἴπω. * εἰ γὰρ τὴν οἱ
ἰδίαν ψυχὴν εὑρεῖν οὐ δυνάμενοι, * οὐ ζητοῦσι τὴν ἐκζητοῦσι
τῶν θεῶν αὐτήν· καὶ οἱ τὸ ἴδιον σῶμα οὐκ εἰδότες, τὴν τοῦ κόσμου φύσιν περιεργάζονται. πάνυ γοῦν περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς φύσεως ἀνθίστανται ἀλλήλοις, ὅταν μὲν ἀναξαγόρας παραλάβῃ με, ταῦτα παιδεύει, ἀρχὴ πάντων ὁ νοῦς, καὶ οὗτος αἴτιος καὶ κύριος τῶν ὅλων, καὶ παρέχει τάξιν τοῖς ἀτάκτοις, καὶ κίνησιν τοῖς ἀκινήτοις, καὶ διάκρισιν τοῖς μεμιγμένοις, καὶ κόσμον τοῖς ἀκόσμοις. ταῦτα λέγοντος ἀναξαγόρας ἐστί μοι φίλος, καὶ τῷ δόγματι πείθομαι· ἀλλ᾽ ἀνθίστανται τούτῳ μέλισσος καὶ παρμενίδης. ὅ γε μὴν

παρμενίδης καὶ ποιητικοῖς ἔπεσιν ἀνακηρύσ-
σει τὴν οὐσίαν ἓν εἶναι, καὶ ἀΐδιον, καὶ ἄπειρον,
καὶ ἀκίνητον, καὶ πάντη ὅμοιον. πάλιν οὖν εἰς
τοῦτο τὸ δόγμα οὐκ οἶδ' ὅπως μεταβάλλομαι·
ὁ παρμενίδης τὸν ἀναξαγόραν τῆς ἐμῆς ἐξήλασεν.
ἐπειδὰν δὲ ἡγήσωμαι δόγμα ἔχειν ἀκίνητον,
ἀναξιμένης ὑπολαβὼν ἀντικέκραγεν· ἀλλ'
ἐγώ σοι φημί, τὸ πᾶν ἐστὶν ἀήρ, καὶ οὗτος πυκνούμε-
absurdè νος καὶ συνιστάμενος ὕδωρ, *καὶ ἀὴρ γίνεται. ἀραιού-
μενος δὲ καὶ διαχεόμενος, αἰθὴρ καὶ πῦρ. εἰς δὲ
τὴν αὐτοῦ φύσιν ἐπανιὼν, ἀὴρ ἀραιός. εἰ δὲ καὶ
φησὶν πυκνωθῇ * φη ἐξαλλάσεται. καὶ πάλιν † αὐτῷ
† αὐτὸ τοῦτο μεθαρμόζομαι, καὶ τὸν ἀναξιμένην φι-
λῶ. ὁ δὲ ἐμπεδοκλῆς ἀντικρὺ ἕστηκεν ἐμβρει-
μώμενος, καὶ ἀπὸ τῆς αἴτνης μέγα βοῶν· ἀρχαὶ
τῶν πάντων ἔχθρα καὶ φιλία, ἡ μὲν συνάγουσα,
ἡ δὲ διακρίνουσα· καὶ τὸ νεῖκος αὐτῶν ποιεῖ τὰ πάν
τα. ὁρίζομαι δὲ αὐτὰ καὶ ὅμοια, καὶ ἀνόμοια, καὶ
ἄπειρα, καὶ πέρας ἔχοντα, καὶ ἀΐδια, καὶ γινό
μενα. εὖγε ὦ ἐμπεδόκλεις, ἕπομαί σοι καὶ μέχρι
τῶν κρατήρων τοῦ πυρός. ἀλλ' ἐκ θατέρου πρωτα
γόρας ἑστηκὼς ἀνθέλκει με, φάσκων, ὅρος καὶ
κρίσις τῶν πραγμάτων ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὰ μὲν ὑπο-
πίπτοντα ταῖς αἰσθήσεσιν ἐστὶν πράγματα, τὰ
δὲ μὴ ὑποπίπτοντα οὐκ ἐστὶν ἐν τοῖς εἴδεσι τῆς οὐσίας.

τούτῳ

τούτῳ τῷ λόγῳ κολακευόμενος ὑπὸ Πυθα-
γόρου, τέθρημμαι, ὅτι τὸ πᾶν ἢ τὸ πλεῖστον τοῦ
ἀνθρώπῳ μένει. ἀλλαχόθεν δέ μοι Θαλῆς τὴν
ἀλήθειαν νεύει, ὁριζόμενος ὕδωρ τοῦ παντὸς ἀρ-
χήν, καὶ ἐκ τοῦ ὑγροῦ τὰ πάντα συνίστασθαι, καὶ
εἰς ὑγρὸν ἀναλύεσθαι, καὶ ἡ γῆ ὑπὲρ ὕδατος ὀχεῖται.
διατί τοίνυν μὴ * πειθῶ Θαλῇ τῷ πρεσβυτέ- πειθῶ
ρῳ τῶν Ἰώνων; ἀλλ' ὁ πολίτης αὐτοῦ Ἀναξίμανδρος
τοῦ ὑγροῦ πρεσβυτέραν ἀρχὴν εἶναι λέγει τὴν ἀΐ-
διον κίνησιν, καὶ ταύτῃ τὰ μὲν γεννᾶσθαι, τὰ δὲ φθεί-
ρεσθαι. ἤδη τοίνυν πιστὸς Ἀναξιμάνδρος ἔστω, καὶ
μὴν οὐκ * εὐδοκιμεῖν Ἀρχέλαος, ἀποφαινόμε- εὐδοκιμεῖ
νος τῶν ὅλων ἀρχὰς θερμὸν καὶ ψυχρόν; ἀλλὰ
καὶ * τούτου πάλιν ὁ μεγαλόφωνος Πλάτων τούτῳ
οὐχ ὁμολογεῖ, λέγων ἀρχὰς εἶναι θεὸν καὶ ὕλην,
καὶ παράδειγμα. νῦν μὲν καὶ δὴ πέπεισμαι. * πῶς πῶς γὰρ οὐ;
γὰρ οὐ μέλλω πιστεύειν φιλοσόφῳ ὃς τοῦ Διὸς ἅρ- μέλλων
μα πεποιηκότι; κατόπιν δὲ αὐτοῦ μαθητὴς Ἀρι-
στοτέλης ἕστηκε, ζηλοτυπῶν τὸν διδάσκαλον τῆς
ἁρματοποιίας. οὗτος ἀρχὰς ἄλλας ὁρίζεται, τὸ
ποιεῖν, καὶ τὸ πάσχειν· καὶ τὸ μὲν ποιοῦν ἀπαθὲς εἶναι,
τὸν αἰθέρα· τὸ δὲ πάσχον ἔχον ποιότητας τέσσα-
ρας, ξηρότητα, ὑγρότητα, θερμότητα, ψυχρό-
τητα. τῇ γὰρ τούτων εἰς ἄλληλα μεταβολῇ πάν-
τα γίνεται καὶ φθείρεται. * κεκμήκαμεν ἤδη κέκμηκα δὴ

μεταβαλλόμενος ✝ μεταμελόμενοι ἄνω καὶ κάτω τοῖς δόγμασι, πλὴν *ἔτι γε τῆς ἀριστοτέλους γνώμης στήσομαι, καὶ μηκέτι μοι μηδὲ εἷς λόγος ὀχλείτω. ἀλλὰ τί δὴ τὰ πάθοιμ' ἄν; νευροκοποῦσι γάρ μου τὴν ψυχὴν ἀρχαιότεροι τούτων γέροντες. φερεκύδης μὲν ἀρχὰς εἶναι λέγων ζῆνα, καὶ χθονίην, καὶ κρόνον. ζῆνα μὲν τὸν αἰθέρα, χθονίην δὲ τὴν γῆν· κρόνον μὲν τὸν χρόνον. ὁ μὲν αἰθὴρ τὸ ποιοῦν, ἡ δὲ γῆ τὸ πάσχον, ὁ δὲ χρόνος ἐν ᾧ τὰ γινόμενα. *ζηλοτυπεῖ τοίνυν τῶν γερόντων πρὸς ἀλλήλους. ταῦτα γὰρ πάντα ὁ λεύκιππος λῆρον ἡγούμενος, ἀρχὰς εἶναι φησὶ τὰ ἄπειρα, καὶ ἀκίνητα, καὶ ἐλάχιστα· καὶ τὰ μὲν λεπτομερῆ ἄνω χωρήσαντα, πῦρ καὶ ἀέρα γενέσθαι· τὰ δὲ παχυμερῆ κάτω ὑποστάντα, ὕδωρ καὶ γῆν. μέχρι που τὰ τοιαῦτα διδάσκομαι, μηδὲν ἀληθὲς μανθάνων; πλὴν εἰ μή τί γε δημόκριτος ἀπαλλάξει με τῆς πλάνης, ἀποφαινόμενος ἀρχὰς τὸ ὂν, καὶ τὸ μὴ ὄν· καὶ τὸ μὲν ὂν πλῆρες, τὸ δὲ μὴ ὂν κενόν· τὸ δὲ πλῆρες ἐν τῷ κενῷ τροπῇ, ἢ *ῥυθμῷ ποιεῖ τὰ πάντα, ἴσως ἂν πεισθείην τῷ καλῷ δημοκρίτῳ, καὶ βουλοίμην ἂν σὺν αὐτῷ γελᾶν, εἰ μὴ μεταπείθοι μὲν

*ἐπίγε

ῥυσμῷ

* μὲν ἡράκλειτος, κλαίων ὁμοῦ καὶ λέγων, ἀρχὴν τῶν ὅλων τὸ πῦρ. δύο δὲ αὐτοῦ πάθη, ἀραιότης καὶ πυκνότης. ἡ μὲν ποιοῦσα, ἡ δὲ πάσχουσα· ἡ μὲν συγκρίνουσα, ἡ δὲ διακρίνουσα· ἱκανῶς ἔχει μοι, καὶ ἤδη μεθύω ταῖς τοσαύταις ἀρχαῖς· ἀλλά με παρακαλεῖ κακεῖσθαι ἐπίκουρος, μηδαμῶς ὑβρίσαι τὸ καλὸν αὐτοῦ δόγμα, τὴν ἀτόμους καὶ τὸ κενοῦ. τῇ γὰρ τούτων συμπλοκῇ πολυτρόπῳ καὶ πολυσχηματίστῳ τὰ πάντα γίνεται καὶ φθείρεται, οὐκ ἀντιλέγω σοι βέλτιστε ἀνδρῶν ἐπίκουρε· ἀλλ' ὁ κλεάνθης ἀπὸ τοῦ φρέατος ἐπάρας τὴν κεφαλὴν, καταγελᾷ σοῦ τοῦ δόγματος, καὶ αὐτὸς * ἀνειμᾷ τὰς ἀληθεῖς ἀρχὰς, θεὸν καὶ ὕλην· καὶ τὴν μὲν γῆν μεταβαλεῖν εἰς ὕδωρ, τὸ δὲ ὕδωρ εἰς ἀέρα, τὸν δὲ ἀέρα * φέρεσθαι, τὸ δὲ πῦρ εἰς τὰ περίγεια χωρεῖν, τὴν δὲ ψυχὴν δι' ὅλου τοῦ κόσμου διήκειν, ἧς μέρος μετέχοντος ἡμᾶς ἐμψυχοῦσθαι. τούτων τοίνυν τοσούτων ὄντων, ἄλλο μοι πλῆθος ἀπὸ λιβύης ἐπιῤῥεῖ, καρνεάδης, καὶ κλιτόμαχος, καὶ ὅσοι τούτοις ὁμιλοῦσι, πάντα τὰ τῶν ἄλλων δόγματα καταπατοῦντες· αὐτοὶ δὲ ἀποφαινόμενοι διαῤῥήδην ἀκατάληπτα εἶναι τὰ πάντα,

με

ἀνιμᾷ

nihili καὶ * ἀεὶ τῇ ἀληθείᾳ φαντασίαι ἀεὶ πείθεσθαι ψευδῆ. τί τοίνυν πάθω τοσούτῳ χρόνῳ ταλαιπωρήσας; πῶς δὲ μοῦ τῆς γνώμης ἐκχέω τὰ τοσαῦτα δόγματα; εἰ γὰρ μηδὲν εἴη καταληπτόν, ἀλήθεια μὲν ἐξ ἀνθρώπων οἴχεται. ἡ δὲ ὑμνουμένη φιλοσοφία, σκιομαχεῖ μᾶλλον ἢ τῶν ὄντων ἐπιστήμην ἔχει. ἄλλοι τοίνυν ἀπὸ τῆς παλαιᾶς φυλῆς, πυθαγόρας δὲ οἱ τούτου συμφυλέται, σεμνοὶ καὶ σιωπηλοί, παραδιδόασιν ἄλλα μοι δόγματα, ὥσπερ μυστήρια. καὶ τοῦτο δὴ τὸ μέγα καὶ ἀπόρρητον τὸ αὐτὸς ἔφη, ἀρχὴ τῶν πάντων ἡ μονάς· ἐκ δὲ τῶν σχημάτων αὐτῆς, καὶ ἐκ τῶν ἀριθμῶν τὰ στοιχεῖα γίνεται. καὶ τούτων ἑκάστου τὸν ἀριθμόν, καὶ τὸ σχῆμα, καὶ τὸ μέτρον οὕτω πως ἀποφαίνεται· τὸ μὲν πῦρ ὑπὸ τεσσάρων καὶ εἴκοσι τριγώνων ὀρθογωνίων συμπληροῦται, τέσσαρσιν ἰσοπλεύροις περιεχόμενον. ἕκαστον * ἰσόπλευρον σύγκειται ἐκ τριγώνων ὀρθιγωνίων ἕξ, ὅθεν δὲ καὶ πυραμίδι προσεικάζουσιν αὐτό. ὁ δὲ ἀὴρ ὑπὸ τεσσαράκοντα ὀκτὼ τριγώνων συμπληροῦται * περιεχόμενον ἰσόπλευρος ὀκτώ. εἰκάζεται δὲ ὀκταέδρῳ, ὃ περιέχεται ὑπὸ ὀκτὼ τριγώνων ἰσοπλεύρων, ὧν ἕκαστον εἰς ἓξ ὀρθογώνια διαιρεῖται, ὥστε γίνεσθαι τεσσαράκοντα ὀκτὼ τὰ πάντα. τὸ δὲ ὕδωρ

δὲ (margin, beside "περιεχόμενον. ἕκαστον")

ὑπὸ

ὑπὸ ἑκατὸν εἴκοσι περιεχόμενον, εἰκάζεται δὲ εἰκοσαέδρῳ, ὃ δὴ συνέστηκεν ἐξ ἴσων καὶ ἰσοπλεύρων τριγώνων * εἴκοσι ς δὲ καὶ ρκ. ὁ δὲ αἰθὴρ συμπληροῦται δώδεκα πενταγωνίοις ἰσοπλεύροις, καὶ ὅμοιός ἐστι δωδεκαέδρῳ. ἡ γῆ συμπληροῦται ἐκ τριγώνων μὲν η καὶ μ. περιέχεται δὲ καὶ τετραγώνοις ἰσοπλεύροις ἕξ. ἔστι δὲ ὅμοια κύβῳ· ὁ γὰρ κύβος ὑπὸ ς τετραγώνων περιέχεται, ὧν ἕκαστον εἰς δ τρίγωνα ὥστε γίνεται τὰ πάντα κδ. τὸν μὲν δὴ κόσμον ὁ Πυθαγόρας * μετρεῖ. ἐγὼ δὲ πάλιν ἔνθεος γενόμενος, τῆς μὲν οἰκίας καὶ πατρίδος, καὶ τῆς γυναικὸς, καὶ τῶν παιδίων καταφρονῶ, καὶ τούτων οὐκέτι μοι μέλει. εἰς δὲ τὸν αἰθέρα αὐτὸν αὐτὸς ἀνέρχομαι, καὶ τὸν πῆχυν παρὰ Πυθαγόρου λαβὼν, μετρεῖν ἄρχομαι τὸ πῦρ. οὐ γὰρ ἀπόχρη μετρῶν ὁ Ζεύς· * ἀλλὰ μὴ ἐγὼ τὸ μέγα ζῶον, τὸ μέγα σῶμα, ἡ μεγάλη ψυχὴ, αὐτὸς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέλθοιμι, καὶ μετρήσαιμι τὸν αἰθέρα, οἴχεται ἡ τοῦ Διὸς ἀρχή. ἐπειδὰν δὲ μετρήσω, καὶ ὁ Ζεὺς παρ' ἐμοῦ μάθη, πόσας γωνίας ἔχει τὸ πῦρ· πάλιν ἐξ οὐρανοῦ καταφαίνω, καὶ φαγὼν ἐλαίας καὶ σῦκα καὶ λάχανα, τὴν ταχίστην ἐπὶ τὸ ὕδωρ στέλλομαι, καὶ τῷ πήχει καὶ δακτύλῳ καὶ ἡμιδακτύλῳ μετρῶ τὴν ὑγρὰν οὐσίαν, καὶ τὸ βάθος αὐτῆς ἀναμετρῶ, ἵνα καὶ

[Margin notes: εἴκοσι ἑξάκις· εἰσὶ δὲ ρκ. — τοῦτον τὸν τρόπον, ἤσ- τιν — ἀλλ' ἂν μὴ]

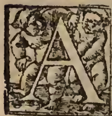
ποσειδῶνα διδάξω, πόσης ἀρχῆς θαλάσσης. τὴν μὲν γῆν ἅπασαν ἡμέρᾳ μιᾷ περιέρχομαι, συλλέγων αὐτῆς τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ μέτρον, καὶ τὰ σχήματα. πέπεισμαι γὰρ, ὅτι τοῦ κόσμου παντὸς οὐδὲ σπιθαμὴν ἀπέχω, τοιοῦτος καὶ τηλικοῦτος ὤν. οἶδα δὲ ἐγὼ καὶ τῶν ἀστέρων τὸν ἀριθμὸν, καὶ τῶν ἰχθύων, καὶ τῶν θηρίων, καὶ ζυγῷ τὸν κόσμον ἱστὰς, εὐκόλως τὸν σταθμὸν αὐτοῦ δύναμαι μαθεῖν. ἀμφὶ μὲν δὴ ταῦτα μέχρι νῦν ἐσπούδακεν ἡ ψυχή μου, τῶν ὅλων ἄρχειν.
παρακύψας * προσκύψας δέ μοι φησὶν ἐπίκουρος, σὺ μὲν δὴ κόσμον ἕνα μεμέτρηκας, ὦ φιλότη· εἰσὶ δὲ κόσμοι πολλοὶ καὶ ἄπειροι. πάλιν οὖν ἀναγκάζομαι εἰπεῖν οὐρανοὺς πολλοὺς, αἰθέρας ἄλλους, καὶ τούτους πολλούς. ἄγε δὴ μηκέτι μέλλων ἐπισιτισάμενος ὀλίγων ἡμερῶν εἰς τοὺς ἐπικουρείους κόσμους ἀποδήμησον. τὰ μὲν οὖν πέρατα τηθύος καὶ ὠκεανὸν εὐκόλως ὑπερίπταμαι. εἰσελθὼν δὲ εἰς κόσμον καινὸν, καὶ ὥσπερ εἰς ἄλλην πόλιν, μετρῶ τὰ πάντα ὀλίγαις ἡμέραις. κἀκεῖθεν ὑπερβαίνω πάλιν εἰς ϛ κόσμον. εἶτα εἰς τέταρτον, καὶ πέμπτον, καὶ δέκατον, καὶ ἑκατοστὸν, καὶ χιλιοστὸν, καὶ μέχρι ποῦ; ἤδη γάρ μοι σκότος ἀγνοίας ἅπαντα, καὶ ἀπάτη μέλαινα, καὶ ἄπειρος πλάνη, καὶ ἀτελὴς φαντασία,

καὶ

καὶ ἀκατάληπτος ἄγνοια. πλὴν εἰ * μέλλων μέλλω
* κατὰ τὰς ἀτόμους αὐτὰς ἀριθμεῖν, ἐξ ὧν οἱ το- καὶ
σοῦτοι κόσμοι γεγόνασιν, ἵνα μηδὲν ἀνεξέταστον
παραλείπω· μάλιστα τοῦ οὕτω ἀναγκαίων καὶ ὠφε-
λίων ἐξ ὧν οἶκος ἢ πόλις * εὐδαιμονᾷ. ταῦ- εὐδαιμονεῖ
τα μὲν οὖν διεξῆλθον, βουλόμενος δεῖξαι τὴν
ἐν τοῖς δόγμασιν οὖσαν αὐτῶν ἐναντιότητα, καὶ
ὡς εἰς ἄπειρον αὐτοῖς καὶ ἀόριστον πρόεισιν ἡ ζή-
τησις τῶν πραγμάτων, καὶ τὸ τέλος αὐτῶν
ἀτέκμαρτον, καὶ ἄχρηστον, ἔργῳ μη-
δενὶ προδήλῳ καὶ λόγῳ σα-
φεῖ βεβαιούμενον.

ΤΕΛΟΣ.

CYDONII, DE CONtemnenda morte, Oratio, Raphaele Seilero Augustano interprete.



Nimi à corpore discessum, quem mortẽ nominare solemus, cum omnes perhorrescãt, omnes oderint, omnes omnium malorum perniciosissimum ducant: tamen si ex eis quæras, qua ratiõe adducti, eam tantopere auersentur, causam habere sibi uidentur, & ijs qui eo dem modo sunt affecti, citra negotiũ persuadent, quemadmodũm ignaui, qui timidos à bellis deterrent. Nam cum affectionis similitudo fidem eis conciliet, facilimè auditores in suam sententiam adducunt. Sed si apud uiros eandem criminationẽ instituant, nullam opinionis suæ rationem probabilem reddere possunt. Sed morbũ animi sui, inscitia & mollitie laborantis indicant: quibus adducuntur, ut ea quæ timenda non sunt, timeant, & ijs quæ nihil nocent, percellantur. Agè uerò

uerò uideamus, quibus de causis mortem omnia alia mala superare putent. Vt autem prouerbio dicitur, Trifariã omnia esse diuisa: ita fit, ut eorum etiã qui mortem uituperant, tria sint genera. Nam promptissimi quiq;, ac potius ueracissimi, qui sua probra uelare nesciunt, omnis generis uoluptatum priuationẽ lamentantur: & quod eas delet, omnium meritò & molestissimum & maximè formidabile existimant. Vrbaniores autem, & quos pudet sine causa aut agere, aut admittere quicquã, id à natura cunctis insitum aiunt, ut se & esse & uiuere cupiant. Iam uerò quod id aufert, quod ab omnibus appetitur, atq; efficit ut ea quæ sunt, non sint, & perniciem affert, & rebus tanta pulchritudine à natura comparatis, caliginem ex interitu offundit, quis nõ horreat? quis non oderit? quis, si duntaxat nominetur, tanquam naturæ inimicum non abominetur? Neque uerò naturæ solum, uerùm, ac multò magis, etiam Deo: nõ

co

eo tantum, quòd solus absolutissimā immortalitatem sortitus est, sed quòd eius instituto, omniū maximè aduersatur: siquidem quæ ipse procreare & conseruare studet, ea mors extinguit & dissipat. Hæc modestiores, quiq; naturam sequuntur, ad iusti odij com probationem. Reliqui autē & tertij, qui cū grauiores sint, & saniore mente præditi, & alijs aliquid prudentius considerare uelint, nō ob ea quæ com memorauimus, mortem in crimen uo candam censent, sed quòd post eam, confestim uitæ actæ rationē reddere, & acerbissimas ac tristissimas pœnas in perpetuum dare cogamur. Quarū expertes futuri essemus, nisi mors ani mos à corporibus auelleret, & ad illius loci leges ac quæstiones mitteret. His igitur uerbis quidā & sibi & auditoribus timore iniecto, tū ipsi mortis nomine perturbantur, tum alijs persuadent ut sint metus socij. Videamus ergo, utrum uerè aliquid dicant, & honestum sit uirum eum appellare, qui

qui huiusmodi sermonibus se dedat. Primos itaq;, ut nimium uoluptarios & molles, ideoq; uirilium bellorum imperitos, paruæ operæ est ad deditionem compellere: quamuis & multos socios habeant, & cum multis nos inuadant. Omnes enim qui Epicuro nomina dederunt, suauem uitam, & quæ cruciatu uacat, humanæ felicitatis finem existimant: & difficile inter homines ullũ inuentu esse aiunt, qui reuera absq; uoluptate uiuere uelit, nisi quis ob stuporem à cõmunissimo bono abhorreret. Tamen rectè eis dicere possimus: O' uiri (si modò hoc nomine appellãdi estis, qui adeò dissoluti et eneruati, stolidiq; omnino sitis) ut nimium pueriliter in eo facitis, cum uoluptatibus tantum boni iudicium permittitis. Si quid autem cum molestia prodesse queat, id uituperetis, & quouis modo effugere studeatis: tametsi nihil aliud habeatis reprehendendũ, nisi illud solum, q; sensum nõ demulceat. Quid enim uetat, medicos

dicos quoq; ijsdem rationibus crimi-
nari, qui corporibus nō aliter succur-
runt quàm cogendis ęgrotis, ut res insua-
ues & comedāt & bibant, & tangant,
& modis omnib. tractent? Quibus eo
quòd hoc modo molesti nobis sint, &
magnas mercedes pendimus, & de-
bere illis, tum nos ipsi, tum ij quibus
curæ sumus, prædicamus. Quibus si
ad solam uoluptatem omnia referri o-
porteret, qui'nam inimiciores appel-
lari deberent? Verùm mea quidem
sententia res bonæ & malæ non dolo
re & uoluptate, sed utilitate & noxa
iudicandæ sunt. Si uero ad uoluptatē
cuncta referemus, incommodabit, id
quod dixi, corpori medicus, & maxi-
mè nocebunt animo leges, & institu-
tores, & parentes, deniq; preciosissi-
ma & utilissima quæq;. Ii enim om-
nes cum frustra officij cōmonent, con
tumacibus molestissimi fiunt, igno-
minia mulctando, & in carcerē con-
ijciendo, & diuturno supplicio affici-
endo: quorum nullū nobis esset com-
modum,

modum, si quouis modo ocium illud amplecteremur. Sed cinædos, lenones, adulatores, quicq; flagitia tum ipsi exercent, tum alijs inde uoluptates conciliant, opportunos scilicet nobis ipsis iudicabimus, si ubicq; uoluptates dominentur. Primùm igitur illud leuitatis putandum est, deplorare uoluptatũ priuationem: tanquã pueri, cum magistri talos, aut aliud quippiam ludicrum illis eripiunt. Deinde quærendum, quibus adimẽdis uoluptatibus, mors tam grauis sit. Cum autem hæc quocq; in tres partes diuidantur, unã quidem & primam & maximè diuinam, & quæ sola hominis est, & propter semetipsam expetenda (eam autem dico, quæ in ueritate indaganda uersatur, et in mente posita est, & quæ sunt eiusdem generis) tantũ abest ut mors perdat, uel minima ex parte diminuat, ut nullo modo fieri posit, ut illis uoluptatibus purè & securè perfruamur, nisi post mortem. Atq; hoc incredibile fortaßis uidebitur homi-

nibus temere uiuentibus, cũ omnium uerissimum sit ijs, qui non sine adhibita exploratione de rebus decernunt. Et à nobis etiam ipsis patrocinium nihilo minus adhibebitur, cum in eam inquiremus. Reliquũ ergo est, morientes corporearũ uoluptatum iacturam facere. Verumetiam harum magnum est discrimen. Nam aliæ & naturæ opus sunt, & à Deo concessæ, uel particulares res per eas conseruante, uel id cõmunibus formis machinante, ut durent & maneant, atq; id propositum habente, ut per successionem ijs quæ oriuntur & intereunt, immortalitatem per instauratione cõciliet: quippe cum ea quæ composita sunt, longo tempore durare nequeant. Hæ autem sunt, quæ ad generationem prosunt, & ad sobolis propagatione animantia uoluptatibus prouocant: & quæ uictus appetitionem acuentes, ea quæ nutriri possunt, ad alimoniã mouent: & sic quod indies decedit, implent, ac uitã dum licet propagant. Nemo enim uel
ad

ad mensam accessisset, uel procreãdæ soboli animum adiecisset, si ad eas res cum molestia fuisset accedendũ. Verùm naturæ stimulus, intrinsecus impellens, non sinit naturæ cursum præteriri. Hæ ergo, ut dixi, uoluptates, Dei & naturæ sancitæ legibus, nullam iure reprehensionem incurrunt, modò ratione aptentur: nec ordine perturbato, illius frenos respuentes, aurigam præcipitent, atque in belluarum mores deprimant. At uerò aliud etiam in nobis uoluptatum genus existit, cuius culpa nec Deo, nec naturæ ascribenda est, sed ultrò in nobis ortũ, quẽadmodũ ij qui ex satis serpentis dentibus extiterunt, quodque nostra inscitia aut socordia excolitur, dum natura nõ ut decet & secundũ rationem utimur, quod quidem dominatum sibi uendicat, & quod diuinã ac sapientiæ studiosam animi partem solum mutare cogit, quodque animi arce, tanquam sæuus aliquis tyrannus, occupata, hominem & rempublicã eius, exilio & seditione;

Innuit clàm Atheniensiũ comitia, quib: opulentiores, qui ob nimias diuitias in tyrannidis suspicionẽ ueniebãt, exulatũ mittebant.

ne & confusione implet. Neq; amplius concedit eum, in quem tyrannidem exercet, hominē esse: sed belluā quandam multiformem, & monstrosam, donec & Deo & sibijpsi et necessarijs inutilem effecerit eum, qui semel captus sit, qui pro uoluptatum amicitia libertatē uendat, & se per omnem ætatem illis seruiturū profiteatur. Ac harum uoluptatū priores necessarias esse, homines modesti pronunciant: ciborum præsertim, & potionum, & quibus corpus tum alitur, tum sine quibus consistere nō potest. Atq; etiam eas quæ in cōmiscendis corporibus uersantur, tāquam quæ ad generis cōseruationem faciant, quæq; solæ humanæ naturæ id præstent ut semper & uno eodemq; modo se habeat, in huius necessitatis societatem admiserunt: existimantes, quod singulis uictus est, hoc idem has uoluptates præstare, respectu uniuersi. reliquas autem, turpes & impuras, & beluinas: non'ne uerò eas turpissimas nomināt, in quibus deprehensos,
&

& leges mulctant, & eos qui eis succũbũt, dedecus, omniumq́ probra comitantur? Ob utrarum igitur uoluptatũ ablationem, rerum omnium molestissimarũ, quæ hominibus accidunt, mortem grauissimam putant? Nunquid ob posteriores mors iurè accusabitur? Cur uerò, cũ humanã uitam tanta corruptela liberet, et naturæ rationi prædite auxilietur, eamq́ brutorũ consuetudine contumeliosè uexari non sinat? Quid enim turpius, aut magis brutũ, homine ad solam uoluptatem propenso? atq; rerũ honestarũ & preciosarum penitùs oblito? qui ne homo quidẽ deinceps uocari debet, sed portentosa bestia, quales in fabulis describũtur, qui aspectu duntaxat falsam hominis præ se ferat speciem. Nam qua ratione, iure, homo dicetur, cui solum quid edere, quid bibere uelit, curæ est: de ratiocinando autem, & sciendo, planè sit securus? Nam is porcis rectius comparabitur, quos pabulo affatim præbendo saginantes, mactamus. Imò porcis

inutiliores etiã existimãdi sunt. Sæpe enim porcorũ sagina frui licet. Viri autem sese carne onerantis nullus usus est: nisi alios quispiam castigare uolẽs, de eo uerba faciat, atque in eo luxuriæ dedecus ostendat. Quemadmodum Lacedæmonij feruntur, per Helotum ebrietatem, liberis, sobrietatis præstantiam demonstrasse. Quid uerò de inanis laboris istius infinitate dicemus? & de necessitate quotidie implendi perforati dolij? quam pœnam Danai filiabus irrogatã esse, nescio ob quod scelus in maritos suos cõmissum, fabulæ perhibent. Nunquid adhuc mors accusanda est, cum uoracem aliquem hominem tollit, & uitam tam inutili pondere liberat: quem etiam dum uiuere uideretur, rectius olim mortuum esse dixisses? quoniam ad uitam, quæ rationis particeps est, adeò immobilis fuerit, & omni rerũ sensu ob perpetuã ebrietatem caruerit: ac non potius, si non ob aliud, hac saltẽ gratia morti agendæ gratiæ essent, quæ hos è medio

tollat, quos prorſus ne naſci quidem oportebat. Porrò ne illos ipſos quidẽ, ſi quando crapulam edormiuiſſent, de morte conqueſturos eſſe puto: nec iniuria ſe affici dicturos, cũ eis non concedatur, in hoc libidinũ cœno uolutari. Quid uerò de reliquis uitijs dicas, quæ à delicijs, ueluti matre, oriuntur (omnibus enim ferè flagitijs anſam hæ præbent) aut de eo quòd homines nobis à natura præfixos limites tranſilientes, in impurarum uoluptatũ præcipitiũ incidunt: quas, ut arbitror, qui reprehendunt, uel ſola illarum cõmemoratione erubeſcunt. Ergo moleſtè feremus, ſi adulter non ſit immortalis: & unà cum puerorum amatore uota faciemus, ut morbus eius in infinitum producatur: aut etiã inſidias, quæ pecuniæ cauſa tenduntur, et cõtentiones, & inuidias, & bella quæ ob uaria iniqua lucra ſuſcipiuntur, (quæ propter uoluptates ab hominibus appeti cõſtat) æterna eſſe uelimus. quaſi uerò uitæ nulla ſit utilitas, niſi continenter ma-

gna mala aliàs demus, aliàs feramus, & res noſtras in multiplicis uitioſitatis poteſtatem permittamus. Verùm hoc quid tandē eſt aliud, quàm malo ſenatoriam authoritatem tribuere, bonum autem exilio & ignominia mulctare? Aut igitur apertè adeò pronunciandum eſt, uoluptatem hominis eſſe bonum: uirtutem autē & ſapientiam, & ſcientiam, uerbi tantum gratia & propter ſpeciē nominari. & tunc morti exprobrandum eſt, quæ, ea quæ & pulcherrima & precioſiſsima habeamus, adimat. Aut ſi quaſdam uolupta tes euidentem animorum eſſe perniciem exiſtimemus, et cōmuni hominū uitæ ab omni parte aduerſiſsimas, alias & ipſas nihilo minus obeſſe poſſe, niſi rectæ rationis regula adhibeatur: neq; mors penitus infamia notanda eſt, neq; ut res pernicioſa fugienda. Sed homines ex hac aliquā etiam utilitatem capere putandum, cum quidē optimum ſit, ſi quis uitam delictorum expertem & cum uirtute exigat: ac ne illud

illud quidem omni prorsus utilitate ca
reat, hunc meritis affici supplicijs, qui
sanari non potest. Quam ad rem uni-
uersitatis principi & opifici, mors plu
rimum confert, pro sua iusticia homi-
num nequitiam punienti: nec sinenti,
ut mundus à se fabrefactus, temerè &
perturbatè feratur: sed immensa boni-
tate, nostram quoque improbitatem in
ordinem per pœnam redigenti: tanque
medicus, qui sectionibus & ustioni-
bus non sinit per totum corpus malũ
fluxum fundi. Eiusdem igitur est, ius
æquitatemque uituperare, & mortem
quæ malum grassari non patitur, accu-
sare. Quòd si qui uoluptatibus seruiũt,
neque sine hac seruitute uitam expeten-
dam ducunt, rationes has non appro-
barint, sed quicquid has illis non com
parat, malum existimarint: nec horum
iudicium ueritati detrimentum afferet
(neque enim eorum sententiam confir-
mare nunc nobis propositum est, sed
ueritatem, ut per se est) neque est quisque
qui pro reorum sententia suffragium
 ferre,

ferre, aut pro iusticia contra eos quod supplicium eis sit luendum, considerare uelit: sed satis huic fuerit, pronunciatum esse legitimum. Ne igitur nos uelut in iudicijs, uoluptariorũ lamentationibus moueamur, qui suas appetitiones, ceu uxores & liberos, producunt, ut aliter de se quàm de alijs iudicetur. Sed quousq; aut antedictas uoluptates, bonũ, aut id quod mala prohibet, malum esse demonstrare non poterũt, nihilo minus prioribus nobis suffragijs insistendũ erit, quæ id uitæ institutũ amplexis, mortem expedire demonstrarunt. Ob procreationis aũt uoluptates, quæ turpes nõ sunt, si morti quis maledicat, ut quæ & eas funditùs tollat, ei & ipse assentior accusandam esse. Nã & natura nobis ab opifice Deo sunt ingeneratæ, & in causa sunt cur hominũ genus inmortale sit. Itaq; qui temperanter & modestè illis utuntur, eos nemo unquam reprehensionẽ mereri iudicauit, nec morti tanq̃ carnifici ob illarum petulantiam tradendos

Respicit ad id quod consuetum erat Athenis, ut rei ultimo iudicio, familiares et necessarios producerent, q supplicium deprecarẽtur.

dendos esse pronũciauit. Verũ quemadmodum non dixerim, mortem illis bonam esse, cum nihil sit quo uiolato rectè meliores fieri possent, si ab ea punirentur: sic affirmo, hãc ne damnum quidem eis dare, tollendis per obitum concessis uoluptatibus. Nam hæ non tanquam peculiare eorum bonũ, hominibus à natura insitæ sunt, neque propter ipsos, ut ijs tanquam fine inter semetipsos fruerentur: sed eorũ qui nascerẽtur ratione habita, eas in parentibus excogitauit, ut liberorũ successio facilius ab hominibus perficeretur, cũ uoluptas obliuionem molestiarum, quæ generationem cõsequuntur, inducat. Quemadmodum à medicis etiam ægris fucos fieri uidemus, & dulcia quædam amarissimis cõmisceri, ut suauiũ liguritione facilius quoque medicamenta sumant. Cernimus etiam eos qui onera subeunt, canere cum premuntur, et putare, cantu se onus sibi leuius reddere. Quòd si hoc uoluptatum genus, alterius causa & ad tempus hominibus sit

concessum,

conceſſum, conſtat, ubi miniſteriũ deſierit, nec ipſos quicquam detrimenti accepturos, cum proprijs bonis relinquantur: ſicuti nec baiulos illos puniri quiſquam dixerit, cum ſimul & onus geſtare, & canere deſinunt. Aequius igitur eſſet, eos morti gratias propterea agere, quòd nõ permittat, hos propter alios defatigari, cum ipſi ſimulachro duntaxat uoluptatum fruantur: ſed imposturam cõpeſcat, & homines ad ſeſe conuertat. Id quod Sophocles poeta reſpondiſſe fertur Cephalo, tanquam egregium quiddã percontanti, An in ſenectute cum uxore rem habere poſſet? Bona uerba homo, inquit ille, quippe uir cordatus; iam olim ab his tanquã agreſtibus dominis receſſi. Voluptates hoc nomine notãs, quibus genus mortale delinitum delectatur, & apud quas quaſi herum improbum remanet. Ac eos quidem qui ob corporis uoluptates, ſi quæ modò ſunt, mortẽ expaueſcũt, eamq; malum hominibus extremum putant, quæ ab

iſtis

istis ludicris, ac potius ab insania hac, & turpitudine eos repellat: arbitror his rationibus eruditos, & puerili sententia abiecta, modestam & uirilem illius loco sumpturos: nec fato, uoluptatum quidē gratia, fore infestos. ijs autē qui obitum, ob latissimè patentem uiuendi cupiditatē, & natura huius uitæ desideriū innatum, quòd & optimū & diuinissimum eorū quæ habeamus auferat, quod à natura etiam in rebus uilissimis studiose conseruari uideamus: illud dicere queas, ac opportunè fortassis, iudicandū esse de rebus non uoluptatum & illarum fraudis ratione habita, sed de nostris bonis, è diuino & naturali bono coniecturam capiendam: existimandumq́ue, quæ cum illo congruant, ea nobis pariter expedire: quæ uerò cū illo pugnent, ea in malis, atq; adeò nobis noxijs, habenda esse. Et hæc quidem sententia nobis admodum grata esse debet. Omnino enim hæc opinio est hominū cordatorum, & qui omnia referant quò oportet. Verùm

rùm siue absq; animo uiueremus, & corpus id solũ esset quod sumus, quo intereunte nullo modo usquam futurũ esset, id quod prius fueramus, neq; nobis ulla deinceps uel spes, uel ratio relinqueretur: siue animo ad uiuendũ utentes, eum ab opifice immortalem non accipissemus, quiq; suapte ui con sistere posset: cuius ea conditio esset, ut corporis tantum consuetudine uteretur: eoq; pereunte, simul interiret: nõ omnino uecordiæ esset, nos timere, cũ tota natura periclitaretur, & si ab essentia tanquam rate quapiam in inanitatis pelagus caderemus, & in chaos delaberemur. Nunc quis nescit, nos & animum habere, eumq; brutorum anima multo præstantiorem, nimirũ qui ratione gubernetur, qua & imperare corpori potest, idq; arbitratu suo regere, atq; etiam immortalẽ et interitus expertẽ, qui & esse & permanere suapte ui in omnem æternitatem queat: quiq; pereunte corpore, nihil damni faciat? Cũ igitur ea eius sit natura, nonne

ne stulticiæ est, ei metuere, ne fortè unà cũ corpore pereat, & immortale mortẽ subeat: & id quod corruptioni obnoxium non est, non sit. Esse autem uera, ea quæ de eo dicuntur, & æternæ & permanentis naturæ animũ esse, & hominem ob eum, quæ in mundo degunt animalium diuinissimum & maximè diuturnũ, ita cognoscetur, si quis ad hanc rationem examinandã, pauca argumenta adhibuerit. Asserimus hominẽ animal esse, & uiuere. Vitæ porrò signũ est, quod loco mouetur non ab alijs extrinsecus impulsum, aut concitatum, sed quod motum intra se habet, quócunq; se applicuerit. Omnes enim ea quæ hoc modo moueantur, uiuere pronunciant. Neq; uerò quicquam aliud corpus hoc modo afficit, præterquàm animus. Nã omnia quæ mouentur & uiuunt, ob animi præsentiam mouentur & uiuunt. Iam tactus, & uisus, & auditus, euidens argumentũ est essentiæ animalis. Omnes enim, animalia sensu definiunt, qui quo perfectior

fectior fuerit, & quem quo quodq; animal meliorem exactioremq; acceperit, eo perfectiorem locum, in numero animaliũ obtinet. Homo autem nullo sensu destituitur, atq; etiam omnia ea percipit, quorum causa sensus factus est. Itaq; quod ad hos attinet, cæterorum animalium nullo est inferior: sed eius excellentia in eo posita est, quòd natura rationem soli illi tribuit, sensuum ducem. Neq; uerò his sensibus hominem tradidit duntaxat, & ut illorum arbitratu duceretur, permisit: sed rationis elegantia exornauit, & eam uitæ illius tanquã pastorem quẽpiam & magistrum præfecit, ac ipsum à reliquis gregalibus ea distinxit, & quasi præcipuam generis notam eum separauit: per quam solã homo, inter animalia, Deum & agnoscit & colit, fana ei consecrat, & sacra & uota facit, & ab eo tum sibi, tum alijs bona petit, & solus eorum quæ terram incolunt, ueritatem nouit, ac in eius inquisitione occupatus est, & uirtutẽ exercet:

xercet. Idē & leges ſanxit, & Reſpub. inſtituit, & tum benefactorū præmia conſtituit, tum maleficiorum certum pœnæ modū præfiniuit, atq; artes inuenit, non tam ad neceſsitatem, quàm honorem elaboratas, easq; in cōmune contulit: in omnibus ad diuinum exemplar reſpiciens, ad quod & fabre factus eſt, & ad quod ſua omnia componit. Quarum rerū nullius participes ſunt cæteræ animantes, cum ne rationis quidem ſint capaces, qua hæc & inueniūtur et peraguntur, & ad utilitatem utentiū accōmodantur. Hæ enim neceſsitatem tantum intuentur, quatenus res eis ad paſtum conducunt, & procreationem: ulterius autem non ſunt ſolicitæ. Et cū in ſolius huius neceſsitatis poteſtate ſint, nullum ornatus ſtudiū habent, ut quæ nō audeant præfinitos quoſdam à natura limites prætergredi. Itaq; in unoquoq; genere eaſdem & ædificiorū formas uideas, & paſtus ritus, & dormiendi conſuetudinem, & curas eorū quæ procreata

ſunt, & ſolicitudinem ad pericula uel declinãda, uel propulſanda. Nam harum rerum omnium, una omnibus natura lex incumbit: quam tranſgredi illis non licet, tanquam quæ ſola natura & uita ſenſu prædita coërceantur. Hominem autem ratio non paſſa eſt, his quaſi aranearũ telis irretitum uiuere. ſed his ſoluto, uitam liberam cõceſsit, non remoto tantum quouis dominatu, ſed depulſa omni etiam neceſsitate in factis: neq; eum naturæ anguſtijs concluſit, nec id duntaxat conceſſit, ut incolumitatis, ſed multo magis ut felicitatis rationẽ adhiberet. Vnde non ad propulſandos imbres & æſtus modò, ædes erigit, nec una quapiam figura eas extruit, neq; ex eadem materia coagmentat, quod beſtiarum inopiæ accidit: ſed omnia tũ ædificiorum genera excogitat, tum ea multis modis compingit. Et materiã non è proximo tantũ conquirit, ſed lapides peregrè excidit, & Theſſalico marmore, aut porphyritide parietes ueſtit, et pratorum

torũ floribus eos pingit,et ſolũ uariat, atq; inaurat: deniq; neceſsitae cõtem pta, ſolũ preciũ reſpicit. Eadẽ cõmi niſcitur etiam in amictu, non ad anni intemperiem tantũ ſe ueſtibus muniens (nam hæc res nõ magnam curam poſtularet, quam quidẽ naturæ & beſtijs obiecit) ſed ratio multas etiã de licias in ueſtibus excogitauit. Nam & materiæ uarietatem indagauit, & purpuram reperit, atq; aurum intexuit, & omnis generis tum animalium, tum plantarum imagines in ijs depinxit, & alijs alias ueſtiũ formas attribuit, pro cuiuſq; natalibus, aut dignitate, aut ætate. Eoſdem ſumptus uideas & in ſtratis, & in calceamẽtis, & uehiculis, & uaſis, & cæteris rebus, quibus uita inſtruitur. Itaq; homo in nulla re ſua, ijſdem quibus alij utuntur, delectatur: ſed in omnibus ſuperuaçaneam quan dam diuerſitatem, & elegantiam excogitat, contrà quàm reliquorum animantium natura fert, quæ tum puſilla quædam agunt, tum paucis contenta

h 2 ſunt,

ſunt. Verùm dici queat, hæc aliquid etiam neceſsitatis habere admiſtũ. Qui enim uitam conſeruatam cupiunt, uictu & domicilio & ueſtimentis indigent, quarum rerũ curam natura beſtijs etiam quibuſdã indidit: quamuis horum poſſeſsionem precioſiorem & uberiorẽ hominibus conſtituerit. Sed qua uiuendi neceſsitate adductus homo, ſapientiæ ſtudium ſuſcepit? Quid autem ad uictũ confert ars ſupputandi, et ratiocinãdi, aut geometriæ? Aut quid rebus uitæ neceſſarijs deceſsiſſet, ſi nulla eloquentiæ, uel Dialecticæ exercitatio fuiſſet? aut quid ad frigus aut æſtum, dicendi uenuſtas confert? quæ cum ab hominibus poſt ea quæ neceſſaria ſunt, excogitata ſint, apertè oſtendunt, conſilia eius nõ tantum ad corporis aut uoluptatis neceſsitatem, ſed ad aliquid ulterius & maius referri. Quod autem maximè oſtendat humanæ naturæ, ſi ad cætera comparetur, excellentiã, eſt cõſulendi ſtudium ijs qui ſunt inferiores, & conſideratio

uiilitatis

utilitatis cognatorum. Nam alijs satis est, si ipsa nõ esuriant, nõ frigeant, non uiribus ad procreationẽ destituantur: sui autem generis nullam curam gerunt. Neq; uerò reperies Respublicas leonum, aut elephantorum, aut aliorum animaliũ: sed ciuitates solorũ hominũ sunt opera, in quibus sapientiæ suæ inuenta & mutua beneficia deponunt, atq; his alij leges præscribũt, alij dicto sunt audientes. Ac à subditis honores & tributa principibus penduntur, quæ uirtutis & inferiorũ curæ præmia sunt: principes autẽ asiduam eorum solicitudinẽ, qui ipsis parent, perpetuamq; prouidẽtiã conferũt: quam tantam præ se ferunt, ut bonus & iustus princeps suopte periculo salutem alijs præstet, ac multi pro patriæ defensione occubuerint: quod à bestiarum natura remotissimũ est. Vix enim uel sese, aut fœtus suos defendere uideas. Sed inferiorum cura hominum duntaxat est, sicut ipsa mens & ratio suadet. Enimuero quod'nã purius specimen

tum ad humanam perfectionem, tum ad brutorũ inopiam demonstrandam dicatur? Nam hæc quidem suarũ duntaxat rerũ utcunq; satagunt. Inter homines autẽ rationis perfectio aliorum etiam curam suscipit, eorumq; necessitates explet. Videas itaq; unum hominem, qui in suam potestatem redegerit non reliquorum tantũ animalium greges, sed etiã multis urbibus, multis nationibus, & multis regionibus imperet. Quidã uerò totius etiam orbis terrarum imperio potiti fuerunt, atq; in se non obscurum diuinæ dignitatis signum demonstrarunt. Iam illud admiratione dignũ est, unum hominem, cum & brutis bestijs & hominibus imperare conetur, ipsum, hoc iugũ excutere, ac quiduis perpeti malle, quàm alteri seruire, tanquam à primordio natura eius libertatis consors & seruitutis inimica sit. Hominis autem mens usq; adeò res uaria & libera est, & nũc hoc, nunc illud agendum suscipit, atq; aliàs sic, aliàs cõtrà actiones suas componit,

ponit,easq; semper arbitratu suo. Hoc uerò à rationis opulentia habet, quæ res sola libera est, atq; tum facere, tum excogitare cõtraria potest. Natura autem, quippe mendica & inops, & ipsa uno quodam termino continetur: & animalia quæ ei seruiunt, egena & seruilia facit, minutis inclusa legibus. At homo sic ab initio diuinitùs ad imperandum à Deo paratus est, ut non cæteris tantum præesse uelit, sed idem etiam imperium erga semetipsum usurpet, præsertim cum suam naturã conseruat. Itaq; homines modestos & prudentes appellandos censemus eos, qui se & moderãtur, & sibi imperant. Qui cùm ipsi felicissimi sunt, tũ eos qui parent, felices reddũt, qui brutæ illi parti, quę in hominib. est, tanq; populi multitudini, rectissimè imperare sciũt. Itaq; negãt homines cordatiante, partũ hoc imperiũ hominibus ad Remp. administrãdã accedere fas esse: quia nihil præclari gesturi essent, sed semeipsos cum aliјs in perniciem coniecturi. Hac re

homo ab omni animantiũ genere distinguitur, quorum nullum reperias, quod ſuis cupiditatibus repugnet. Sed omnia, citra impedimentũ, naturæ ſuæ impetus ſequuntur. Neq; uerò cum natura paſtus ea cõmonefaciat, illa famem anteferunt: neq; ad potum ducit, ipſa autem ſitire malunt. Tempore autem coitus, & paſtoribus & ſibijpſis intolerabilia ſunt, ſtimulumq; illum quo ad procreationẽ feruntur, nulla uis coercere poteſt. In cauſa illud eſt, quòd eorũ natura rationis expers, non habet quod appetitus incitationem reprehendat, ideoq; libidinem quouis modo explere ſtudẽt. Verùm in hominibus magnum cum naturæ legibus bellum eſt, cuius quilibet qui ſemetipſum obſeruat, in ſeſe quotidie periculũ facit. Quàm multi repletionis cupiditati famem opponunt, ſiue medicis obtemperantes, ſiue carnem coercentes, ſiue alijs de cauſis curam corporis repudiantes? Appetitionem uerò rei uenereæ, quam natura omni-
bus

bus animantibus inſtar uiolentiſsimæ legis indidit, adeò quidam deteſtati ſunt, ut idcirco penitus etiã aſpectum fœminarum abominati ſint. Idem te facere ſentias contra iracundiam, quæ iniuria laceſsitum aduerſus eos qui læſerunt armat, eumq́ monet, & manibus & gladijs in eos irruendum eſſe: interius autẽ quendam incitatus obiurgantem ſentit, docentemq́ & reprimendam eſſe iram, & ab ultione abſtinendũ, & cauendũ tum ne leonibus, aut urſis, aut ſuibus ſimiles fiamus, tum ad hominem et rationis regulã, ipſumq́ decorum, redeundum eſſe. Ac hæc obiurgatio ſæpe tantum ualet, ut ardore extincto, eum qui damnum fecit, adduxerit, ut amore complexus ſit eum à quo iniuria fuit affectus. Ac hominum conditio urbi quodammodo comparari poteſt. Nam is rationem & naturam habet, quemadmodum illa magiſtratus & plebem. Ac ratio quidem regnat, natura autem paret. Et hæc lex à Deo ijs ſancita eſt qui felices

ſunt futuri, ut nihil omniũ rerum aggrediantur, niſi quod rationi conſentaneum eſt. Neq; uerò quiſquam eſt, qui hanc in ſe contentionem non experiatur: uidelicet aliud in nobis rationem eſſe, atq; item aliud corporis naturam. Ac illam quidem quaſi leges præſcribere & ducere: hanc autẽ quaſi obtemperare & duci. quæ, ſi eò ſequatur, quò illa ſpectat, à ratione curatur: tanquam mulæ, quæ in itinere faciendo & ſarcinis ferendis nobis operam nauant. Sin repugnet, & ſua cum illius confundat, tum uerò rationis in corpus & res corporeas dominiũ aperte oſtendit. Prehenſo enim corpore, tanquã fugitiuo ſeruo, fame primùm et ſiti aliĳsq; ærumnis torquet. Deinde niſi poſt caſtigationem à contumacia receſſerit, tũ uerò ratio, iracundia tanquam ſocio quodam contra hoſtes adhibita, acerbum corporis ueſaniæ ſupplicium infligit. nec amplius parcendum cenſet equi aduerſari non, dubitat, Itaq; uel per præcipitia deĳcit, uel laqueo

laqueo suspendit, uel ense traijcit, & hominem sibi manus afferre cogit. Quod euidentissimũ signum est, animum rationis participem non à corpore tantum diuersum esse, sed etiam dominum: et quidem eò usq;, ut etiã perdat. Non enim, nisi aliud quiddam esset, puniret, neq; per iracundiam occideret. Quod si quid corporeũ in nobis dominaretur, corpus ad necem, cum uisum esset, non condemnaret. Neq; enim quicquam sese perditum cupit, atq; adeò ne uires quidem cõtra se habet. Omnia enim pro uiribus se tueri student, & cum ijs quæ salutem prohibent, irreconciliabile bellum gerunt. Quare si homo nihil præter corpus & sensum esset, quiuis corporis appetitiones sequeretur, atq; in id solum studeret, ut ei bene esset: bellũ uerò cum corporis uoluptatibus nullum esset. Neq; res quæ sensum excedunt, expeterentur, sed despicerentur & contemnerentur. At forsitan sine necessaria causa, tantum uerborũ fecisse quibusdam

dam uidear, cum constet, hominẽ maius aliquid quàm corpus aut corporea habere. Idq́ʒ esse rationẽ, qua cuncta cõsideret, & dijudicet, & peragat, & ad legitimum finem quæqʒ referat. Sed huius, ne aliorũ quidem animantium naturã expertem esse. nam illa uideri, officium suũ certa ratione facere, & cuiuslibet actionis certũ sibi finem præstituere. Neqʒ enim ita agerent, nisi ratione ad finem ducerentur: quoniam alioquin, ea quæ faciunt, casui ascribere necesse esset, eoq́ʒ pacto nihil in actionibus eorum esset definiti: sed id quod casus tulisset, eis accideret, cum ea quæ in oculos nostros incurrunt, contrarium de eis testentur. Nam aut semper, aut maxima ex parte, ea quæ ab eis geruntur, omnia eodem modo eueniũt. Ego uerò statuo etiam, quæ ab animalibus geruntur, ratione geri. Neqʒ enim in ijs duntaxat, sed in inanimatis quoqʒ, rationis aliquod uestigium uideas, cum ipsa etiam ordine quodam & oriantur & a-

gant.

gant. Sed idē nego, ipsa eorũ quæ fiũt rationē in se habere, & sese secundũ illam, suoq; arbitratu, gubernare. Sed assero uniuersitatis authorem pro ea quam in se habet ratione, quoduis ad finem ei animanti conuenientem inci tare. Ipsa uerò omnia rerum causas non intelligere. Nam & sagitta cũ metam ignoret, à sagittario dirigitur, quò eam ferri conuenit. Neq; uerò quisq; dixerit, iaculum aliquid habere propo siti, aut cognitionis, aut finis cupiditatem. Sic etiam animalia, rationem in agendo sequuntur, sed eorum quæ faciunt causam ignorant. Mouentur autem & ducuntur ab eo qui scit omnia. Atq; istius rei argumentũ est, quòd ea sola aggrediuntur, quæ ad naturæ conseruationē conferunt. Quicquam autē ultrà, ne attingunt quidem. Nam si eorũ appetitio aliquid rationis aut uoluntatis haberet, etiam extra necessitatem aliquid agerent, ad omnia rationis facultate adhibita* Solus igitur homo contraria & intelligendi & per ficiendi *Videntur non pauca deesse.*

ficiendi uim habet. Ergo nullum aliud animal, præter hominem, animum intelligentem habere, exiſtimandum eſt. Sed is, peculiare quiddam ſolius humanæ naturæ eſt. Itaque homo non ex eorum numero ſimpliciter eſt, quæ ſolo ſenſu uiuũt, neque eius hæc eſt conditio, ut ad nihil ulterius tranſire poſsit: ſed & ſenſum habet, & quod ad hũc attinet, multa cũ cæteris animantibus cõmunia. Quod autem eum planè faciat hominẽ, ac à reliquis diſtinguat; ratio eſt, & mens, inſtar principis in ſuperiori loco ſedens, tum ad ſe, tum ad ſuum uſum cuncta humana accommodans: tanquam dominus ædium, ad quem & filij & ſerui omnes actiones ſuas referunt. Humanus igitur animus, natura rationali & intelligenti ab opifice Deo accepta, corpus non erit. alioquin enim nec ipſe corpus præcipuè moueret, nec id totum penetraret, ſed ineſſet corpori, quemadmodum uaſa, quorum alia alijs infunduntur. Et quia per totũ per
uadere

uadere non poſset, multas corporis partes, præſertim exteriores omnes, neceſſariò inanimatas relinqueret. Haberet etiam magnitudinē pro corporum magnitudine. Vnde dici poſſet, inter duos Aiaces, Telamonium maiorem, Locrenſem uerò, minorem animum circumferre. Atq; etiam cum corpus ſecaretur, ille etiā eius calamitatis eſſet particeps. Præterea ſingulæ quæ in eo cōtinentur ſpecies, indiuidua futuræ eſſent. talia enim in materia & corporibus ſunt. Itaq; nihil uniuerſale ſciret: ſed ſenſum duntaxat haberet, ubi nunc ſcientiam. Sic quæ ratio animum corpus eſſe ſtatuit, in multas incidit abſurditates. Enimuerò qui fieri poteſt, cū ſit incorporeus, & corpori imperet, idq; arbitratu ſuo gubernet, ut eū aliquis & morte præſtantiorē eſſe, & interitui nō ſubijci neget? Nā animi in corpus imperiū, atq; illud etiā q corpus ingreſſus non omnino immergitur, ſed eminet, & q corpus ab eo ſeparatum nihil facere poteſt: ipſe

ipſe uerò omnino à corpore, & nugis quæ inde oriuntur, ſeparatus, in maximas & grauiſsimas contemplationes & ſibi cognatas recedit: euidens argumentum eſt, animi quandã naturam perſe cõſiſtentẽ eſſe, quæ corporis miniſterio carere poſsit, atq; eſſe et permanere queat ſuopte robore. ad hæc, quæ ſuũ negotiũ eo perfectius & purius agere poſsit, quo corpus magis effugerit, atque operã dederit, ut ſecũ ipſe agat. Nam cũ ſemetipſum à corpore & eius generis curis abſoluit, aut mundi etiam errorem qui in oculos incurrit, miſſum fecit, & obſcuras rerum rationes conſiderat, & ueritatem per ſe probat: tum ſui demum iuris planè factus, ac quemadmodũ ipſe incorporeus eſt, attingens exempla materiæ & corporis expertia, ac uelut adita fanorũ ingreſſus, corpus foris relinquit, quaſi nefas ſit illo comitante, & ipſum animum tanquã tenebris quibuſdam ſua dementia perfundente, ueritatem comprehẽdere. Verùm liberatus tanquam

quam onere, tum ad essentiam & ueritatem expeditus penetrat. Et tunc hominem perfectissimum & sapientissimum, & uirum optimum, & omnes uirtutis titulos promeritum appellare licet. Sin cum corpore cōmisceatur, & sensu ac imaginatione disciplinas captet, tum regi eū comparare queas, qui ultrò purpureā chlamydem & diadema abiecerit, quiq; seruis sese commisceat, & ad seruilia ministeria descendat. Quòd si uoluptatibus etiam seruiat, & maculis corporis impleatur, tum ei comparandus fuerit, qui in lutum aut cœnum se impellat, atq; pulchrum illum & amabilē aspectum obscuret, & faciem quandam deformem & abominabilē assumat. Atqui si animus derelinquēdo corpore perfectionem suam cōsequitur, quis homo cordatus eum mortalem esse, & cum corpore interire concesserit? cum etiam antequā morte soluatur, ab illo ad sese recedat, & operam det, ut sese ab illo separet, quasi hoc pacto maximū fru-

ctum ex ſeſe capere poſsit. Enimuero ſi eius uita in corpore poſita eſt, atq; ſine eo interit ac diſsipatur, quî fit ut omni corpore tranſcenſo, incorporea deſideret, & in earum rerum contemplatione ſuauiter acquieſcat, & ſi quis inde abſtraxerit, moleſtè ferat, & doleat, ut qui à ſuis & coniunctiſsimis rebus auellatur? Nam quod delectatur, cum incorruptis coniungitur: & rurſum dolet, cũ ſeiungitur. id teſtimonio eſt, eum cognationẽ & ſimilitudinem cũ immortali habere. Quod ſi immortalia mutationi obnoxia nõ ſunt: conſentaneum eſt, ne ipſum quidem ſub interitũ cadere. Quo uerò pacto, cum immortalis ſit, eaq; de cauſa immobilis (corporum enim motus eſt) interitum ſuſtineat? quem in ullam rem ſine motu cadere, nullo modo fieri poteſt. Neq; uerò à contrario aliquo ſuperatus concidet. Neque enim quicquam eſt, quod cũ eo pugnet. Quod ſi quis dicat eius improbitatem, tanquã æruginem ferrum, animũ poſſe abſumere:

ſed

ſed peſsimi quidã cum nihilo minus uiuant quàm boni, etiã hanc argumentationẽ euertũt, & oſtendũt non poſſe eum ne à ſuapte quidẽ malicia interire, per quam ſolã eum perire credibile ſit. Quod ſi probabile eſt, initium reſpondere fini: conſequens etiã eſt, id quod ſolius Dei uolũtate abſq; materia ortũ eſt, ſolus etiã Dei uoluntate interiturũ. Atqui id uelle ſoluere, quod bene compoſitũ eſt, nõ eſſe boni, quidam ſapiens, cũ de mundo diſſereret, dixit. Præterea fieri nõ poteſt, ut naturalis & cõmuniſsima appetitio fruſtra ſit indita. Eiusq; rei argumentum eſt, quòd nemo unq; ea quæ fieri nõ poſſũt, appetiuit. Quis enim unquã mentis compos, cupidus fuit alarũ? aut ſupra nubes ſe tolli, aut p fluctus tanq; p ſolũ ambulare? quæ ſi quis uel in ſomno tantũ uiſa narrarit, ridemus. Nã eorũ tantũ quæ cõtingere poſsũt, natura appetitũ indidit. Itaq; q̃ omẽs natura appetũt, id ut cõtra naturã et fruſtra ſit fieri nõ poteſt. Verũ in ppetuitatis cu-

piditate, omnes consentiunt: Necesse igitur est, tum hoc futurum esse, tum fieri non posse, ut animus cum æternitate cõiunctus, uoto frustretur. Quapropter non cordatorũ hominum est, quorundam de animo angor, ne forte cum corpore extinguatur, & usquam esse desinat. Non enim incolumis tantum illo pereunte manet, sed suo munere recte fungi nõ potest, nisi corporeis impedimentis liberetur. Nam sapere, & intelligere, & cum diuinis incorporeisq; coniungi (id quod cum cuiusuis animi natura cõuenit, & quò cuncta quæ dicimus, & cogitamus, tendunt, ut quod eorum quæ in nobis sunt, optimum ac diuinissimum sit) id omnino corporis societatem respuit, & solius animi, se plane à corpore, ad sese, & res quæ intelligentia comprehenduntur colligentis, munus est. Etsi enim aliquando etiam sensibus utitur, atq; inde occasiones quasdam intelligendi sumit: tamen id in rei auspicio duntaxat facit, & dum uelut indoctus

est,

est, & in dubio, ac paulo momento huc illuc impellitur, hac discendi ratione utitur: quemadmodum qui palpando res assequi student, dum uisu destituuntur. Sic animus quoq;, uitã modò per natiuitatem ingressus, oculumq; suũ magna corporis caligine tectum habens, ac profundo sopore oppressum, sensibus indiget, qui eũ tanquam somno excitent. A' quibus principiò commotus, & expergefactus, sensibus in ueritatis indagatione non amplius utitur. Quin potius eos ob inscitiam aliquando increpat, quando cogunt, ut in id consentiat, quod ipsi uolunt: quemadmodum ij qui discere incipiunt, certa quadam linearum conformatione opus habent, post partam autem scientiam ad eas denuò reuerti abnuũt. Sic etiã animum, dum adhuc in corpore est, nihil absurdi est, sensus de scientijs percontari. Cum autem is à corpore solutus fuerit, tum res intelligentiæ obnoxiæ cũ per sese adsint, efficiunt usum sensuũ non esse necessarium:

ſarium: quippe quæ ſua natura diluci-diſsimę ſunt, & animi oculum per ſeſe illuſtrant, quarum præſentia & alitur & delectatur cibo ſuauitateq; ſibi con ueniente: cui ſi corpor eas uoluptates quis aſsimilare uelit, ſimulacra potius uoluptatum, quàm quod nominãtur, uerè appellabit. Nam illarum nulla eſt eſſentia, ſed omnino in motu uerſantur. Et quod eas recipit, eſt perforatum corporis dolium, undiq; perfluens, & quod nihil continere poſsit. Cur ergo nihilũ nihilo imponas? aut quid tandem eorum quæ non manent, in fugitiuo manere queat? In animo autem uoluptatis cauſæ ſunt, quæ uerè ſunt: neq; quicquam aliud niſi eſſentia, & quod eas recipit, ſanum quiddam eſt, & ſolidum, & eis ſimile & immortale. Itaq; probabile eſt, inter eos qui delectantur, hos qui corporis uoluptates appetunt, deludi potius ab eis, & ſemper uacuos illis reperiri, cum id nunquam continere poſsint, quod ſequuntur: non aliter quàm ſi & ipſi umbras

perſequantur,

perſequantur, & corpus, cui illa parāt, ſuapte natura nō ſatis fidum, et ea quæ data ſint, nō contineat: qui autem animi uoluptates præferunt, eos reuera ſubinde ſatiari et aliquo expleri, quod eodem modo perpetuò ſe habeat, & quàm ſuauiſsimè uiuere. Sic ea quæ poſt corpus eueniunt, animo & utiliora & iucundiora, et ut uniuerſe dicàm, diuina, & melioris partis ſunt. Itaq; primorū etiam ſentētia, qui uoluptatū deſiderio mortē ægrè ferūt, & ſecundorū, quibus nihil amplius eſſe reliquum poſt mortē uidetur: nō modò mors natura aduentans, horrēda nō eſt: ſed eius etiam cunctatio ægrè ferenda: & cum abeſt, uocāda eſſet, quippe cū aliter fieri nequeat, ut aut ueris uoluptatibus perfruātur, aut ſint & uiuāt ſecurius, & mortali ac bruta parte, quæq; perpetuò nihil eſt, liberētur. Deſinant igitur & qui corporeas uoluptates deplorāt, & qui ſe nuſq; poſt corpus fore arbitrātur. Optimū enim eis manet, ac potius totū, & q̄ ſolo, ſi ſapiāt, ſunt in

quo diuinæ imaginis pulchritudo interitus expers reposita est, nulli calamitati obnoxia, quæ uirtutis & prudentiæ particeps esse potest: cui id unum damni est, si carni seruiat, & eam amplexetur. Sed si eam relinquat, id est reditus ad uitam, & ad id quod uere est, & sacræ ueritatis fructus. Quocirca qui fieri potest, ut non melius nobiscum agatur, corpore recedente, quod animum degrauat, atq; attrahit, neq; sinit ultra cœlos attolli? Nam auro etiam cum quauis alia materia confuso, quid'nam esset melius, aut suauius (si modò quid prudentiæ haberet) quàm ab eis separari, quæ se inferiora sunt, suaq; admixtione apparere nõ sinunt, quantũ illi uenustatis insit? itaq; stulticiæ esset, purgatione illa dolere, qua manifestè perficitur, & ad suam naturã redit. Sic nobis propterea indignandum nõ est, quòd mors rerum nostrarum aliquid, quæ & nunc habemus, abripit: neq; statim putandum, id detrimentũ nobis afferre, si ablationem
istam

istam nobis nō esse maximā ostenderimus. Sed donec deteriore, & eo quod prohibere nos à uitæ puritate potest, liberamur, nihil damni mors nobis allatura est. nihil enim formidabile nobis est, nisi quod animo in primis graue sit: & felicitas nostra nihil aliud est, quàm proba animi cōstitutio. Nos enim animus, & quicquid ad eum pertinet, sumus. Quod si is mortis periculum non facit: nihil prohibet, quo minus nos immortales & simus, & nuncupemur. Quod enim in nobis moritur, & paruū, & non idē quod nos, sed nostrū quiddā est, nec sua mutatione contra nos mortis quoq; suffragiū ferre potest: quemadmodū nemo corpori malas uestes imputabit, neq; si illæ rumpātur, aut deterantur, id corpori accidere censebit. Si tamē exiguo hoc intereunte, hominē idcirco mortalem uocandū esse quis putet, quanto æquius est, ob id quod maius est, adeoq; excellit, et interitū superat, & manet, eum & immortalē, et nulli cladi obnoxium

uocari? Mens enim sola, purus homo est: in eaq; sola, prudentia & ratiocinatio sita est, quibus homo à reliquis animantibus distinguitur. Aut igitur qui obitũ totos nos perdere dicũt, aliquã timendæ mortis causam se habere putent, ubi demonstrauerint animum mortalẽ esse, & cũ corpore abire: aut quoad Deus & recta ratio & philosophia, & ea quæ in ipso animo quotidie apparent, demonstrant, eius essentiam interire non posse: recipiant animum, neq; ita erga fatum affecti sint, quasi in barathrum quoddam, ex quo nullus regressus pateat, casuri sint. Quod si uerò hominẽ morte penitùs deleri contingeret, ne sic quidem mortis memoria affligi oporteret. Sed cogitandum potius esset, quantis corporis molestijs uita referta sit: & quanto sit leuius, omnis sensus expertem esse, quàm tantam tempestatem, quæ à corpore nobis indies excitatur, tolerare: quam animus neq; frangere, neq; ferre potest, cum conpages nostra, cor-
pòris

poris affectiones ad eum transmittat. Nam hoc animo necessariò ferendum est, dum generationi seruit, & multa quæ ad corpus attinent, inuito in se recipienda sunt, ut qui illi non penitus imperet. Quare infiniti labores necessariò nobis sumendi sunt eius causa, quòd nunquã non bello petitur, dum aliàs famem eius sedamus, aliàs sitim extinguimus, aliàs frigus ab eo propulsamus, aliàs loca quæ æstus deuitandi causa subeat, excogitamus. Taceo peregrinationes, terra mariq; susceptas, harum rerũ parandarum causa: & blanditias ac seruiles gestus, qui sæpe propter obolum execrandis hominibus præstantur. Quæ res quo non laqueo grauior est homini, qui uel minima ex parte semetipsum nouit, & considerat à quali ueritatis & uirtutis altitudine, in qualem scurrilitatem & uilitatẽ decidere cogatur? Iam quid de uariorum morborum doloribus dicendum est, cum sæpe corpus ita erodatur, ut uix calamitosæ ueteris hominis reli-

quiæ ſuperſint? Miſeri igitur non modò non poſſunt reliquis non uti, ſed nec quod ijs corporis partibus ſubſtituant, quæ eis perierunt, habent: atq; adeò ne eos quidem, à quibus conſolationem audiant, quoniam omnes ſaniem & putredinem & moleſtiã quæ inde oritur fugiant, quod ipſis dolori bus ijs eſt acerbius, ut doloris acerbitas eos ſæpe laqueos, aut præcipitia, aut enſes deſiderare coegerit. Vt autẽ concedamus, nullam à corpore perturbationem animo oriri (quod ſi fieret, monſtri inſtar haberetur) quis ſatis enarrarit tempeſtatem, quæ in adoleſcentia, & corpore incolumi, animis à corporibus cõcitatur? Omnino enim homines, tum ne homines quidẽ eſſe poſſunt, cum ueluti fluctibus ab agitatione illa mentis, in brutorũ naturam detrudãtur. Seruilis enim animi pars, & rationis obnoxia imperio, arrepta occaſione, ſatietate inſoleſcens, ſeditionem contra mentem mouet, neq; amplius obtemperandũ cenſet. Sed ani-

mo

mo oppresso, sobrias & honestas cogitationes exilio & ignominia mulctat, atq; sibi ascito imperio, quò fortuna tulit, impellitur. Et cùm uirtutem omnem tanquã impotentiã aliquam contemnit, tum existimat in sola improbitate fortitudinem esse sitam: deniq; assiduæ ebrietati, & petulantiæ, & omni iniquitati hominem tradit, neq; prioris figuræ quicquam aliud præter hominis nomen illi admittit. Sic corpus dolore afficit animum, non minus per uoluptates, quàm per molestias: ac potius plus damni facit ex ocio. Nam etiam auriga plus læditur, cum equi eius malo pastu & satietate lasciuiunt, atq; temerè saltãt, quàm cũ ob famem & imbecillitatẽ lentè progrediuntur. Atq; hæc dicta nobis sint ad eos qui opinantur, hominibus post mortem nihil esse reliqui, sed omnia perire: quiq; putãt ipsam hac de causa rerum humanarũ esse pessimam. Ac eadem ad persuadendũ satis etiam uidentur ijs, qui non tardissimo sunt ingenio, licere

licere nobis uiuere etiã sine hac uita alibi, eo quod in nobis & maximum est & diuinissimũ, ut & incolumes simus, & permaneamus. Tametsi maximas & ualidissimas demonstrationes prætermisi, quibus sacra quoq; oracula, quæ cum his quæ protulimus consentiũt, demonstrari potuissent, quæq; post hanc uitã tam iucunda & blanda uiris bonis futura promittunt, ut nullo modo uerbis explicari queant, nisi ad hãc disputationẽ rudiora & magis obuia sensibus adducere uoluissem. Restat igitur, ut & tertijs aliquid respondeamus, & declaremus, ne ipsorũ quidẽ cogitationes carere timiditate non conueniente. Ac ultionem esse apud inferos, eorum quæ hic delinquuntur, & multis acerbitatibus illic mulctari redundantes huius temporis uoluptates: hanc opinionem firmam esse, non doctorum tantum uirorum consensus approbat, sed & diuinæ iusticiæ æqualitas, quam omnes etiam impudentissimi concedunt, ac necesse est, hanc

sententiam

ſententiam immotam in animis retine re. Neq; enim ſine ſcelere cogitare poſ ſumus, bono & perfectiſsimo Deo ali quid boni deeſſe. Iuſtitia aũt cùm omnibus bona eſt, tũ uerò ijs quibus prin cipatus obtigit, ſine qua multis pecca tis imperium complebunt. In primis autem Deus regnat, & maximo ac abſolutiſsimo imperio præditus eſt. *

* nihil eſt quo opus habeat, ut neceſsitas eum aliqua ex parte ad ſeruitatem trahat. Ipſe igitur cum præſideat omnibus, & humana facta intueatur, iuſticiã neceſſariò iuxta ſe collocabit, qua & bonorum remunerationes & malorum ſupplicia definiat: quod ſolius iuſticiæ munus eſt. Quòd ſi Deus eſt bonus, neceſſe eſt uiris bonis coronas, ac improbis ſupplicia præparata eſſe: quæ niſi hîc luant, neceſſe eſt ea illis poſt obitum reſeruari. Neq; enim fieri poteſt, dignitatis à iuſticia rationem non haberi. Quod ſi hoc uerũ eſt, iam mors peſsimis in rebus numerãda nõ erit. Nam

ſi author

ſi author eſſet ſecutarũ moleſtiarum, meritò ab ea quſpiam abhorreret, ut qui per eam miſer et infelix futurus eſſet. Si uerò poſt obitũ alij ad coronas currunt, alij ad tormẽta adiguntur, cur eam rem morti imputemus? dum uitã magis ob ea quę expectanda ſunt, criminari oporteret. Non enim morientibus, ſed ijs qui perperam uixerunt, pœnæ deſtinatæ ſunt. Quocirca ſi hæ ſunt auerſandæ, æquius fuerit, à morte ad uitam odium transferre, à qua, mala in animis redundant, quorum pœnas luimus. At mors omnino criminis expers eſt, quia cauſa nõ eſt ſequentium formidinum. Cum illi uerò quæ poſt ipſam moleſta ſunt aſsignemus, quid obſtat cur bonorum compenſationes, acceptas illi nõ referamus? Viri enim boni poſt eam ſolatia conſequuntur. Itaq; ex illis quæ pòſt obueniunt, non magis mala, quàm bona appellanda erit. Ac potius, ſi ueritatẽ ſpectemus, etiam in bonis nùmerandam eſſe inuẽniemus. Eos enim qui iuſtè uixerunt,

ad

ad uirtutis præmia accersit, et impro bis improbitatis finē statuit, quam cor dati quouis supplicio grauius ferunt. Quapropter impendentium calamitatum minæ morti imputandæ nō sunt, sed nobis ipsis, & uoluptatū seruituti, per quas animis nostris læsis, prætorium illud, ipsi nobis formidabile red dimus. Itaq; si has caueremus, nihil im pedimento esset, quo minus bene etiā mortem de nobis mereri putaremus, quæ ad bonorū remunerationes celerius nos transmitteret. Quare metus ille nō à morte, sed horror à cōscientia oritur: quemadmodum ijs accidit, qui grauissimorum scelerum sunt conuicti. Nam illi quoq; præstitutam à legibus diem expauescunt: & cum eam ac cedere animaduertunt, exanimantur, cum ijs facinoribus quæ commiserūt, imperare debuissent. Aiunt, quinta, quarta, tertia, deinde ea quam maximè omnium dierum timeo, & horreo, et execror. Miser, quod'nam est diei ui tium, propter quod hanc ita abomine-

tis, cum ea quidem multi ſacrificent, & libationes ob uictorias offerant, & coronas geſtent, & rerum benè geſtarum præmia conſequantur? Tu uerò petulantiæ deditus, uelut ij qui diem à legibus præfinitum expectant, times. Atqui illis euadere nō licet, ubi ſemel condemnati fuerint. Nobis autem pœnitentia, & uitæ modeſtior inſtitutio, ſi actiones noſtras ipſi condemnauerimus, irritum facit atrox illud ſuffragium, & ſpem meliorem ſuppeditat. Quòd ſi ergo ea quæ mortem ſequuntur, hos ad eam metuendā uerè impellunt, uitæ correctio timorem illum conſoletur. Ea in noſtra poteſtate eſt ac uoluntate tantum opus: & ſic timor euaneſcet, & admiranda loco prioris tempeſtatis, tranquillitas in animos introducetur. Quid igitur uerbis opus eſt, cum calamitatum depulſionem tantū nō in manibus habeamus? Sin quis putet uitā uirtute præditam moleſtam eſſe, & receptum ad hanc à uoluptatibus, non cuiuſuis hominis officium

officium esse existimet: eum satis appa ret, timoris huius causam, in quandam animi dissolutionem & mollitiem con ferre. Nam omnis metus fore expertes eos, qui diligentiã adhibere uelint, ip se utique assentietur: Ergo non ab ipsa re metus existit: sed ab eorum stulticia, qui se corrigi nolunt: tanquam si quis fraudator, cum in ius trahatur, omissa æris alieni restitutione, aut etiã ad iu dicem accurrere, atque supplex illi esse nolit; sed potius iter ad illum ut lon gum culpet, et ociosè desidens, ijs quæ per iniuriam abstulisset, frui uelit, po stea accuset eos à quibus damnatus esset, aut etiam alios præter meritum. Demens restitue id quod cõtra leges detines, & iudices nõ modò in te non animaduertent, sed etiã benè tibi cu pient. Quod autem contendis, ipse tibi culpam eorum quæ perpessurus es, a scribito. Sic primi illi homines, pro ter tijs nunc etiam reuertuntur, qui pro pter uoluptates, earumque suauitatem mortẽ horrent. Deprehẽdemus enim,

etiam hos nihil culpare aliud quàm uoluptates. Nã quia nimiũ arctè has complexi ſunt,non ferendum eſſe cenſent quicquã, quod illam ſuauitatem ſiſtat. Eo autem priores ſuperãt,quòd immodeſtiæ ſuæ quandam uerecundiæ ſpeciem prætexũt. Neq; uerò difficulter redargui poſſunt, cum ſuapte oratione facilè uincantur. Nam ſiquidem (bone uir) ſuppliciorũ ſuſpi cio mortem tibi horribilem facit: cur non pauliſper eiectis uoluptatibus, animũ uſq; adeò premente onere liberas, & uoluptates uoluptatibus permutas,periculoſas tutis,& minutis maximas,& breuibus æternas? Nam illis ſeruiendo, hanc quoq; uitam moleſtiarũ plenam perages, pœnã ſubinde tremens & metuens,& hic nullum ſenſum percipies earum quæ uoluptates dicuntur: & in poſterum re ipſa experieris, quæ nunc expectas. Quod ſi pauliſper ad ſanam mentem redieris,& uitæ modeſtæ periculum feceris: etiam in præſentia, ſpe bona delectaberis, &

de

deinceps suauiter ætatem deges, non molestijs modò remotis, sed bonis etiam omnib. ubertim tibi affluentibus. Sed si præsenti scilicet suauitati te in seruitutem tradis, libertatis obliuisceris, neq; recusas in perpetuo tremore uiuere: & dũ & ipsum probro liberare studes, morti timorẽ imputas, cum ipse te culpare debeas, qui turpissimis rebus succumbas. Quod si in summam contrahamus, duæ causæ apparent, ut mors timeatur. Nam hoc aut inscitia quadam accidit, cum homines se præter corpus nihil esse existimant: aut tametsi in eis aliquid præter illud sit, id unà cum corpore & esse & interire. ideoq; qui uoluptatibus sese tradiderunt, morte aduentante conturbantur, quasi nil sit eis post mortẽ reliqui: & dolẽt, cũ hæ relinquendæ sunt, quòd desperent se usquam aliam suauitatẽ, carnis uoluptatibus iucundiorem & puriorem, reperturos. Itaq; non iniuria cum lachrymis fato cõcedunt, nimirũ bono & fine eis penitùs pere-

unte. Verùm horum duorum, alterum ex altero naſcitur. Nam uoluptatum ſeruitus cum animum corpori planè commiſcuit, nō patitur eum ſeipſum perſpicuè contueri, ſed homo perpetua commiſtionis illius conſuetudine deuinctus eſt, & ſentit totum animum toti corpori permixtum eſſe, quemadmodum parum auri uarijs alijs abiectioribus metallis: atq; cum ob ſcientiæ inopiam, inſtar imperiti metallici, hæc inuicē ſeparare nequeat, illi quod uidet aſſentitur, & hominem eſſe ait, qui quàmplurimis uoluptatibus ingurigitari poſsit: id unum in lucro deputans, quod comederit, & biberit, & rebus uenereis impenderit: quod Sardanapalus monumēto ſuo inſcripſiſſe fertur, id ipſe animo ſuo ſic inſcribens, ut deleri non poſsit. id quod ei non accideret, ſi continentia uoluptates coerceret: & lucrum putaret, non autem damnum, ſi quid his decederet. Nam ſi ſic paulatim à corpore ſe reſolueret, & ſe intueri aſſueſceret, nō igno

raret

raret ſeſe, ſed ueritatis & incorporeorum fieret contemplator: atq; intelligeret, nihil ad illam ſibi cõtemplationem corpus prodeſſe: & reperiret ibi animum ſuum à corpore liberatum, & per ſeſe etiam ante mortem conſiſtere poſſe: eoq; & pulchriorẽ & robuſtiorẽ eſſe, quo minus corporis cõſors ſit. Et ſic tali ſtatui aſſuefactus, non doleret, cum partes eius diuellerentur: nec ſibi timeret, cum perſuaſum haberet, ijs rebus quarum periculũ feciſſet adductus, animũ ſibi permanſurum eſſe. Sic etiam uoluptates animũ corpori commiſcentes, illi ſenſum ſui eripiunt, & timiditate & ignoratione replent. Ob hanc porrò inſcitiã, uoluptatibus, earumq; ſordibus magis cõmiſcetur, neq; ullum huius infelicitatis exitum reperit, cum in inſcitiam propter uoluptates delabatur, & ab illa inſcitia in uoluptatum barathrum præcipitetur. Neq; uerò mirum hoc eſt. Quilibet enim homo bonum aliquod appetit, iſtiusq; gratia cuncta & dicit, & con-

ſiderat, & agit. Neq; enim quiſq; adeò infelix eſſe poteſt, ut ſibi & actionum ſuarum malum finem ſtatuat. Quod ſi ſcientia & cura boni naturã comprehenderit, illius lumine tanquam duce utens: tũ & perſpicuè cernit quò properandum ſit, & curſum citra errorem conficit, & id quod deſiderat conſequitur, & dolere deſinit, & de ſe fidit: quippe qui nunquã priuandus ſit eſſentia & uita, cum eſſentiæ & uitæ cauſa coniunctus. Sin ignorauerit deſiderium ſuũ ob ignauiam quandam, tanquam parentem ĳ qui longo tempore à ſuis ſeiuncti fuerunt, & barbaris ſeruierunt: boni deſiderium ne ſic quidem eum deſerit, quippe quod innatum ei ſit: ſed quærens quibus comprehenſis amorẽ ſedet, fertur ob boni inſcitiam ad eius ſimulacra & ſimilitudines: ac à ueritate ſcientiaq; delapſus, ad opiniones & mendacium feſtinat, atq; aſsilit intemperanter corporibus, ĳsq; rebus quæ per corpus exercentur, umbra pro ueritate ipſa

arrepta,

arrepta. Itaq; boni loco suauitatem colit atq; amplectitur, et mendacio loco ueritatis quæ à bono existit, delectatur, sicq; cũ impuris uoluptatibus paciscitur, & se his per omnẽ ætatem seruiturum pollicetur, persuasum omnino habens ipsas summũ esse bonũ. Et hæc extrema miseria est, & cœnum & tenebræ: in quibus, uerè dictũ est, fore ut iaceant non initiati. Hoc igitur cuiuis homini cauendum erit, qui uerè beatè uiuere uolet: ac opera danda, ut uirtuti & scientiæ pro uirili semper amicus, corporis uerò uoluptatib. hostis sit, ut ne ex inscitia oberrans, bonum alibi quærat: & se reperisse putans, id quod iucundũ est præ illo colat, neq; in ignoratione uerarum uoluptatum ætatem exigat, animi oculo uoluptatibus suffocato, & uæcordia excæcato. Quod si ita se cõposuerit, & hac ratione res suas disposuerit, ut pulchrius comparari non possint: tum animũ suum immortalẽ esse inueniet & sciet, & deinceps nõ modò mortem

Alludit ad Eleusima sacra.

non timebit, ſed eius etiam cunctatio-
nem moleſtè feret, eamq́ à Deo exo-
ptabit, ut eo pacto, ſua-
uiori uita potia-
tur.

FINIS.

HERMIAE

HERMIAE PHILOSOphi, Gentiliũ philoſophorũ irriſio, Raph. Seilero interprete.


Eatus Apoſtolus Paulus, Corinthijs, qui iuxta Laconicam Græciam habitant, ſcribens, dilecti, cum pronunciauit ſapientiam mundi huius apud Deum ſtultitiã eſſe, præter rei ueritatẽ locutus non eſt. Videtur enim mihi ab angelorum defectione principiũ repetijſſe, cur philoſophorum decreta inter ſe neq; conſentiant, neq; approbentur. Nam eorum alij dicunt, animum ignem eſſe, ut Democritus: alij aerem, ut Stoici: alij mentẽ, alij motionem, ut Heraclitus: alij exhalationem, alij uim à ſideribus promanantẽ, alij numerum mouendi ui præditũ, ut Pythagoras: alij aquam genitalẽ, ut Hippon: alij elementum ab elementis, alij harmoniam, ut Dinarchus: alij ſanguinem, ut Critias: alij ſpiritũ, alij unionem, ut Pytha-

1 Corinth. 3

Pythagoras: & prisci diuersa. Quot de his sententiæ? quot philosophorum & sophistarũ contendentium magis, quàm ueritatem inuenientium, argumentationes? Verùm esto, de animo inter se dissentiant: nunquid uerò de cæteris concordes pronunciauerunt? Atqui alius uoluptatẽ eius bonũ, alius malũ, alius rursum mediũ inter bonũ & malũ appellat. Eius porrò naturam alij immortalem, alij mortalẽ esse aiũt, alij ad paruũ aliquod tempus permanere: alij eam in bestiarum conditiones deuoluunt, alij in corpora indiuidua dissoluunt, alij ter ad corpora transire, alij ter mille annorũ circuitum ei præfiniunt. Et qui ne centum quidem annos uiuunt, de tribus futuris annorum millibus pollicentur. Hæc igitur quid aliud nominanda sunt, quàm, ut mihi sanè uidetur, portentum, aut dementia, aut insania, aut hæc simul omnia? Quod si uerum aliquid inuenerunt, aut eadem proferant, aut alijs alij assentiantur: tunc & ego libens eis obtempe-

obtemperabo. Verùm illi animum diuellunt, atque in diuersas partes trahũt, alius in aliam naturam, alius in aliam essentiam, materiã ex materia mutantem. Fateor enim, me crebram rerum conuersionem molestè ferre. Nunc immortalis sum, & gaudeo: nunc contrà mortalis fio, & ploro: mox in indiuidua corpora soluor, aqua fio, fio aer, fio ignis: paulo pòst nec aerem, nec ignem, sed feram me facit, piscem me facit. Itaque uicissim fratres habeo delphinos: cum uerò me intueor, corpus pertimesco, & nescio quo nomine id uocẽ, hominẽ'ne an canẽ, an lupum, an taurum, an auem, an serpentem, an draconem, an Chimæram. In cunctas enim bestias, ab illis sapientiæ studiosis cõmutor, terrestres, aquatiles, uolucres, multiformes, agrestes, cicures, mutas, uocales, brutas, ratione munitas. Nato, uolo, sublimis in aere feror, serpo, curro, sedeo. Offert autem sese Empedocles, & arbustum me facit. Cũ igitur hominis animum philo-

philosophi cõcordes deprehẽdere nõ posſint, multo minus de Dijs, aut mun do, uerũ pronunciare poterunt. Etenim ea fortitudine præditi ſunt, ne ſtu porẽ potius dicã. Nã qui ſuũ animum inuenire nequeũt, ipſorũ deorũ pſcru tabuntur: & qui ſuũ corpus ignorant, ſuperuacaneũ in mũdi natura indagã da laborẽ ſumũt. In naturæ certè prin pijs alij alijs ſummopere aduerſantur. Vbi Anaxagoras me exceperit, hæc docebit: Mens omnium eſt initiũ, eaq; cauſa & omniũ domina eſt, & ordinẽ confuſis præbet, & motionẽ immobilibus, & diſcrimẽ commiſtis, & ornatum inornatis. Hæc cũ dicit Anaxago ras, amicus mihi eſt, & ipſius ſentẽtiæ me ſubijcio. At obſiſtũt illi Meliſſus et Parmenides: quorũ hic poeticis etiam uerſibus prædicat, hoc quod ſit, unum & æternũ, & infinitum, & immobile, & cuiuis ſimile eſſe. Rurſus igitur neſcio, quo pacto in hanc opinionem concedo. Parmenides Anaxagoram animo meo expellit. Poſtquã autem

me

me firmā habere ſententiā exiſti mo, Anaximenes uices excipiens, contrarium uociferatur. Imò dico tibi, uniuerſum quod eſt, id aer eſt: qui denſatus & concretus, aqua fit: ſin rareſcat & diffundatur, æther & ignis: in ſuā uerò naturā reuerſus, aer liquidus: ſin denſetur, inquit, mutatur. Et rurſus in hāc quoq; ſententiā tranſeo, & iam Anaximenē diligo. Sed Empedocles contrarius obſtat, minas iactans, & ab Aetna magnum clamitans: Principia omniū ſunt inimicitia & amicitia: quarum hæc congregat, illa diſsipat, & earum contentio cuncta facit. Definio autem ea, & ſimilia eſſe, & diſſimilia: & infinita, & extremum habentia: & æterna, & facta. Euge Empedocles te ſequor, etiam uſq; ad crateres ignis. Ab altera autem parte ſtans Protagoras, me diſtrahit, dicens: Terminus & iudicium rerum, homo eſt: & quæ in ſenſus cadunt, res ſunt: quæ uerò in eos non cadunt, ne in naturæ quidem formis exiſtunt.

ſtunt. Hoc uerò ſermone à Protagora delinitus, delector, quòd aut omnia, aut certè plurima, homini relinquantur. Aliunde autẽ Thales ueritatẽ mihi ſuggerit, aquam uniuerſorũ eſſe primordium ſtatuens, & ex humido cuncta conſtare, & in humidum reſolui, & terrã in aqua ferri. Cur igitur Thaleti nõ crediderim, Ionum antiquiſsimo? Verùm ciuis eius Anaximander æternam illam motionem humido uetuſtiorem eſſe dicit, eaq; alia oriri, alia interire. Itaq; fides Anaximandro adhiberi debet. Nònne uerò celebratur Archelaus? qui uniuerſitatis principium eſſe calidum & frigidum ſtatuit. Sed huic magniloquus Plato non aſſentitur, qui rerum exordia, Deum, & materiem, & exemplar eſſe dixit. Iam uerò perſuaſum mihi eſt. Quid ni uerò? cum philoſopho, qui Iouis currum etiam fecerit, crediturus ſim? A tergo autem ſtat eius diſcipulus Ariſtoteles, qui magiſtrum ob currus fabricationem illam æmulatur. Ille alia princi-
pia

pia describit, facere nimirū, & pati. Ac id quidē quod faciat nulla re affici, uidelicet ætherē: id uerò quod patiatur, quatuor habere qualitates: ariditatē, humiditatē, caliditatē, frigiditatē: horum enim mutua inter se mutationē omnia & oriri, & interire. Defatigatus iam sum, sursum ac deorsum opinionibus iactatus. Verū Aristotelis sententię stabo, neq; ulla amplius sentētia tumultū mihi cōcitabit. Sed quid agam? nā senes his uetustiores, animi mei neruos incîdūt: Pherecydes, qui principia esse dixit, Iouē, Tellurē, & Saturnum: Iouē atherem, Tellurē terram, Saturnum tempus. Ac ætherē quidem producere, terrā autē ferre: tempus uerò esse, in q̄ fiant omnia. At inter senes illos etiā est æmulatio. Etenim hæc omnia Leucippus nugas esse existimans, primordia esse dicit, infinita & immobilia, et minima & subtilia sursum ferri, ignē et aerē fieri. crassa autē infrà subsistere, in aquam ac terrā cōuerti. Quousq; tandem talia edoceor, ueri tamen

nihil addisco. Nisi Democritus ab hoc errore me liberet, demonstrans, initia esse id quod sit, & id quod nõ sit. Ac id quod sit, esse plenum: quod uerò non sit, esse uacuum. Plenum autem in uacuo uel cõuersione, uel figura, efficere omnia. Fortasis autem pulchro Democrito assentirer, & unà cum eo ridere uellem, nisi à sententia me deduceret Heraclitus, simul & plorãs, & dicens: Vniuersorum exordiũ est ignis. Duæ autẽ ipsius affectiones, raritas & densitas, quarum altera facit, altera patitur: altera coagmentat, altera separat. Abunde iam satur sum, atq; etiam tot principijs inebriatus. Sed & illinc Epicurus me adhortatur, ut nequaquam pulchrã suam de atomis & de uacuo opinionem, cõtumelia afficiam. nam horum multiplici & multiformi complexione cuncta & oriri, & interire. Non cõtradico tibi Epicure, uir optime: sed Cleãthes capite è puteo elato, sententiam tuam deridet. Itaq; & ipse uera principia haurio, Deũ nimirum

&

& materiã: ac statuo, terrã in aquam migrare; aquã in aerem ferri, ignẽ ad terræ proxima accedere: animum aũt per totũ mundũ penetrare, cuius partem aliquã nos adeptos animari. Cum autem horum tantus sit numerus, alia mihi ab Aphrica multitudo affluit. Carneades & Clitomachus, eorumq; sectatores, qui omniũ aliorum placita conculcant: ipsi uerò planè pronunciant, uniuersa incomprehensa esse; & ueritati semper falsam quandam imaginationem esse proximam. Quid igitur agam post tanti temporis ærumnas? quo pacto tot opiniones ex animo meo effundam? Si enim nihil comprehensum est, & ueritas homines deserit, & celebrata philosophia umbras potius consectatur, quàm rerum scientiam comprehensam habet. Iam uerò alij ex antiqua tribu, Pythagoras et tribules eius, graues & taciturni, alias mihi opiniones, quasi Cereris quædã initia tradũt, atq; etiam illud magnum & arcanum ipse dixit: Omniũ initium

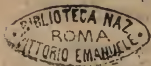
& unio, ẽ cuius figuris & numeris elementa fiunt. Atq; eorũ cuiuslibet numerum, formam, & mensuram ita demonstrat: Ignem quatuor & uiginti triangulis rectis perfici, & quatuor æquis lateribus cõtineri. Vnũquodq; autem æquilaterum sex triangulis rectangulis cõstare. unde eum pyramidi assimilant. Aerem autẽ octo & quadriginta rectis triangulis impleri, & æqualibus lateribus octo contineri. Aequiparari autẽ figuræ octonorum sessuũ, quæ octo triangulis æqualium laterum contineatur, quorum singula in sex rectos angulos diuidantur. Itaq; anguli omnes fiunt octo & quadraginta. Aquam autem centum & uiginti contineri, & comparari figuræ uiginti sessuum, quæ ex æqualibus constat, & triangulis æquorum laterum sexies uiginti * * Aetherem uerò perfici duodecim quinquangulis æqualium laterum, & similem esse figuræ duodecim sessuum. Terram compleri triangulis

angulis octo & quadraginta, contineri autem ſex triangulis æqualium laterum, & cubo ſimilem eſſe. Cubum enim ſex quadrangulis contineri, quorum ſinguli quatuor triangulos habeant: ut ſummatim omnia fiant, quatuor & uiginti. Mundũ igitur Pythagoras ita metitur. Ego uerò rurſum numine afflatus, domũ, patriam, uxorem, liberos contemno, neq; amplius curo: uerùm in ipſum ætherem aſcendo, & cubito à Pythagora ſumpto, ignẽ metiri incipio. Nec enim ſatis eſt metiri Iouem: ſed niſi etiam ego magnum illud animal, magnum corpus, magnus animus, ipſe in cœlum uenero, & dimetiar ætherẽ, interibit Iouis imperium. Vbi uerò menſus fuero, & Iupiter ex me cognouerit, quot angulos habeat ignis, rurſus ex cœlo deſcendo: & oliuas comedens, ficus, ac olera, quamprimũ ad aquam me confero, & per ulnam & digitum & ſemi digitum, humidam naturã metior, & profunditatem eius ſupputo, ut Ne-

ptunum quoq; doceam, quantum sit mare, cui imperat. Nam terrã quidem uniuersam una die obeo, & numerum eius colligo, & mensuram, & figuras. Persuasum enim habeo, me ne dodrãtem quidem totius mundi prætermissurum, cum talis & tantus sim. Præterea etiam stellarũ numerũ, & piscium & bestiarum noui, & mundo in bilancem imposito, facilè pondus eius possum cognoscere. Hactenus quidem animus meus his rebus intentus, totius uniuersitatis imperium affectat. prospiciens autem Epicurus, mihi ait: Tu quidem amice unũ duntaxat mundum dimensus es, cum sint multi mundi, & infiniti. Itaq; denuò dicere cogor multos cœlos, alios ætheres, eosq; multos. Agè uerò nõ amplius moras, comparato paucorũ dierum cõmeatu, Epicuri mundos peragrato. Terminos igitur Tethyn & Oceanum facilè transuolo. In nouum autem mundum, & quasi in aliam ciuitatem ingressus, cuncta paucis diebus metior. Illinc iterum

rum transcendo in tertium mundum: postea in quartum, & quintum, & decimum, & centesimũ, & millesimum, & quò tandẽ usq; ? Omnia enim iam mihi ignorãtiæ tenebræ sunt, & nigra fraus, & infinitus error, & imperfecta cogitatio, & incomprehensa inscientia: nisi ipsas etiam atomos numerare uelim, è quibus tot mundi orti sunt, ut nihil inexcussum prætermittam, præsertim res tam necessarias & utiles, unde & domus & ciuitatis felicitas pendet. Hæc itaq; enarraui, ut contrarietatem quæ in eorũ opinionibus est pate facerem, & inquisitionem rerũ quam suscipiunt, in infinitum uagari, & nullo termino contineri, eorumq; finem esse inexplicabilẽ atq; inutilem: quippe quod nulla re euidenti, & ratione perspicua confirmetur.

FINIS.



VERSVS

I 4

VERSVS IN GRATIAM D. Georgij Hermanni, Senatoris Regij, ſcripti ab Hieronymo Vuolfio.

TAm citò nos uſura breuis cum deſerat æui,
Nemo poteſt tutus ſpernere tela necis.
Sed ſapientis opus, nec ineuitabile fatum
Temnere, nec trepida mente timere nimis.
Quæq; dies ſecum fert mille pericula mortis,
Sæpius incautos perbreuis hora rapit.
Sæpe etiam iuuenes pereunt, & pluribus annis
Vita manet ſenibus penſa uel ipſa ſuper.
Ergò quid in rerum dubia tam ſorte ſequemur?
Quid nos præſidij, quo tueamur, erit?
Omnia diuinæ fidei mandabimus: idem
Qui dedit, hic repetet tempore cuncta ſuo.
Mandatis parêre Dei ſit proxima cura:
Huic ſtudio uigiles addito quiſq; preces.
Tertia ſe comes his prudentia iungat, ut omnis
Sors nos inſtructos protinus inueniat.
Hæc ratio uitæ ſapiens, & tuta, Deoq;
Grata, nec hoſtiles eſt ſubitura dolos.

Philoſophia eſt mortis meditatio.

Aſsiduum ſapientis opus, meditatio mortis,
Dum mens in tetro carcere clauſa manet:

Mors

Mors hæc non laqueos gladiosq́ue ferociter audet:
Quippe uel immanes dedecet ista feras.
Nam sumus in statione Deo mandante locati,
Quam ducis iniussu deseruisse nefas.
Sed mors hæc sensus grauis aspernata rebelles,
Nititur æternæ sedis adire domos.
Hæc mors non perimit mortalia membra, sed optat,
Vt ducis imperium mandet abire citò.
Sin iubeat remanere diu, non abnuit unquam,
Delatumq́ue sibi munus obire studet.
Sic tamen ut corpus terrena negocia curet,
Auxilio mentis sæpe ferentis opem.
At mens ipsa Deo coniuncta, polosq́ue pererrans,
Spernit humū, pedibus quæque caduca premens.
Hac ratione datur sæuam contemnere mortem,
Hac ratione licet uiuere more Dei:
More Dei, quantum compages terrea mentem
Non uetat æthereа commoditate frui.

Lucerna Georgij Hermanni.

Λύχνος ἐγὼ παρέχων ἑτέροις φῶς, αὐτὸς ὄλωλα,
σβεννύμενος συνεχῶς δηλοσιώνῃσι φλογὸς.
Σβεννύμενος δὲ ζῶ, σέλας αἰθέρος εἰσαναβαίνων,
Δῶρα λαβὼν πιστῆς ἀγλαὰ ὑπερεσίης.

ALIVD.

Lux alijs facit esse diem mea, sed mihi noctem,
Dum me paulatim noxia flamma uorat.

Parua tamen magnis liceat componere: Phœbi
Exequor officium, dum lauat ille mari.
Malo equidem lucens uanescere, quàm sine flāmis
Obscura in longos delituisse dies.

ALIVD.

Luce mea tenebras alijs fugo, noctis in umbra,
Cum me uel medio deserat hausta die.
Nec de sorte mea queror: hoc quia fata tulerunt,
Vt nihil in terris perpetuum esse queat.
Quin potius lætor, quod magnos affero fructus.
O miseros, alijs qui nocuisse student.

ALIVD.

Luceo perpetua non segnis & ardeo flamma,
Dum me qui foueat pinguior humor adest.
Quem simul exhausit totum diuturnior ignis,
Nocte repentina lux mea uicta cadit.
Aequa mente fero sortem, solatia quærens
Eximia fidi laude ministerij.

ALIVD.

Cur doleam, mea lux, si tandem lapsa fatiscit,
Nempe redaccendet quam Deus ipse polo?
Dum fidei teneo pius indelebile lumen,
Nulla tenebrarum lædere damna queunt.

Lucerna

Lucerna ~~Hieronymi Vuolfij.~~

Fax quoq; nostra suo splendescere cœperat igne,
(Parua quidem) & radios fundere læta suos.
Nunc subito extincta est. Oleum quũ deficit, aura
Quamlibet exiguo flamine deijcitur.
Sed fortaße queat rediuiua ardescere flamma,
Denuo Palladia si foueatur ope.
Sin ita neglectam Mecœnas spernere perget,
Obruta perpetuis mœsta iacet tenebris.

ALIVD.

Disce pati, bene disce mori: sic uiuere disces,
Viuere ut edoctus noris obire diem.

~~Ioannis Strigelij~~ uersus, eiusdem argumenti.

Vt cerata suo candela absumitur igne,
Dum præbet nitidam pluribus una facem:
Sic ego defungens suscepta munere sortis
Atteror officij sedulitate mei.

Vt lucens alijs ipso depascitur usu,
Dum iacit accensam cerea teda facem:
Sic ego dum fido susceptas pectore curas
Sustineo, studij mole senesco mei.

Vt candela ardens ipso consumitur usu,
Attenuor studij sic pietate mei.

Vt lucens proprio fathiſcit igne,
Dum candela alijs facem miniſtrat:
Sic donans alijs meos labores,
Attritus uigili ſeneſco cura.

Vt facem ardentem ſuus haurit ignis,
Sic mei me urgens pietas laboris
Frangit, obrepit mihi res agenti
Cana ſenectus.

Vt fax ſuis à flammulis
Pereſa ſenſim deficit:
Sic me meus terit labor,
Dum nil nego nẽgocijs,
Vires agendo deſtruo.

FINIS.

173

BASILEAE, PER Ioannem Oporinum: Anno Salutis humanæ M. D. LIII. Mense Martio.

F S.